

Ministerie van Algemene Zaken
De Minister President van Aruba
*Evelyn Wever-Croes*

Gabinete Wever - Croes II

# JAARVERSLAG 2021

# JAARVERSLAG 2021

**Ministerie Algemene Zaken**

**Integriteit**

**Overheidsorganisatie**

**Innovatie**

**Energie**

**Ruimtelijke Ordening**

**Infrastructuur**

**Milieu**



Gabinete Wever - Croes II

**Ministerie van Algemene Zaken**
De Minister President van Aruba
*Evelyn Wever-Croes*



# VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag van mijn ministerie voor het jaar 2021. COVID-19 heeft ons geleerd dat Aruba echt niet langer afhankelijk kan blijven van één economische pijler, en dat wij Aruba sterker en weerbaarder moeten maken. Wellicht dat Aruba in 2021 enkele stappen achteruit heeft moeten maken, maar dit was nodig om met grotere stappen sterker uit de crisis te komen, met een sterke economie en een nog sterkere autonomie. 2021 werd dan ook uitgeroepen als "Aña di recuperacion", het jaar van herstel.

Helaas is het jaar 2021 ook sterk bevinvloed door de COVID-19 pandemie, en vroegtijdige val van het Kabinet, waardoor het een grote uitdaging werd om alle voorgenomen doelstelling te realiseren. De hoognodige ïnvesteringen in onderwijs, gezondheidszorg, verslavingszorg en ouderenzorg konden niet geheel worden gerealiseerd vanwege de financiele uitdagingen. COVID-19 heeft een enorme impact gehad op Aruba. De economie kromp in, sociaal ging het niet goed, en financieel waren we grotendeels afhankelijk van de liquiditeitssteun van Nederland.

Dankzij het feit dat Aruba zich al in een vroeg stadium goed had voorbereid op de COVID-19-crisis en dankzij een professioneel en toegewijd crisisteam, is het Aruba gelukt om ondanks alles, ook in 2021 de crisis te beheersen. Aruba wordt als voorbeeld genoemd in vele landen, vanwege de COVID-19-aanpak en dat is reden om trots te zijn.

Dankzij de inzet en enorme inspanningen van de Arubaanse burgers, geleid door onze experts, heeft het toerisme in 2021 een herstel gemarkeerd van 72%, een van de hoogste in de regio. Het vertrouwen van de toerist is terug, en dat belooft veel voor 2022.

Het jaar 2021 was ook het 35ste jaar van de Status Aparte van Aruba. De Regering van Aruba heeft in dit kader een Conferentie 35 jaar Status Aparte georganiseerd waarbij is stil gestaan bij waar we toen waren, waar we nu staan en waar wij naartoe willen als Land. Het was een bijzondere bijeenkomst; de liefde voor Aruba overheersde.

In dit jaarverslag wordt in hoofdlijnen ingegaan op de uitgevoerde werkzaamheden in 2021 van twee ministeries, het Ministerie van Algemene Zaken, Integriteit, Overheidszorg, Innovatie, Energie, Ruimtelijke Ordening, Infrastructuur en Milieu, tot 20 september 2021, en vanaf die datum het Ministerie van Algemene Zaken, Overheidszorg, Innovatie, Ruimtelijke Ordening, Infrastructuur, en de behaalde resultaten.
Ik wens u veel leesplezier toe.

Evelyn Wever-Croes

Maart 2022



# INHOUDSOPGAVE



# 1

# ALGEMENE ZAKEN

## 1.1 AFSPRAKEN REGEERAKKOORD "HUNTO PA ARUBA" EN "ARUBA MESTER DI NOS TUR"

Het algemene regeringsbeleid wordt vanuit het ministerie van Algemene Zaken aangestuurd, met als uitgangspunt het behartigen van het algemeen belang van de bevolking van Aruba waarbij de mens centraal staat.

In het verlengde hiervan en met inachtneming van de 'sustainable development goals' (SDG's), zoals door de Verenigde Naties gehanteerd, zijn er een aantal prioriteiten gesteld. In het Regeerakkoord "Hunto Pa Aruba" en vervolgens in "Aruba mester di nos tur" hebben de coalitiepartijen afspraken gemaakt over de beleidsuitgangspunten van Kabinet Wever-Croes I en vervolgens in Kabinet Wever-Croes II.

Tijdens Kabinet Wever-Croes 1 is een plan opgesteld om Aruba sterker uit de Covid-19 pandemie te laten komen. Het masterplan "Repositioning Our Sails" is in breed verband opgesteld en biedt een strategisch structuur om structurele hervormingen door te voeren met als doel een sterker Aruba te ontwikkelen, waarbij slimme, inclusieve en veerkrachtige economische ontwikkeling mogelijk wordt gemaakt. Ook het Landspakket maakt deel uit van de hervormingen en is aan het Masterplan gekoppeld. De beleidsdoelen 2021 zijn in de Beleidsvoornemens behorende bij de Begroting 2021 opgenomen. De combinatie masterplan, landspakket en beleidsvoornemens hebben als rode draad gefungeerd voor de werkzaamheden van dit Ministerie in 2021.

Op 30 maart 2021 diende Premier Evelyn Wever-Croes het ontslag in van het Kabinet Wever-Croes 1, nadat de leider van de coalitiepartner POR, tevens lid van de Staten, beschuldigd werd van strafbare feiten. Op dat moment werden vroegtijdige verkiezingen uitgeroepen, en werd het Kabinet demissionair waardoor slechts lopende zaken konden worden behandeld. De verkiezingen vonden plaats op 25 juni 2021. Op 20 september 2021 werd het nieuwe kabinet, Wever-Croes 2, bestaande uit de politieke partijen MEP en RAIZ, beëdigd. Pas op dat moment konden de overige, niet lopende, zaken worden behandeld. Dit gecombineerd met de effecten van de COVID-19 pandemie, die in 2021 nog steeds sterk voelbaar waren, hebben ertoe geleid dat diverse doelen helaas niet zijn gehaald.

In de hierna volgende hoofdstukken wordt nader ingegaan op de doelstellingen op het gebied van Integriteit, Overheidszorg, Innovatie, Energie, Ruimtelijke Ordening, Infrastructuur en Milieu . Alvorens op deze gebieden in te gaan, volgt eerst een relaas van de werkzaamheden en doelstellingen op het terrein van Algemene Zaken, die in 2021 een belangrijke rol hebben gespeeld.

## 1.2
## CALAMITEITEN

### A. COVID-19-PANDEMIE

Op 13 maart 2020 werden de eerste twee gevallen van COVID-19 in Aruba geconstateerd. Rekening houdende met de mogelijke – inmiddels wereldwijd bekende – implicaties hiervan voor de bevolking, heeft de minister van Algemene zaken, op grond van de Calamiteitenverordening, op 13 maart 2020, de Crisis uitgeroepen, in overeenstemming met art. 16 van het Calamiteitenverordening. Deze Crisis is nog steeds van kracht.

• **Er is uitgegaan van de volgende punten bij de beheersing van de crisis in Aruba in het jaar 2021:**

- De situatie in Aruba werd bestempeld als zeer ernstig-ernstig-zorgelijk en waakzaam, afhankelijk van de omstandigheden zoals beschreven in de goedgekeurde National Framework;

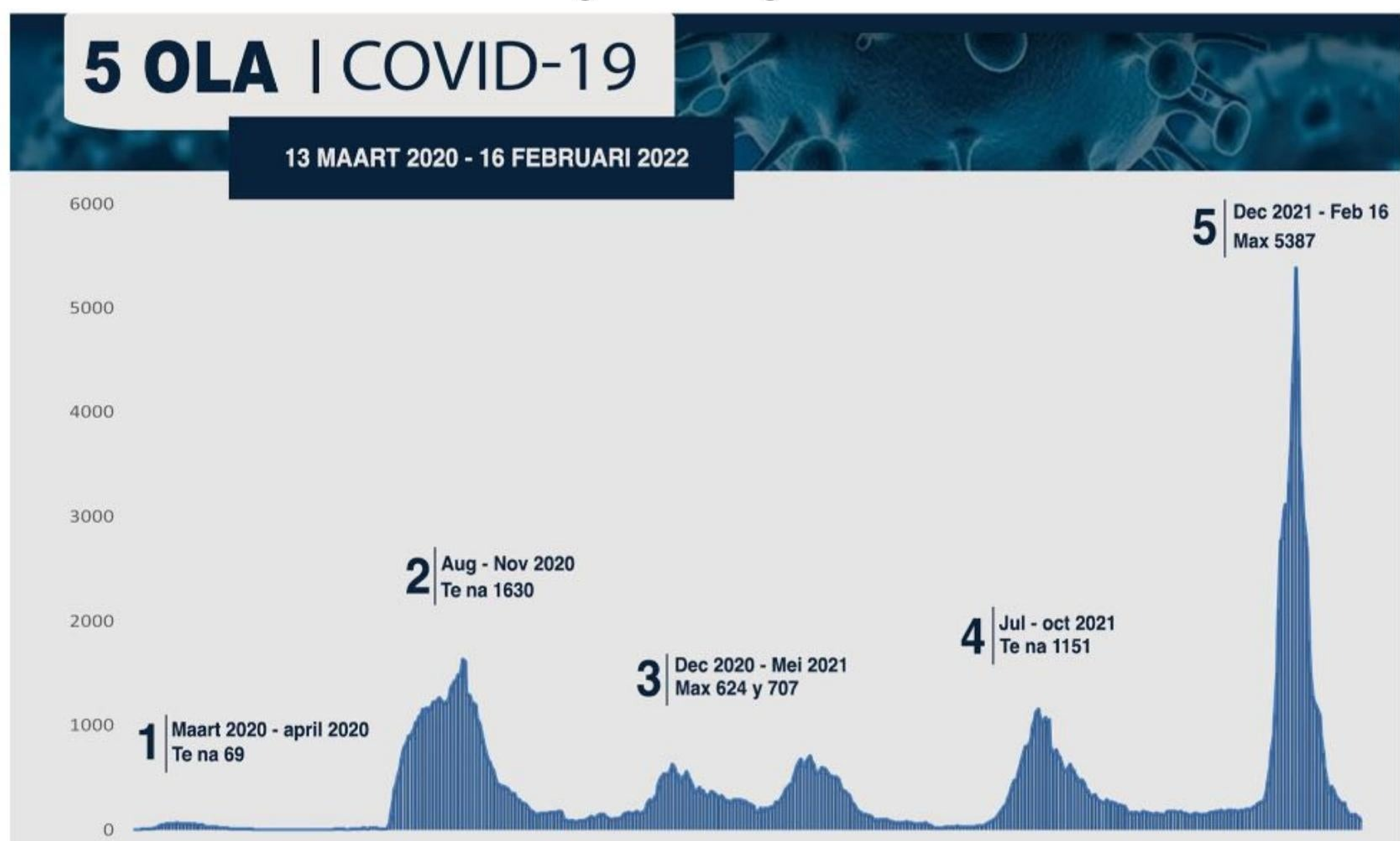
- de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) handhaaft de status van pandemie inzake het virus COVID-19 gedurende 2021;

- gezien de hoge mate van besmettelijkheid van het COVID-19 virus is er sprake van een gebeurtenis die tot een zodanig ernstige verstoring kan leiden, waarbij het leven en de gezondheid van vele burgers in ernstige mate worden bedreigd, dan wel dat er in ieder geval sprake is van het bestaan van ernstige vrees daarvoor;

- in verband met de COVID-19 pandemie is het noodzakelijk om de nodige voorzorgsmaatregelen te treffen om verdere verspreiding van deze uitbraak zo veel mogelijk te mitigeren.

• **5 golven**

Aruba heeft vanaf 13 maart 2020 5 golven meegemaakt:



Bij elke golf werd het beleid toegepast, afhankelijk van de omstandigheden. De COVID-maatregelen verschilden per golf, bv. bij de Delta-golf (nr. 4) moest de avondklok heel snel worden ingevoerd, omdat de IC-capaciteit snel vol liep, terwijl bij de Omicron-golf (nr. 5), ondanks het feit dat er record aantallen besmettingen waren, liep de IC-capaciteit niet vol. Dit heeft enerzijds te maken met het feit dat de Omicron-variant lichter was, en omdat de immunitiet van de bevolking van Aruba hoger was, door de vaccinaties.

• **Task Force Operatie Cobra Bureau Rampenbestrijding Aruba (BRA)**

De Task Force is in 2021 uitgebreid met meer mankracht, van zowel inactieve ambtenaren (afkomstig uit de zgn. overtolligheidspoel) als gecontracteerde medewerkers, vanwege de heersende COVID-19 pandemie en het toenemende aantal besmettingen. Tevens ook gezien het tekort aan beschikbaar personeel voor tijdelijke werkzaamheden ten behoeve van controle- en toezichtstaken bij de Task Force, en de Vaccinatiecampagnes in het kader van Operatie Cobra. De task Force stond onder leiding van het Bureau Rampenbestrijding.

• **Beperkte zorgcapaciteit**

Voorts was, naast het beperken van de verspreiding van het COVID-19 virus, ook een zwaarwegend argument voor het uitroepen/blijven hanteren in 2021 van een crisissituatie op Aruba, nl. de beperkte zorgcapaciteit in het ziekenhuis, Dr. Horacio Oduber Hospitaal. Indien zich een uitbraak zou voordoen en vele personen tegelijk medische zorg nodig zouden hebben, dan zou de medische capaciteit niet toereikend zijn. Als voorzorgsmaatregel zorgde het BRA voor een veldhospitaal met 60 units met een capaciteit voor 360 patienten, dit met de steun van het UNHCR-fonds.

• **Vaccinatie**

De eerste lading vaccins arriveerde op Aruba, op 16 februari 2021. Op dat moment was het vaccinatie-programma al uitgerold. In Santa Cruz, bij Centro Deportivo Libertador Betico Croes, was een massa locatie, en in San Nicolas, Santa Teresita Center, was een minder grote locatie. Regelmatig werden vacunathon's georganiseerd. En deze combinatie heeft ertoe geleid dat de vaccinatiegraad in Aruba op dit moment, goed is, t.w. van de populatie boven 18 jaar heeft 82% de eerste dosis, 78% heeft daarnaast ook de tweede dosis, en 30% heeft al de booster. Van de populatie boven 60 jaar heeft 88% de eerste dosis, 85% heeft daarnaast ook de tweede dosis, en 47% heeft al de booster.

| VACCINS | 1E | 2E | BOOSTER | TOT POP | 1E | 2E | BOOSTER |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Leeftijd 5+ | 76,128 | 71,335 | 25,449 | 102,270 | 74% | 70% | 25% |
| Leeftijd 12+ | 75,203 | 71,320 | 25,449 | 93,773 | 80% | 76% | 27% |
| **Leeftijd 18+** | **70,116** | **66,689** | **25,449** | **85,578** | **82%** | **78%** | **30%** |
| **Leeftijd 60+** | **22,297** | **21,523** | **12,008** | **25,334** | **88%** | **85%** | **47%** |

• **Maatschappelijke crisis**

Hetgeen als een gezondheidscrisis begon veranderde langzamerhand in een multidimensionale maatschappelijke crisis. Dit laatste omdat de gevolgen van COVID-19 en de impact van de getroffen maatregelen, in de diverse aspecten en sectoren van de maatschappij niet alleen voelbaar maar in sommige gevallen ook zichtbaar waren.
Het Bureau Rampenbestrijding werkte ook in teamverband samen met het team van GGZ en AZV om de crisis van patiënten te bespreken en tot een dringende oplossing te komen.

De situatie rondom de COVID-19-crisis vroeg om een optimaal aangepaste, flexibele en wendbare crisisorganisatie, die bestuurlijk en operationeel snel en slagvaardig kon handelen. Vanwege de brede maatschappelijke consequenties (volksgezondheid, sociaal, financieel, economisch) werd daarom de nationale crisisstructuur aangepast door de herstelfase direct te laten beginnen in april 2020, in plaats van afwachten tot einde van de responsfase.
Hierbij is gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de Minister van Algemene Zaken in haar hoedanigheid als opperbevelhebber heeft, om een Herstelteam samen te stellen conform het Crisisbeheersingsplan 2018; met deze aanpak gaf Aruba een bredere aanpak van de crisis met een betere slaagkans.

**Tijdens de herstelfase was de aandacht gericht op:**

(1) het voorkomen van massale ontslagen, d.m.v. de **loonsubsidieregeling** waarbij aan werkgevers een subsidie door de regering is gegeven van max. 60% van de salariskosten van het personeel, om het personeel in dienst te houden. Er is Afl. 422 miljoen uitbetaald t.b.v. 18.778 werknemers; de kosten van dit programma zijn door Nederland beschikbaar gesteld in de vorm van een lening aan Aruba, die terugbetaald moet worden als onderdeel van de ontvangen liquiditeitssteun.

(2) steun aan de meest hulpbehoevenden, door middel van een financiële uitkering **FASE;** aan 12.246 personen is Afl. 79 miljoen uitbetaald, deze kosten zijn geheel door Aruba gedragen.

(3) financiele steun aan **het midden en klein bedrijf** van Afl. 4.000 per kwartaal, ter bestrijding van operationele kosten; er is aan 2.522 bedrijven een total van Afl. 44.8 miljoen uitbetaald, deze kosten zijn volledig door Aruba gedragen.

(4) **voedselhulppakketten**, op basis van de overeenkomst d.d. 30 april 2021 tussen Land Aruba en Fundacion pa Nos Comunidad (FPNC) met BRA als projectleider. Het project had een looptijd van (6) maanden, voor de periode 1 juli - 31 december 2021. 6.201 huishoudens, van ongeveer 15 duizend personen zijn in deze periode hiermee geholpen. Daarvóór werd het voedselhulpprogramma uitgevoerd door Rode Kruis Aruba, die daarvoor rechtsreeks fondsen vanuit Nederland ontving. Aruba heeft het project daarna overgenomen omdat Nederland ermee wilde stoppen. De totale kosten bedroegen Afl. 14.2 miljoen, en Aruba heeft dit project volledig betaald. Toezeggingen vanuit Nederland om deze kosten te vergoeden zijn nog niet gerealiseerd.

| | | TOTAAL 2020 EN 2021 | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **Start datum** | **Aantal personen 2021** | **Totaal betaald in 2020 en 2021, Afl. Mln** | **Eind datum** | **Door wie betaald** |
| Loonsubsidie | May-20 | 18778 | 422.83 | Oct-21 | NL |
| FASE | Apr-20 | 12246 | 79 | Nov-21 | Aua |
| MKB-ondersteuning | Apr-20 | 2522 | 44.8 | Oct-21 | Aua |
| Voedselhulp | Jul-21 | 6201 | 14.2 | Dec-21 | Aua |
| **TOTAAL** | | | **560.83** | | |

Helaas is in 2021 geconstateerd dat de omzet van enkele van de bedrijven die Loonsubsidie hebben ontvangen, minder is gedaald dan in eerste instantie was aangegeven. Deze bedrijven moeten in totaal Afl. 124 miljoen terugbetalen. In 2021 is het wettelijk kader geschapen dat de Sociale Verzekerings Bank (SVB) de mogelijkheid biedt om deze bedragen in te vorderen. In 2022 zullen deze acties van start gaan. Op dit moment is nog Afl. 113 miljoen uitstaande.

Deze projecten, samen met meerdere initiatieven op fiscaal gebied, hebben ook in 2021 bijgedragen aan het voorkomen van massa ontslagen en escallatie van de economische en sociale problemen. Daarnaast is direct begonnen aan het opstellen van een structureel herstelplan op middellange en lange termijn, om zo de weerbaarheid van Aruba tegen externe schokken te vergroten, het masterplan “Repositioning Our Sails”, waarover hierna meer.

• **Verhuizing van het Bureau voor Rampenbestrijding - Nationaal Coördinatiecentrum**

Naast alle taken en activiteiten van het Bureau Rampenbestrijding in een zeer drukke periode van de pandemie, was het toch mogelijk om de verhuizing van het BRA in het jaar 2021 te realiseren. Van januari 2021 tot en met september 2021 werden aanpassingen doorgevoerd om het huidige Bureau Rampenbestrijding uit te breiden tot een Nationaal Coördinatiecentrum. Dit was nodig om te kunnen voldoen aan de landelijke compliance Covid-19 en zo met de volledige clusters van het Crisisteam te kunnen vergaderen. Het Nationaal Coördinatiecentrum is uitgerust met drie luchtfiltersystemen voor de luchtvaartindustrie.

Dit coördinatiecentrum is ingericht om te functioneren om de continuïteit van een operatie van Land Aruba te waarborgen, voor het geval het perceel gelegen aan L.G. Smith Blvd nummer 72-76 niet meer operationeel kan zijn en/of gebruikt kan worden in een geheime operatie. De opzet van het Nationaal Coördinatie Centrum kent in totaal (5) vijf "Situation Rooms" waarvan Situation Room #2 gebruikt kan worden voor Staten van Aruba, Situation Room #3 voor Ministerraad van Aruba, en de overige 3 voor BT en OT. De ingestelde inzet van het Nationaal Coördinatie Centrum heeft tot doel het beschermen en redden van het leven, de gezondheid, de infrastructuur en het welzijn van vele personen, het milieu en grote belangen, conform het Aruba Resilience Plan AUA 2030.

• **Operatie Mobiele Eenheid BRA**

In het jaar 2021 zijn vanuit het Land Aruba en in samenwerking met VWS Nederland middelen toegekend voor een bedrag van Awg. 45.000 om een mobiele unit operationeel te maken. Dit is nu gerealiseerd en de mobiele unit kan in diverse districten worden ingezet als vaccinatie mobiel unit. Een totaal succes en een pracht van een mobiele unit die voor diverse doeleinden kan worden gebruikt en ingezet.

Ook is er een 'Golf Cart' van de Divi Links Aruba gedoneerd aan het crisisteam van BRA. Deze wordt opgeknapt en zal ook met de Mobiele Unit worden ingezet, voor mensen die minder mobiel zijn.

## B. MIGRATIECRISIS VENEZUELA

• **De grenssituatie.**

19 februari 2022 was precies drie jaar geleden dat de grenzen tussen Venezuela en Aruba eenzijdig werden afgesloten door de Venezolaanse autoriteiten. De afgelopen jaren zijn er diverse vergaderingen geweest om de mogelijkheden te bespreken om de grenzen te heropenen en handelsrelaties en reismogelijkheden te herstellen.

Momenteel wordt de heropening van de maritieme grens met Venezuela door de Regering van Aruba in zijn algemeenheid als niet opportuun beschouwd. De invoer van groente en fruit geschiedt nu via Colombia en/of vanuit andere landen. Verder is de post-COVID-periode, waarbij volledige aandacht uitgaat naar de wederopbouw van de economie (m.n. toerisme), een zwaarwegend argument om de grens met Venezuela voorlopig nog gesloten te houden.

Vanuit het justitieel oogpunt (illegaal verblijf, overstayrisico, criminele activiteiten etc.) bestaat ook de wens om de grenssluiting voorlopig te handhaven, alhoewel een heropening voordelen zou hebben met de repatriëring en/of uitzetting van de migranten. Aruba is aan de onderhandelingstafel, samen met Curacao en Venezuela. De Arubaanse focus in het onderhandelingsproces ligt in de eerste plaats op een geleidelijk gefaseerd herstel van het maritiem handelsverkeer.

• **Visumplicht Venezolanen.**

Vanaf 15 januari 2021, is er een visumplicht voor Venezolanen ingevoerd met een vastgesteld gezamenlijk maximum van 8000 aanvragen (quota) per jaar voor het Caribisch gedeelte van het Koninkrijk. Alhoewel het visumvereiste met enige vertraging werd geïmplementeerd zal de volledige effectiviteit van genoemde invoering nog inzichtelijk worden als de grens weer opengaat voor maritiem en vliegverkeer.

• **Het Mensenrechtenaspect.**

Door de massale instroom van Venezolaanse migranten in korte tijd en in verband met het waarborgen van hun rechten, zijn er vanaf 2019, een aantal UN NGO's actief op Aruba (UNHCR, HIAS, IOM en PADF) voor de nodige ondersteuning. Er bestaat een goede verstandhouding tussen de lokale diensten en de NGO's en er wordt regelmatig overleg gepleegd. Vanuit de vreemdelingenketen wordt ook vaak het alternatief voorgedragen aan zowel de NGO's en aan Nederland, aangezien ze allebei actief zijn in internationale commissies die betrekking hebben op het zoeken naar alternatieve en /of mitigerende oplossingen voor de Venezolaanse crisis, om te zorgen dat de enorme impact van deze crisis op de Caribische delen van het Koninkrijk sterker wordt belicht. Ook dat er meer aandacht  wordt besteed om de situatie in het land van herkomst ( Venezuela) te verlichten waardoor de drang naar externe migratie verminderd wordt en hiermee ook de druk op de ontvangende landen.
Als een SIDS-land, is het voor Aruba structureel onmogelijk om alleen deze crisis te adresseren. Structurele ondersteuning, ook financieel, met capaciteitsopbouw en extra mankracht is cruciaal.

• **De effecten op de Economie.**

De Venezolaanse migratiecrisis heeft een grote impact op verschillende sectoren, zowel financieel als capaciteitsdruk, arbeid (illegale tewerkstelling), onderwijs, huisvesting, gezondheidszorg, imago van Aruba en op de vreemdelingenketen, in het bijzonder op het gebied van asiel, handhaving, rechtsgang, detentiecenter etc. De door de pandemie veroorzaakte crisis werd beschouwd als volksgezondheidcrisis en de focus van de Venezolaanse migratie werd tijdelijk verschoven maar de gevolgen van deze crisis bestaan nog steeds en moeten worden geadresseerd.

Post-pandemie betekent ook dat de Arubaanse economie in een herstelfase zit en door de toeristische industrie is het verkrijgen van dollars veel gemakkelijker dan in de Zuid-Amerikaanse landen wat kan worden beschouwd als een pullfactor. Dit zou kunnen leiden tot meer instroom van migranten die zowel op legale als op illegale wijze naar Aruba proberen te reizen.

Aan de andere kant, na jarenlang een neerwaartse spiraal te hebben meegemaakt, lijkt de situatie in Venezuela voorzichtig te stabiliseren. De financiële groep EMFI voorspelt een groei van 5,2% (tegen 6,2% vorig jaar), aangedreven door een sterke externe sector, aanpassing aan sancties en een aanhoudend oplevingseffect van de pandemische neergang in 2022.

Dankzij de informele dollarisering van de economie en de gedeeltelijke opheffing van prijscontroles en invoertarieven door de regering van president Nicolás Maduro is er nu sprake van een fragiele stabiliteit.  Basisbenodigdheden zijn weer verkrijgbaar en dit heeft de kwaliteit van leven voor veel mensen verbeterd . De mensen zijn nog wel afhankelijk van "remittances" van familieleden in het buitenland. Hopelijk heeft dit een mitigerende werking op de migratie uitstroom waardoor de druk op de ontvangende landen verlicht wordt maar vooral opdat de Venezolaanse bevolking weer van een de voordelen van een groeiende economie kan genieten.

• **Asielproblematiek**

Aruba werd in 2019 geforceerd om een aparte unit op te richten, de Asiel Unit, om het toenemend aantal asielverzoeken in behandeling te nemen. In 2018 waren 267 asielverzoeken ingediend, in 2019 waren dat 1985 verzoeken, 7 keer zoveel.

Vanwege de restricties opgelegd door het financieel toezicht, is dit zoveel mogelijk budgettair neutraal geschied, met andere woorden, er moest voldaan worden aan verdragsverplichtingen maar zonder extra te kosten. Op 25 februari 2019 was het zover. Ambtenaren die in de zgn. 'overtolligheidspoel' zaten, werden hiervoor ingezet, en hebben trainingen gekregen van Immigratie en Naturalisatie Dienst van Nederland (IND) en de UNHCR. Thans werken in de unit 8 asielinterviewers. Vanwege de uitbreiding van de werkzaamheden, wordt thans gezocht naar een geschikte locatie. Hiervoor zijn middelen beschikbaar gesteld door Nederland in het Bestedingsfonds.

In 2021 zijn 620 asielverzoeken ingediend door hoofdaanvragers (gezindshoofden) voor een totaal van 852 personen. Totaal zijn er 3708 asielverzoeken ingediend sinds 2018, waarvan 1886 zijn afgehandeld. De werkvoorraad eind 2021 bedraagt 1822 verzoeken. De afhandeling van elk verzoek is complex en neemt daarom veel tijd.

Op de planning voor het eerste kwartaal van 2022 staat de formalisering van de asielunit in een overheidsafdeling en eveneens een werving voor nieuwe werknemers om de bestaande achterstand in te halen. Voor eind 2022 zal de asielafdeling ook over een eigen gebouw beschikken. In 2021 zijn er een aantal repatriëringsvluchten naar Venezuela georganiseerd voor uitgeprocedeerde asielaanvragers. Opvallend is dat ook vrijwillige repatrieringen hebben plaatsgevonden. Nu de internationale en regionale luchtverbindingen na de eerste golven van de COVID-19-pandemie zijn hervat, namen de mogelijkheden voor terugkeer naar land van herkomst via andere landen toe, ondanks de grenssluiting.

De Vreemdelingenketen heeft goed gebruik kunnen maken van de door de Nederlandse regering beschikbaar gestelde bestedingsfondsen om de keten te versterken door onder meer capaciteitsopbouw, infrastructuur, mankracht en materiaal., waarover hierna meer. Ondanks de Venezolaanse migratie crisis en daarnaast ook de wereldwijde pandemie, heeft de Arubaanse regering op daadkrachtige wijze opgetreden om de impact hiervan op de bevolking zoveel mogelijk te matigen. Deze succesvolle aanpak heeft geleid tot een zeer positieve herstart van de lokale economie.

De Arubaanse regering blijft ernaar streven om de impact van de migratiecrisis nog meer te kunnen verminderen door versterking van de vreemdelingenketen, maar ook door andere alternatieven aan te bieden. Tegelijkertijd zal het stimuleren van de lokale economie evenals de hernieuwde inspanningen naar andere economische pilaren wederom als prioriteit worden aangemerkt om een inclusievere samenleving te bevorderen.

• **Bestedingsplannen Crisis Venezuela**

Aruba heeft conform de Haagse 'Voorjaarsnota 2019' vanuit Nederland financiele steun ontvangen die in de jaren 2019, 2020 en 2021 is aangewend ter bestrijding van de effecten van migratie vanuit Venezuela op de immigratieketen en aanverwante sectoren zoals onderwijs en gezondheidszorg. Deze middelen zijn door het Bureau Rampenbestrijding beheerd en verantwoord. De vreemdelingenketen heeft reeds een bedrag van Afl. 6,7 miljoen ontvangen tbv de Bestedingsplannen Crisis Venezuela, ten behoeve van 27 verschillende projecten.

Op de post 'Overigen' is een budget van (maximaal) Awg.1.947.408,00 toegekend voor diverse projecten. Deze projecten zijn in de jaren 2020 en 2021 uitgevoerd, in goede samenspraak met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als coördinerend ministerie voor de besteding van de middelen.

De ondersteuning was steeds gericht op versterking van het beleid in overeenstemming met de internationale verplichtingen ten aanzien van de mensenrechten, met inachtneming van de immateriële aspecten, zoals toegang tot rechtsbijstand en medische zorg. Training van het personeel met betrekking tot de behandeling van vreemdelingen, was nadrukkelijk een voorwaarde voor de toekenning van financiële middelen.

Op 22 november 2021 heeft Aruba een door een externe Accountant goedgekeurde financiële verklaring inzake de bijstandsprojecten in het kader van de Venezolaanse problematiek, aan voormalig staatssecretaris Knops verzonden. Het betreft een rapport over de goedgekeure aansluiting van de aan het land Aruba toegekende middelen met betrekking tot de goedgekeurde projecten vanuit Nederland.

**De projecten waar in 2021 aan is gewerkt, zijn:**

- subsidie aan CEDE Aruba, t.b.v. uitbreiding van de opvangcapaciteit van Fundacion Contra Violencia Relacional (FCVR) met onder meer zestien slaapkamers voor de opvang van (vrouwelijke) slachtoffers van mensenhandel en huiselijk geweld.

- subsidie aan CEDE Aruba voor de bouw van een opvanghuis voor mannelijke slachtoffers van mensenhandel via Fundashon Refugio Social. De bouw zal naar verwachting in 2022 voltooid zijn.

- versterking van het coördinatiecentrum voor mensenhandel en mensensmokkel Aruba (CMMA), een bijdrage voor tijdelijke capaciteit en voorlichting- en informatieverstrekking.

- reparaties aan het huis van bewaring van de KIA-gevangenis en gedeeltelijke renovatie van het cellencomplex op het politiebureau in San Nicolas

- investering in de opleiding van docenten, lesmateriaal, een leerlingvolgsysteem en een zorgstructuur ten behoeve van het onderwijs aan migranten. Een hele nieuwe school is opgezet speciaal voor de migranten.

- ontwikkeling van een databank om een beter inzicht te krijgen in de reguliere lokale arbeidsmarkt, die als toetssteen kan fungeren bij het voorkomen en bestrijden van illegale tewerkstelling/irreguliere arbeid.

- investering in de aanschaf van zeven vaccinkoelkasten.

## C. OVERIGE CALAMITEITEN

**• Tsunami Regional Exercise**

De jaarlijkse Tsunami Regional Exercise, Caribe Wave, vindt elk jaar in maart plaats. en vorig jaar was dat op 11 maart 2021. Registratie stond open voor iedereen en deelnemen is zeer eenvoudig. Ook heeft het Bureau Rampenbestrijding Aruba deelgenomen aan de vijftiende zitting van de Intergouvernementale Coördinatiegroep van het IOC over het waarschuwingssysteem voor Tsunami's en andere kustgevaren voor het Caribisch gebied en aangrenzende regio's op 27 tot 29 april 2021, Parijs, Frankrijk.

**• Certificering van diverse belanghebbenden.**

Naast hoge bezoeken en crisissituaties heeft het Bureau Rampenbestrijding in het jaar 2021 diverse scholen, diensten en belanghebbenden opgeleid met een Basiscursus Crisisbeheersing. De volgende afdelingen en scholen werden met hun teamleden gecertificeerd.

1. ***Basis training Planner voor afdelingen en/of organisatie van clusterleden en hun crisisteam***

2. ***Basis training Planner Crisisteam scholen die onder SKOA vallen.***

3. ***Basis training Planner voor AHATA-leden.***

4. ***Basis training Planner SKOA team.***

5. ***Training WEB 2021***

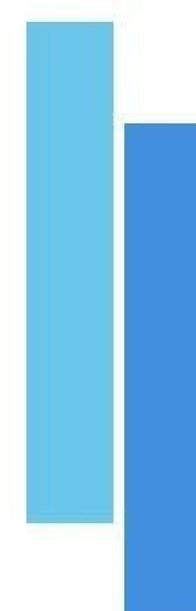
Het Bureau Rampenbestrijding ook heeft diverse presentaties gehouden aan de Universidad di Aruba, waaronder over het gevoerde beleid voor de pandemie Covid-19.

**• Landen en Gebieden Overzee (OCTA)**

Van OCTA heeft het Bureau Rampenbestrijding officieel een exemplaar ontvangen van het OCTA-rapport over migratie in Aruba, Curaçao en Bonaire na de Venezolaanse crisis.
Het doel van deze studie is een duidelijk en toegankelijk overzicht te geven van de situatie op deze drie eilanden. Er wordt ingegaan op sociale, juridische en financiële kwesties.

**• Systeem voor vroegtijdige waarschuwing**

Er is een project ingediend bij de EU, Resilience, Sustainable Energy and Marine Biodiversity (Resembid) in het jaar 2021. Het "Early Warning System"  is een door de EU goedgekeurd project voor een bedrag van € 808.000 (euro) dat op 1 juni 2022 van start gaat. Het project moet binnen een jaar worden uitgevoerd en getest. Trainingen en workshops zullen worden gegeven aan first-responders in noodsituaties binnen de bestaande cluster en aan stafleden van de crisisbeheersingsorganisaties, het Bureau Rampenbestrijding Aruba en technici.



## 1.3
## COMMUNICATIE

Het Kabinet Wever-Croes blijft de nadruk leggen op goede informatieverstrekking aan burgers. Dit heeft vooral in het jaar 2021 gedurende de COVID-19-pandemie een zeer belangrijke rol gespeeld in het beheersen van de crisis. In 2019 is gewerkt aan de versterking en verduurzaming van het Bureau Voorlichting (BUVO), en aan de officiële app van de Regering van Aruba, “Gobierno di Aruba” waarop op zeer efficiënte wijze de meest relevante informatie van de Regering van Aruba beschikbaar is.
Het online dagblad van de regering, “Isla Online”, die dagelijks van maandag tot en met vrijdag wordt gepubliceerd, met nieuws over de werkzaamheden van de ministers en de onder hen ressorterende diensten, blijft effectief bij de uitvoering van het communicatieplan van de overheid, zoals ook de wekelijkse persconferentie over het gevoerde of te voeren regeringsbeleid. “Isla Online” is ook uiterst geschikt om ‘fake news’ te bestrijden. Immers, een ieder heeft gratis toegang tot het officiele nieuws van het Kabinet. Daarnaast is BUVO ook ingeschakeld in het communicatieplan naar de burgers toe.

### • MEDIARAAD

In 2021 zijn gesprekken gestart voor het invoeren van een ‘Mediaraad’. De bedoeling is dat de regering een stichting opricht, genaamd de Mediaraad. De Mediaraad heeft tot taak om als adviesorgaan de Regering en het Toezichtautoriteit telecommunicatie te adviseren over het mediabeleid en het te voeren informatiebeleid, en desgevraagd de media te adviseren.

Het bestuur van de Mediaraad zal bestaan uit een onafhankelijke voorzitter en ten hoogste vier andere leden, die worden benoemd op voordracht van de radio-omroepinstellingen, de schrijvende pers, de televisie-omroepinstellingen, en de consumentenorganisaties. In 2022 wordt verder hieraan gewerkt.

### • CRISISCOMMUNICATIE I.H.K. DE COVID-19-PANDEMIE

Sinds het begin van de crisis, heeft de Minister-President dagelijks om 7 uur ‘s avonds persbriefings gegeven, samen met de experts van het Crisisteam en in de meeste gevallen ook samen met de Minister van Toerisme, Volksgezondheid en Sport. Dit hebben zij gedaan voor de eerste 7 maanden van de crisis. Daarna is de frequentie verminderd tot tenminste een persconferentie elke week. De gehele bevolking keek uit naar de updates en adviezen hoe te handelen tijdens de crisis. Daarnaast is geïnvesteerd in vele informatieve programma’s voor de bevolking. Communicatie is de sleutel voor een goed geïnformeerde bevolking en in 2022 zal nader worden gewerkt aan structurele communicatie tussen de Regering en de bevolking.

## 1.4
## KONINKRIJKSRELATIES

Sinds het aantreden van Kabinet Wever-Croes heeft de Minister-President structureel gewerkt aan de versterking van de banden tussen Aruba, Curaçao en Sint Maarten enerzijds en met Nederland anderzijds. Met name sinds 2020, toen duidelijk bleek dat als gevolg van de COVID-19-pandemie, Aruba geen toegang meer kon krijgen tot de internationale kapitaalmarkt en liquiditeitssteun vanuit Nederland de enige optie werd.

Het resultaat van zeer intense onderhandelingen was dat Aruba financiering krijgt van Nederland ten behoeve van de liquiditeitssteun, als een bulletlening, tegen een zachte rente, terug te betalen in april 2022. Tot eind 2021 heeft Nederland in het kader van de liquiditeitssteun en herfinanciering, verstrekt aan Aruba van Afl. 1.500 miljoen.

• **Landspakket**

Nadat Aruba en Nederland op 13 november 2020 een onderlinge regeling hebben getekend, beter bekend als “het Landspakket”, is Aruba meteen begonnen met de uitvoering daarvan. Het jaar 2021 kenmerkte zich als het jaar waarin vanuit Arubaanse zijde invulling is gegeven aan de algehele werkwijze en processen behorende tot het landspakket.

Zo is de Tijdelijke Werkorganisatie Aruba (TWO-AUA) ingesteld en is een algehele procesbewaker aangesteld. De procesbewaker is onderdeel van TWO-AUA en de tegenhanger van de programmamanager van het Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO i.o.), en voert het woord namens het Land met Nederland. Ook zijn op ambtelijk niveau specifieke materiedeskundigen aangewezen die verantwoordelijk zijn voor de inhoudelijke uitvoering van de maatregelen.

De TWO-AUA, de procesbewaker en het ambtelijke team, hebben zich in het jaar 2021 volledig ingezet om te voldoen aan de afspraken. Het jaar stond vooral in teken van het opstarten van de hervormingen waarbij er sprake was van het uitvoeren van verschillende doorlichtingen en basisinventarisaties. Dit om op zorgvuldige wijze om te gaan met de gestelde hervormingen. In totaal waren er (en tot heden) circa 65 acties die in het jaar 2021 uitgevoerd dienden te worden.

De acties betroffen uiteenlopende thema's zoals financieel beheer en de inrichting van modellen en processen voor de begroting en jaarrekening alsook een vergelijkend onderzoek naar arbeidsvoorwaarden in de publieke sector. De samenwerking tussen TWO-AUA en COHO i.o. verliep in het jaar 2021 goed waarbij er ruimte was voor een constructieve werkwijze gericht op het leveren van duurzame resultaten.

Een uitdaging was de intensiteit van de hoeveelheid maatregelen versus de lokale uitvoeringscapaciteit; dit blijft vooralsnog een uitdaging voor Aruba. Het voldoen aan de gestelde mijlpalenmomenten legde veel druk op de aangewezen materiedeskundigen. Een andere uitdaging vormde de discrepantie tussen het Landspakket-traject en het traject van het College Aruba financieel toezicht (CAft) waarbij soms de verwachtingen uit beide trajecten haaks op elkaar stonden en elkaar doorkruisden.

Ook het inzicht in de lokale context bij (nederlandse) consultants die als opdrachtnemer deelnamen aan het landspakket-traject vormde een uitdaging.

Hier was een belangrijke taak weggelegd voor TWO-AUA en het lokale ambtelijke team om dit inzicht te verschaffen ten behoeve van bruikbare en op de realiteit gebaseerde resultaten. Al met al kan gesteld worden dat Aruba in het jaar 2021 op zeer succesvolle wijze heeft voldaan aan de gemaakte afspraken in het kader van het Landspakket.

• **Rijkswetten COHO en Raft**

Door de COVID-19 pandemie zijn de economieën van Aruba, Curaçao en Sint Maarten zwaar geraakt. Nederland bood hulp bij de bestrijding van COVID-19 en ondersteunde ook met voedselpakketten. Daarnaast werd voor een miljard euro aan noodsteun in de vorm van liquiditeitsleningen verstrekt om de openbare financiën te ondersteunen bij het plotseling stilvallen van de economische bedrijvigheid.

Als voorwaarde voor het verlenen van de liquiditeitsleningen is afgesproken dat de landen versneld werken aan hervormingen die hen versterken. De landen houden zich aan die afspraak.

Het streven is daarbij dat de economie en samenleving in de toekomst beter een crisis kunnen opvangen zodat de regeringen in staat zijn nieuwe kansen te bieden aan inwoners en bedrijven. Om de landen daarbij te ondersteunen is afgesproken dat er een onafhankelijk Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling wordt opgericht. Vooruitlopend op de formele oprichting van het COHO is met Aruba, Curaçao en Sint Maarten elk een landspakket afgesproken. De maatregelen uit de landspakketten worden per land verder uitgewerkt in opvolgende uitvoeringsagenda's. Zo is ieder Caribisch land in staat stappen te zetten op een manier die bij hen past. Het COHO gaat ondersteuning geven en toezicht houden op de uitvoering van in de pakketten omschreven onderwerpen. Deze taken worden nu nog uitgevoerd door de Tijdelijk werkorganisatie (TWO).

Aruba en Nederland hebben in 2021 intensief onderhandeld over de consensus rijkswetten Rijkswet Aruba Financieel Toezicht (RAFT) en Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO), die als voorwaarden zijn opgelegd voor liquiditeitssteun. In september 2021 hebben Aruba en Nederland onderling een akkoord bereikt over het regelen van het financieel toezicht door middel van een consensus rijkswet. De RAft is gericht op duurzaam herstel van de overheidsfinanciën van Aruba. In de RAft worden afspraken vastgelegd over onder andere de te hanteren begrotingsnormen, de personeelslastennorm en het pad richting het afbouwen van de staatsschuld

1. Begrotingsnorm: ingaande 2023 een begrotingsoverschot van tenminste 1% van het BNP

2. Personeelslastennorm: 10% van het BNP ingaande 2027

3. Schuldenlastennorm: 50% van het BNP in 2040

Cruciaal voor Aruba was het hanteren van een integrale aanpak, waarbij de indiening van de rijkswet COHO samen diende te gaan met de indiening van de RAft. Op basis van de recent bereikte overeenstemming inzake de rijkswet COHO is de weg vrijgemaakt om ook de rijkswet RAft bij de Tweede Kamer en de Staten van Aruba in te dienen. Zo wordt op integrale wijze gewerkt aan de geformuleerde hervormingen en de verduurzaming van de overheidsfinanciën van Aruba.

De vier landen hebben recentelijk een definitief akkoord bereikt over uitwerking van de Rijkswet COHO. Wijzigingen ten opzichte van vorige overleggen behelzen duidelijkere afspraken met de landen over de verwerking van de landspakketten in de onderscheiden begrotingen. Ook is afgesproken dat de bezwaren die er bestaan over de bevoegdheden van de financieel toezichthouders C(A)ft in de implementatiefase verder worden uitgewerkt.

Ook worden de afspraken over de mogelijke implicaties van de uitwerking van het samenwerkingsprotocol tussen het C(A)ft en het COHO met daarin de onderlinge taken, rollen en verantwoordelijkheden vastgelegd. COHO en het C(A)ft zullen met de besturen van de landen over het samenwerkingsprotocol overleggen, voor dit tot stand kan komen of kan worden gewijzigd.

Aruba, Curaçao en Sint Maarten hebben aandacht gevraagd voor een aantal punten van zorg met betrekking tot de uitvoerbaarheid van de wet binnen de constitutionele rechtsorde. Die punten behelzen het waarborgen van beleidsruimte en autonomie van de regeringen, de samenloop tussen C(A)ft en COHO en de ruimte voor investeringen om de hervormingen en flankerend beleid te kunnen uitvoeren. Nederland heeft toegezegd hierover in gesprek te gaan en afspraken te maken.

Het wetsvoorstel gaat nu naar de Staten van de landen en de Tweede Kamer. Verderop in het proces buigt ook de Eerste Kamer zich erover.

## 1.5
## MASTERPLAN "REPOSITIONING OUR SAILS"

In 2020 heeft Aruba als gevolg van de economische schade die door de COVID-19 pandemie werd veroorzaakt, het masterplan "Repositioning our sails" opgesteld, die als een routekaart dient om de Arubaanse economie te herstellen. Naar aanleiding hiervan werd de Aruba Futura Foundation (Futura) als kwartiermaker aangewezen ten behoeve van het implementatietraject van het masterplan. Futura heeft tijdelijk als projectmanagement team gefungeerd totdat deze taak aan de Directie voor Innovatie overgedragen wordt.

In 2021 heeft Futura als kwartiermaker werkzaamheden verricht om een werkstructuur op te stellen, waardoor de implementatie van de verschillende projecten uit het masterplan gevolgd en gecoördineerd kunnen worden. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met verschillende overheidsinstanties en adviseurs om aan een structuur te komen die de implementatie van het masterplan in goede banen kan leiden.

Grootendeels van de prioriteitsprojecten in 2021 werden in samenhang met het uitvoeringsagenda Landspakket geimplementeerd, met de nadruk op structurele hervormingen, zoals hiervoor is uiteengezet. In 2022 zullen er aanvullende themas worden geprioritiseerd, waaronder toerisme, energie, onderwijs, en milieu.

## 1.6
## VERKIEZINGEN 2021

In 2021 hebben vervroegde verkiezingen plaatsgevonden. Voor de verkiezingen van 2021 waren er 70.283 personen stemgerechtigd. Er zijn 59.500 (85%) stemmen uitgebracht, waarvan 58.610 geldige stemmen en 890 (1.5%) ongeldige stemmen.

In verband met Covid-19 en ter voorkoming van agglomeratie, is het aantal stemdistricten verhoogd tot 72, om minder kiesgerechtigden per stemdistrict te hebben. De indeling is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de Dienst Openbare Werken (DOW).

De kandidatenlijsten zijn op 7 mei 2021 ingediend. In verband met de COVID-19 maatregelen, heeft de indiening van de kandidatenlijsten dit verkiezingsjaar op twee manieren plaats gevonden: (1) via e-mail, en (2) in persoon.

12 politieke partijen, die ingeschreven zijn bij de Electorale Raad, hebben een kandidatenlijst ingediend om mee te doen aan de verkiezingen van 2021. Naast de partijen AVP, MEP, POR en RED die al vertegenwoordigd waren in de Staten, hebben de partijen Accion 21, CURPA, HTC, MAS, RAIZ, PPA. Pueblo Prome en UPP, ook meegedaan aan de verkiezingen.

- **Resultaat:**

| PARTIJ | ACCION21 | PPA | MAS | UPP | MEP | HTC | POR | AVP | PP | CURPA | RAIZ | RED | TOTAAL |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| AANTAL STEMMEN | 3410 | 1809 | 4681 | 621 | 20700 | 249 | 661 | 18335 | 574 | 312 | 5474 | 1784 | 58610 |
| AANTAL ZETELS | 1 | | 2 | | 9 | | | 7 | | | 2 | | 21 |

**De Partijen MEP en RAIZ hebben een nieuwe coalitie gevormd.**

• **Wijziging in de procedures 2021:**

In verband met de COVID-19 maatregelen en in verband met bescherming van de privacy van de kiezers, zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de procedures:

• De indiening van de kandidatenlijst kon (ook) digitaal plaatsvinden

• Het aantal stemlokalen is uitgebreid, om agglomeratie te voorkomen

• Het volledige kiezersregister is niet ter beschikking gesteld aan de politieke partijen, slechts een deel daarvan, i.v.m. privacy bescherming van de kiezer, zie hieronder meer

• Er is een QR-code opgenomen op de oproepingskaart en een tablet (per stemdistrict) met het kiezersregister, ter verificatie van de identiteit en stemrecht van de kiezer,

• Op de stemkaart is een tijdstip voorgesteld voor het stemmen, om agglomeratie te voorkomen; dit was slechts een suggestie, die veelal werdopgevolgd, waardoor agglomeratie werd voorkomen.

• **Privacy bescherming**

De politieke partij AVP was het niet eens met de beslissing om slechts een deel van het kiezersregister te ontvangen, en spande een rechtszaak aan.

In de voorlopige voorziening in de zaak AUA202101610 LAR heeft de rechter bevestigd dat het ongeclausuleerd verstrekken van alle gegevens uit het kiezersregister een onevenredige inbreuk maakt op de persoonlijke levenssfeer van de personen die in het kiezersregister zijn opgenomen, gelet op het doel waarvoor deze gegevens worden verstrekt, te weten het waarborgen van eerlijke en transparante verkiezingen.

Daarbij stelde de rechter op grond van jurisprudentie van het EHRM vast dat in het bijzonder de verstrekking van adresgegevens significante effecten of zelfs serieuze repercussies kan hebben op het privéleven van een persoon. Volgens de rechter klemt dit des te meer omdat het kiezersregister ook wordt gebruikt voor oneigenlijke doeleinden (b.v. om kiezers die nog niet zijn verschenen, thuis op te halen om alsnog te gaan stemmen). Dit is in strijd met hetgeen in artikel III.4, lid 2 Staatregeling is bepaald, nl. dat de verkiezingen vrij zijn en worden gehouden bij geheime stemming.

De QR-code op de oproepingskaart en een tablet (per stemdistrict) met het kiezersregister, ter verificatie van de identiteit en stemrecht van de kiezer, was in verband met privacy bescherming van de kiezer. De QR-code werd gescand bij aankomst, en hierdoor moest de naam, het adres en de geboortedatum van de kiezer niet meer hardop genoemd te worden, hetgeen de privacy van de kiezer beschermt.

Het was oorspronkelijk de intentie om de stemmen elektronisch te tellen door het scannen van de stembiljetten. Dit is uiteindelijk niet doorgevoerd.
Ondanks het feit dat het vroegtijdige verkiezingen waren, gedurende zeer uitdagende tijden van de COVID-19 pandemie, was de uitvoering van dit proces heel goed gedaan door de Electorale Raad, en voornamelijk door Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (DBSB).

De uitslag was meer bestreden dan andere jaren, echter vergeefs want de rechter heeft de officiele uitslag uiteindelijk bevestigd, en verzoeken om hertellingen afgewezen.
Het Hof van Justitie en de Algemene Rekenkamer hebben op 1 juli 2021 aangekondigd dat de leden van de ER dhrn. Glenn Thode en Hubert Maduro zijn vervangen. Tot nieuwe voorzitter werd met ingang van 17 juli 2021 mw. Monica Kock aangewezen, en dhr. Rosslin Marchena werd als lid aangewezen.

• **Noodzakelijke aanpassingen**

DBSB heeft reeds in 2017 voorstellen gedaan tot verdere automatisering van de processen, , aanpassing van de wetgeving en verzelfstandiging van de ER, met eigen begroting en instelling van een eigen Secretariaat. Dit is dringend nodig, zeker nu de Electorale raad ingaande 1 januari 2022 met meer taken is belast v.w.b. controle op naleving van de regels inzake de financiering van politieke partijen. Deze voorstellen konden niet voor de verkiezingen 2021 worden gerealiseerd, vanwege verschillende oorzaken. Echter, het mag niet langer duren, en daarom is het proces tot verdere automatisering van de processen, aanpassing van de wetgeving en verzelfstandiging van de ER nu al begonnen, ruim voor de volgende verkiezingen. De DBSB blijft de (logistieke) taken uitvoeren aangaande de verkiezingen, zoals bepaald in de Kiesverordening, en het Hoofd DBSB fungeert dan als adviseur van de ER.

## 1.7
## BUITENLANDSE BETREKKINGEN

• **World Economic Forum (januari 2021) (virtueel)**

Tijdens de Davos Agenda (de virtuele WEF conferentie) heeft Minister-President Wever-Croes de openingstoespraak gehouden voor de sessie Restoring Cross-Border Mobility. Aruba kon de grenzen weer openen omdat het voorop loopt op het gebied van veilig, naadloos en contactloos reizen op een manier die interoperabiliteit bevordert, de privacy van gegevens respecteert en de reiziger een vertrouwde keuze biedt voor een nog betere ervaring. Aruba is een partnership aangegaan met het ‘CommonPass’ Initiatief dat dit bevordert.

• **CSW 65 (maart 2021) - virtueel**

De Commission on the Status of Women (CSW) is het belangrijkste internationale intergouvernementele orgaan dat zich uitsluitend toelegt op de bevordering van gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen. De Minister-President Wever-Croes zet zich in voor gendergelijkheid ook op het internationale vlak en heeft sinds haar aantreden elk jaar tezamen met haar collega Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van Nederland het Koninkrijksverklaring bezorgen. Het thema van 2021 stond in het teken van ‘ volledige en effectieve deelname en besluitvorming van vrouwen in het openbare leven, evenals de uitbanning van geweld, voor het bereiken van gendergelijkheid en de empowerment van alle vrouwen en meisjes’

• **World Investment Forum (oktober 2021) - virtueel**

Het UNCTAD World Investment Forum is hét wereldwijde platform voor investeringen en ontwikkeling. De zevende editie stond in het teken van duurzaam herstel na de COVID-19 pandemie. Minister-President Wever-Croes is als een keynote spreker uitgenodigd voor het onderdeel ‘Attracting and Retaining Investment in Tourism’ tijdens de conferentie om Aruba’s indrukwekkende herstel van haar tourisme sector te delen.

• **Algemene Vergadering Verenigde Naties 76 (september 2021) – hybride**

Ondanks de vele uitdagingen die dit jaar blijven bestaan, is het ook een jaar van hoop met nieuwe, duurzame ambities met een essentiële rol voor de VN in de Building Back Better agenda. Het thema : “Building resilience through hope – to recover from COVID19, rebuild sustainably, respond to the needs of the planet, respect the rights of people, and revitalize the United Nations”, is een waaraan het Koninkrijk zich bij aansluit en zal gedurende deze AVVN inzetten op ‘een toekomstbestendige VN voor duurzaam herstel en een veilige en eerlijke wereld’.

De Minsiter-President Wever-Croes heeft hybride deelgenomen aan de bijeenkomst, door virtuele deelname aan side-events van de WEF over het thema over Women's Leadership In Times of Crisis. Waar zij  de stereotyperingen van vrouwen in leiderschap posities tegen sprak en het belang van gendergelijkheid onderstreepte. Tijdens de sessie over 'Blended Finance in Action - SDG Finance in Small Island Developing States: Focus on Blue Economy / Fiji Coral Reef', intervenieerde de Premier van Aruba dat het ontsluiten van duurzame financiering mogelijkheden van absolute noodzaak is voor het bereiken van de milieu doelstellingen die worden beschreven in de SDG's.

Tijdens haar werkbezoek heeft de Premier de General Debate van de AVVN bijgewoond waar Minster-President Rutte het Koninkrijksverklaring bezorgde en verschillende bilaterale vergaderingen gehouden in New York.

Premier Rutte en Premier Wever-Croes hebben een overleg gevoerd met de Secretaris Generaal van de VN, dhr. Antonio Guterres, waarbij de Premier van Aruba de nadruk heeft geelgd op de positie van Small Islands Development States (SIDS) in de herstelperiode na Covid, en financiering van Covid schulden.

• **Colombia**

De Premier van Aruba heeft een bezoek gebracht aan de President van Colombia in 2020. Colombia is een belangrijke land voor Aruba, naast een MoU met het land is Aruba bezig om op bilateraal verband de banden verder aan te halen. De regering van Aruba is in eind 2020 door de Cancilleria van Colombia benaderd om deel te nemen aan het 'Commission Mixta' initiatief waaronder er een 6 tal projecten op ambtelijk niveau wordt samengewerkt met andere eilanden in de regio.

De recent aangestelde Ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden te Bogota, heeft in maart 2021 een officiële kennismakingsbezoek gebracht aan Aruba.

Middels de Commission Mixta wordt beoogd om op een gezamenlijke concrete en constructieve manier oplossingen voor een snelle maar duurzame economische en sociale reactivering van onze landen voor de postpandemie, in sectoren zoals gezondheid, toerisme, cultuur, economische ontwikkeling, en herbevestigen van de doelen en doelstellingen die zijn vastgelegd in de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling. De Cancilleria van Colombia heeft Aruba uitgenodigd om deel te nemen aan het 'Samenwerkingsprogramma 2020 - 2022 tussen Colombia en de Caribische landen'. Hier zijn een 6 tal projecten op ambtelijk technisch niveau voorgesteld voor deelname vanuit Aruba betreffende onderwerpen zoals: taal, veiligheid, rampen, toerisme en ambacht.

In 2021 is onder auspicien van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Colombia een eerste Online Taalcursus Spaans op niveaus  A1, B1 en B2 aangeboden aan een groep ambtenaren uit diverse departementen. Het ligt in de bedoeling om meer van dergelijke cursussen in de toekomst aan te bieden. In de coordinatie van het programma werd de DBB bijgestaan door een medewerker van de Directie Cultuur. Binnenkort zullen de certificaten aan de deelnemers worden uitgereikt.

• **Visumbeleid 2021**

In 2021 hebben verschillende virtuele visumbesprekingen plaatsgevonden. De Directie Buitenlandse Betrekkingen neemt, samen met de vertegenwoordigers van de Migratiedienst en de DIMAS hieraan deel. Deze besprekingen worden gehouden met de Directie van Consulaire zaken en Visumaangelegenheden van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Tijdens deze overleggen worden verschillende visum aangelegenheden en knelpunten besproken. Voorbeelden van besproken onderwerpen zijn de terugkeer naar een reguliere visumaanvraagprocedure (post COVID), en visumverlening sekswerkers.

In de loop van 2021 heeft, naar aanleiding van Kamervragen, een onafhankelijk onderzoek inzake de visumverlening in de Caribische delen van het Koninkrijk, onder leiding van dhr. Richard van Zwol, plaatsgevonden. Directie Buitenlandse Betrekkingen was lid van de referentiegroep van Aruba en heeft deelgenomen aan de verschillende digitale besprekingen. Het eindrapport is op 18 juni 2021 aan de Rijksministerraad aangeboden.

Op 29 oktober 2021 heeft de onderzoeker samen met de Directeur Consulaire aangelegenheden en visumbeleid, Aruba bezocht om het rapport nader uit te leggen aan de verantwoordelijke ambtelijke diensten en de desbetreffende Ministers. Tijdens de visumwerkconferentie van 2022 zullen de landen aangegeven wat hun prioriteiten zijn voor wat betreft de aanbevelingen geformuleerd in het eindrapport van Van Zwol en zal hieraan worden gewerkt.

De Caribische Koninkrijksdelen (DBB's, de Migratiediensten, de Toelatingsdiensten) en DCV organiseren elk jaar gezamenlijk een Visumwerkconferentie (VWC) om belangrijke visum gerelateerde zaken v.w.b. het Caribisch gebied (op werkniveau) te bespreken. De volgende fysieke VWC zal op 7 en 8 april 2022 plaatsvinden op Curaçao.

• **Mensenrechten**

Aruba rapporteert periodiek over diverse VN- mensenrechtenverdragen met gelding voor Aruba. Zo is in 2021 een initieel rapport ingediend inzake het CED Verdrag (Internationaal verdrag voor de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning) en heeft DBB ook de coördinatie verzorgd van het tussentijdse BUPO -rapport (Internationaal verdrag inzake Burgerrechten en Politieke rechten).

Ook heeft DBB als voorzitter gefungeerd van de virtuele CERD- behandeling op 16 en 17 augustus 2021, alsmede de voorbereidingen in dezen gefaciliteerd en gecoördineerd in nauwe samenwerking met BZ, PV Geneve, en de overige landen van het Koninkrijk.

In het kader van de bedrijfscursus 'Empresario Prepara I' georganiseerd door de Directe Economische Zaken, Handel en Industrie/ IDEA heeft DBB de lessen verzorgd voor het vak 'Corporate Social Responsibility'. De nadruk is gelegd op het aspect van Mensenrechten (Doing Business with respect for Human Rights) en is ook de UN Guiding Principles for Business and Human Rights toegelicht.

Voorts heeft DBB in 2021 aan het periodiek ambtelijk overleg van de subcommissie AWOK/ mensenrechtenverdragen deelgenomen, waarin de samenwerking over de implementatie van mensenrechtenverdragen tussen de landen van het Koninkrijk centraal staat.

Ook het verzoek van de VS inzake de jaarlijkse Human Rights reporting is geadresserd , alsmede vragen omtrent interlandelijke adoptie in afstemming met de Directie Voogdijraad en DWJZ beantwoordt.

Op de Internationale Dag van de Mensenrechten (10 december) is een bewustwordingsactiviteit georganiseerd op de Universiteit van Aruba. De Arubaanse Mensenrechtencommissie (DBB en CBS) heeft een presentatie verzorgd over haar taken en werkzaamheden en is ook ingegaan op het VN thema 2021 ' Equality, Inclusion and Non-Discrimination'. Een nauwere samenwerking op het terrein van mensenrechten wordt door beide instanties wenselijk geacht, hetgeen ten goede zal komen van de Arubaanse samenleving.

## 1.8
## SDG COMMISSIE

Bij MB d.d. 18 januari 2018 werd de SDG Commissie door de Minister President opgericht. De Aruba SDG commissie heeft het mandaat om namens de regering van Aruba de strategische richting te geven en de implementatie van de SDG's te coördineren. Ook in 2021 zette de SDG Aruba-commissie haar werk voort, maar de COVID-19-pandemie die Aruba begin maart 2020 trof, had ook gevolgen voor het vermogen van de SDG-commissie om in 2021 haar werk naar planning uit te voeren. De SDG commissie paste haar werkzaamheden aan en focuste op het monitoren van de voortgang van de activiteiten van het Nationaal Strategisch Plan, de SDG Capacity Building cursus door de ICON-instituut Gbh in samenwerking met de Universiteit van Aruba, het verder opbouwen van het proces om de SDG indicatoren in planning en beleidsontwikkeling te kunnen integreren, het bewustwordingsproces van de SDGs voort te zetten en voorbereidingen inzake de Voluntary National Review van Sustainable Development Goals dat in juni 2021 van start ging.

**• Implementatie en monitoren van de SDGs**

Voor wat betreft het monitoren van de implementatie van de SDGs, zette DEZHI een traject op om de implementatie van de NSP te monitoren welke zij elke kwartaal hebben uitgevoerd. De SDG Indicator Working Group (SDG -IWG) die onder de SDG-commissie ressorteert, heeft een update van het CIFRA-rapport (Comprehensive Indicator Framework Aruba) afgerond. CIFRA is een inventarisatie van de indicatoren die kunnen worden gemeten, inclusief hun herkomst, gegevensbron en welke afdeling verantwoordelijk is voor de data en het jaar waarvoor de data baseline beschikbaar is. In de update bleek dat er meer indicatoren gemeten kunnen worden. Ook heeft de indicator werkgroep een start gemaakt om de SDG indicatoren te lokaliseren om zodoende ook over te gaan naar het maken beleid dat wordt onderbouwd door data.

**• Capacity Building**

ICON-instituut Gbh, een Duitse organisatie werd ingehuurd door de SDG-commissie om training te geven aan ambtenaren ten behoeve van kennis en vaardigheden op te bouwen om de SDG's te implementeren.
Aangezien de SDG's gebaseerd zijn op een resultaatgericht managementsysteem (RBM), varieerden de cursussen van algemene managementcompetenties tot meer geavanceerde statistische kennis om algemene beleids-en ook SDG-specifieke kennis op te bouwen om zodoende Aruba via de algemene competenties die ook nodig zijn om de SDGs te implementeren en bouwstenen te leggen om Aruba naar een duurzamer eiland te leiden. De cursussen werden in Augustus 2021 afgerond en cursusmateriaal aan de Universiteit van Aruba overhandigd om zodoende de cursussen te kunnen herhalen voor een grotere groep van ambtenaren en NGOs. De overdacht dient om de duurzaamheid van de trainingen te kunnen waarborgen. De Minister President heeft tijdens de afsluiting van de cursus, namens de Regering van Aruba waardering uitgesproken voor de inzet van de ambtenaren die hebben deelgenomen aan deze cursussen.

**• Bewustwordingsproces**

De SDG-commissie bleef in 2021 werken aan de bewustwording van de SDG's gefocust op een sociale media campagne. Met FDA restmiddelen is de productie van 5 videos afgerond en in 2021 gelanceerd in de Cinemas; deze worden op de nationale televisie en via sociale media verspreid. Ook is de SDG-website ge(her)lanceerd waar algemene informatie over de SDGs te vinden is, de SDG videos te zien zijn, en ook lokale verhalen van de SDG. De SDG AWG, een werkgroep dat onder de SDG commissie ressorteert, begeleidt het bewustwording traject.

• **Voluntary National Review**

In juni 2021 is Aruba begonnen met de “Voluntary National Review Sustainable Development Goals”, deze zal tot juli 2022 duren. Het jaarlijkse High-Level Political Forum’ van de VN biedt landen het platform om hun vooruitgang te laten zien en hun lessen, best practices en uitdagingen te delen over de implementatie van de Sustainable Development Goals (SDGs).

In 2017 heeft het Koninkrijk der Nederlanden op het HLPF haar eerste rapport aan de VN aangeboden. Als Koninkrijk hebben we de implementatie van de Sustainable Development Goals (SDG’s) zowel in ons eigen land als samen in de Verenigde Naties ondersteund. Deze ‘Voluntary National Review’ (VNR) werd verwelkomd als een innovatief voorbeeld van samenwerking: tussen de landen in het Koninkrijk en tussen overheden en andere stakeholders.In 2022 rapporteert het Koninkrijk gezamenlijk tijdens de High Level Political Forum van de VN dat in juli 20220 plaatvindt.

## 1.9 GENDERSTUURGROEP

In het eerste kwartaal van 2020 heeft de stuurgroep het voorbereidend werk kunnen afronden om de ontwikkeling van een genderbeleid voor Aruba te kunnen begeleiden. Dit omvatte het opstellen van de TOR, RFP, evaluatiecriteria en evaluatieblad, tijdlijn voor beleidsontwikkeling en inventarisatie van relevante actoren die voor het proces moeten worden benaderd. Vanwege COVID-19 en ook het gebrek aan middelen om een consultant in te huren die een genderbeleid voor Aruba zal schrijven, werd het aanwervingsproces pas in november 2020 gestart.

De VN had restmiddelen beschikbaar en was bereid volledig de kosten van het aantrekken van een gender consultant te dekken. Maar het vinden van een consulent heeft langer geduurd. In 2021, hebben het Regionale Coördinatie Bureau van de Verenigde Naties voor onze regio (RCO), en UN Women aangeboden om technisch advies te bieden en fondsen beschikbaar te stellen ter ontwikkeling van een gender beleid voor Aruba. Aangestuurd door de Gender steering commissie van Aruba hebben zij samen met UN Women via een participatief proces, dus met input van verschillende actoren in de maatschappij, gewerkt aan het ontwikkelen aan het eerste officiele gender beleid voor Aruba.

Ook is er een implementatie en actie plan en een monitoring en evaluatie plan ontwikkeld, hetgeen een primeur is voor Aruba. Het Gender beleid zal ter gegelegheid van de internationale vrouwendag in 2022 worden gepresenteerd.

Toen COVID toesloeg, voelde de SDG-stuurgroep zich geroepen een onderzoek te doen om de impact van COVID-19 op vrouwen te beoordelen. De reden hiervoor was dat algemeen bekend is dat crisissituaties vrouwen en kinderen onevenredig zwaar treffen. De leden van de Genderstuurgroep schreven een TOR en verdeelden het schrijven van de verschillende delen van het rapport op basis van hun expertise. Dit rapport is vervolgens gedeeld met de ministerraad.

Het rapport werd opgesteld tijdens de eerste golf van de pandemie en daarom was het nog erg moeilijk om de nodige gegevens te verkrijgen om de impact van COVID-19 op vrouwen op Aruba te beoordelen.

## 1.10
## STAATSVEILIGHEID

**• Wetwijziging landsverordening veiligheidsdienst**

Op 10 februari 2021 zijn de aanpassingen aan de Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba werkelijkheid geworden; de wijzigingen zijn unaniem door de Staten van Aruba aangenomen. De voor de dienst een historisch moment, betekent in de praktijk extra bevoegdheden, maar ook meer verantwoordelijkheden. Een concreet gevolg van de wijzigingen is de uitbreiding van de onderzoekscapaciteit van de Commissie van Toezicht van VDA. Onderzoekers kunnen nu benoemd worden ter ondersteuning aan de toezichthoudende werkzaamheden van de Commissie. Concreet betekent het dat meer personen dan alleen de voorzitter van de Commissie van Toezicht nu toegang kunnen krijgen tot dossiers van de dienst.

De VDA heeft ook meer bevoegdheden gekregen v.w.b. het inzetten van bijzondere inlichtingenmiddelen. Het kunnen inzetten van art. 20 ambtenaren bij de grens in nauw samenwerking met grensbewakingsdiensten, maar daarnaast verscherpte controle om de rechtmatigheid van de werk¬zaam¬heden van de dienst te kunnen garanderen is ook een toevoeging. De focus in 2021 en 2022 ligt op de implementatie van de gewijzigde landsverordening.

Binnen dit kader heeft de dienst zorggedragen voor het opstellen van het landsbesluit ham ter zake vereisten verzoek toestemming toepassing bijzondere inlichtingenmiddelen (AB 2021 no. 110) dat uiteindelijk op 19 juli geslagen werd. Dit landsbesluit is van essentieel belang voor de dienst omdat het de toepassing van de bijzondere inlichtingenmiddelen vanuit een rechtmatig aspect mogelijk maakt.

Naast de introductie van dit landsbesluit, heeft de dienst de taak om de interne richtlijnen en procedures ter uitvoering van de artikelen ter zake de bijzondere inlichtingenmiddelen op te stellen. Met deze exercitie is begonnen in de laatste kwartaal van 2021 en zal in 2022 worden voortgezet.

Door de wetswijziging heeft VDA nu een extra taak, nl. het opstellen van een dreigingsinschatting (D-taak).

**• Publicatie jaarverslagen**

Ondanks enige terughoudendheid van de dienst om haar werkprocessen en producties publiekelijk te maken, heeft de dienst in 2021 zorggedragen dar haar publieke jaarverslagen van 2017 tot met 2020 beschikbaar gesteld zijn op de webpagina van de dienst www.vda.aw. De jaarverslagen zijn een weergave waaraan de dienst haar aandacht heeft besteed gedurende de voorafgaande jaren. Het jaarplan van de dienst, wat leidend is voor de werkzaamheden van de dienst in dat bepaald jaar, wordt als geheim gerubriceerd.

**• Screening van kandidaat-ministers**

In 2021 werden parlementsverkiezingen gehouden in Aruba. De VDA speelt een belangijke rol bij de screening van kandidaatsministers. Nadat de verkiezingsresultaten bekend waren gemaakt, en de formatie afgerond werd, heeft de VDA, conform het Landsbesluit van 9 september 2013, no. 1, een staatsveiligheid gerelateerd onderzoek gedaan naar de kandidaat-ministers. Dit screeningstraject was ook historisch, daar het de laatste keer is dat het conform de Lbham toetsing geschiktheid kandidaat-ministers zou geschieden. Per 1 januari 2022 trad de Landsverordening integriteit ministers in werking, die de genoemde Lbham vervangt.

De Dienst heeft in het kader van de toetsing van geschiktheid van de kandidaat-ministers per afzonderlijke kandidaat een ambtsbericht aan de formateur doen toekomen.

De Veiligheidsdienst Aruba doet onderzoek naar organisaties en personen die een dreiging vormen voor de nationale veiligheid. Hieronder een overzicht van de werkzaamheden van de dienst binnen de vastgestelde aandachtsgebieden.

• **Aandachtsgebieden:**

## POLITIEK GEWELD EN TERREUR

Onder dit aandachtsgebied vallen o.a. ideologieën en bewegingen die door het doel dat ze nastreven afbreuk doen aan het voortbestaan van de democratische rechtsorde, waaronder het gebruik van ondemocratische methodes om maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen.

**Fundamentalisme en radicalisering:**

• Terrorisme Financiering: t.b.v. het definitief rapport van de National Risk Assessment over de risico's van witwassen en terrorismefinanciering op Aruba, heeft de dienst commentaar geleverd over de rol van de VDA in het signaleren en onderzoeken van terrorisme financiering t.o.v. de rol van de NCTVI als coördinator in terrorismebestrijding.

• De VDA is als veiligheidsdienst in staat inlichtingen te verzamelen en te produceren m.b.t. de terroristische dreiging. De NCTVI is een beleidsmaker met een Interpol taak.

## POLITIEK HEIMELIJKE BEINVLOEDING

Onder dit aandachtsgebied vallen alle soorten activiteiten die de politiek- en bestuurlijke besluitvorming kunnen beïnvloeden en die een bedreiging kunnen vormen voor de democratische rechtsorde en integriteit van het bestuur. Dit aandachtsgebied valt uiteen in de volgende subcategorieën:

• Spionage
• Misbruik Politiek/Corruptie
• Misbruik financieel stelsel

Echter, omdat de subcategorieën in de praktijk aardig wat overlapping met elkaar hebben, worden de gedane werkzaamheden hieronder belicht vanuit enkele specifieke onderwerpen.

De VDA heeft in 2021 continuïteit gegeven aan onderzoeken om mogelijke politieke en heimelijke beïnvloeding vanuit buitenlandse statelijke actoren vast te stellen, dit in samenwerking met onze Nederlandse collega dienst. In deze onderzoeken is er aandacht voor de hierboven genoemde 3 subcategorieën.

**Venezuela**

De situatie in Venezuela blijft nog aandacht vragen van de dienst aangezien er risico's bestaan voor de belangen die de dienst moet beschermen, alsmede risico's die de belangen van het Koninkrijk raken.

De dienst heeft werkzaamheden verricht gerelateerd aan het opvragen van informatie relevant voor de beeldvorming over dreigingen vanuit o.a. georganiseerde drugscriminaliteit, migratie en ontwikkelingen in Venezuela in het algemeen. Er zijn producten verzonden richting onze belangendragers en partners over gesignaleerde risico's voor de grensveiligheid daar waar het nodig was.

Binnen het kader van geopolitieke belangen is gekeken naar de beïnvloeding in en vanuit Venezuela in relatie tot de regio. Daarnaast ook de internationale relaties en buitenlandse politiek van Venezuela. Binnen dit kader participeert de dienst aan o.m. de VC Venezuela en het Venezuela Criminality Conference (VCC).

**Integriteit van bestuur**

Vanuit lokale ontwikkelingen en onderzoeken naar integriteit van het bestuur heeft de dienst werkzaamheden verricht n.a.v. ontvangen MOT-doormeldingen. Hieruit bleek de noodzaak een uitwerking en onderbouwing te hebben van het begrip "integriteit van bestuur".

• **Informatiebeveiliging**
De overheid maakt steeds concretere stappen richting digitalisering van werkprocessen en informatie. Als gevolg van de pandemie zijn wij met z'n allen, ook binnen de overheid in versnelde tempo digitaal gaan werken. Dit brengt risico's met zich mee met name v.w.b. de manier waarop wordt omgegaan met overheidsgegevens.

**Rubricering:**

Binnen dit kader is, na vele jaren wachten, eindelijk doorgang gekomen in het opstellen van een concept ministeriele regeling en landsbesluit aangaande rubricering van overheidsgegevens (data) en het beveiligen van de gerubriceerde overheidsgegevens (data). Deze exercitie is ter aanvulling op de Landsverordening bevordering staatsveiligheid, waarbij de dienst belast is met toezicht op de naleving van het beschermen van de overheidsgegevens. Bij het opstellen van deze synopsis is de dienst in gesprek met DWJZ ter zake de inhoudelijke aspecten van genoemde concepten.

**Cybersecurity:**

Binnen het kader van het aandachtsgebied Cybersecurity, is de dienst sinds eind 2020 gestart (en in 2021 gecontinueerd) met het creëren van z.g. weerberichten ter zake het onderwerp. Deze weerberichten worden gedeeld met zowel de belangendragers van de dienst alsmede met de bedrijven en entiteiten die de vitale belangen (processen) van het land behartigen.

**Cybersecurity awareness campaign:**

De dienst heeft in 2021 actief deelgenomen aan het Global Efforts Advocating for Cybersecurity and Online Behavior Change gedurende het Cybersecurity Awareness Month (oktober). De dienst motto hiervoor was "Your data is your power, and it needs to be protected. The only firewall that really protects against cyber threats is your brain… think before you click!"

Het Cybersecurity Awareness Month Champions Program is een samenwerkingsinzet van zowel privébedrijven, overheidsinstanties, universiteiten, stichtingen, non-profit organisaties en personen die zich hebben gecommitteerd tot het programma met als thema 'Do Your Part. #BeCyberSmart.' Het uiteindelijke doel is om bewustwording te creëren bij zowel personen als organisaties v.w.b. het nemen en behouden van maatregels i.h.k.v. Cyber Security. De dienstwebpagina werd voorzien van verschillende middelen ter bevordering van een goede cyber hygiëne. Alle diensten binnen de overheid werden op de hoogte gesteld van ons campagne, en werden verwezen naar ons webpagina om continu op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in dit kader.

**Nationaal Cybersecuritystrategie:**

In februari 2021 heeft de dienst het nationaal cybersecuritystrategie structuur aangeboden aan de minister-president. Dit structuur is belangrijk om het in het Masterplan "Repositioning our sails" actiepunt ter zake het creëren van een nationale cyberstrategie te kunnen volbrengen. Afgelopen jaar heeft de dienst, samen met NCTVI, aan dit structuur gewerkt. Per juni 2021 is vanuit het masterplan trajectory group, geleid door Futura, een stand van zaken verzocht over dit actiepunt en afgesproken is dat we dit actiepunt verder zullen ontwikkelen middels de weg van het trajectory group. Binnen dit kader, droeg de dienst zorg om maandelijks een stand van zaken te geven ter zake.

**Werkgroep Datasharing (rechtshandhavingsketen):**

Vanaf de tweede tot en met begin van de vierde kwartaal van 2021 heeft de dienst deelgenomen in de rechtshandhavingsketen aan data sharing, niet als justitiële dienst die informatie zal uitwisselen met andere diensten, maar vanuit het uitgangspunt van het beschermen van overheidsdata.

- **Weerstandverhoging bij veiligheidsbevordering**

Een van de meest belangrijke aspecten van de dienstwerkzaamheden is het zorgdragen voor de weerstandverhoging bij veiligheidsbevordering van o.m. de vitale processen van het Land. Dit is een dynamisch proces op zich, daar ontwikkelingen van de vitale processen niet stilstaan. In 2020 werden Aruba en de hele wereld geconfronteerd met de Covid-19 pandemie. Binnen dat kader is alles wat te maken heeft met het onder controle houden van de pandemie onderdeel geworden van de crisisstructuur, en in het verlengde daarvan zijn bepaalde onderdelen als vitaal belang gecategoriseerd, zoals de Aruba Health app. Vanuit de dienst is in de eerste helft van 2021 een 2e assessment naar genoemde app verricht. Daarnaast heeft de dienst ook advies gegeven i.v.m. de z.g. vacunathons.

Bij het van start gaan van het vaccinatieproces, begin 2021, had de dienst de verantwoordelijkheid om beveiligingsadviezen te verstrekken v.w.b. de opslagplaats en transport van de COVID-vaccin. In dit verband is intensief samengewerkt met BRA, DVG, DOW, KPA en CEA. De dienst is gecontinueerd met haar beveiliging bevorderende adviesrol v.w.b. het beschermen van de vaccineladingen die vanuit Nederland naar Aruba worden toegezonden.

Op een andere noot, in samenwerking met NCTVI en KPA is meerdere malen gewerkt aan risicoanalyses naar aanleiding van bezoeken van hoogwaardigheidsbekleders van o.a. het Koninkrijk.

## VEILIGHEIDSONDERZOEKEN (VO)

De dienst voert veiligheidsonderzoeken uit naar de bij wet aangewezen vertrouwensfuncties. De huidige lijst vertrouwensfuncties dateert van 2006 en is urgent aan een evaluatie en herziening toe.

In 2021 heeft VDA 1059 verzoeken ontvangen voor een veiligheidsonderzoek, wat iets minder dat regulier is, vanwege de gevolgen van de pandemie.

Over de jaren is de noodzaak gebleken om enkele functie van de lijst af te halen, alsook om andere functies op de lijst te plaatsen. In deze afweging is de dienst al sinds 2019 bezig met het evalueren van de huidige vertrouwensfuncties bij KIA, waardoor het uitvoeren van de veiligheidsonderzoeken bij KIA tijdelijk zijn stopgezet. In de eerste helft van 2021 heeft de dienst de risicoanalyse ter zake KIA-beveiliging en vertrouwensfunctie afgerond.

Sinds mei 2021 is VDA in gesprek met DRH v.w.b. de prioritering van VO's van diensthoofden, die nog niet zijn aangemeld voor een veiligheidsonderzoek, of die inmiddels al aan een herhaalonderzoek toe zijn.

- 1e criteria: werken met staatsgeheimen en/of gevoelige informatie;

- Ook waarnemers die al lang belast zijn met de leiding worden meegenomen in deze. Zij hebben dezelfde toegang tot informatie als een formeel diensthoofd;

- Invoeren van VO's op A-niveau en B-niveau voor directeuren en diensthoofden. B-niveau is voor die diensthoofden en directeuren die niet met staatsgeheimen en/ of gevoelige informatie werken.

## SAMENWERKING

De dienst werkt samen met zowel lokale als internationale diensten en instanties. In de eerste helft van 2021 heeft de dienst een tijdelijke liaison geïntroduceerd. De voormalige liaison is intern overgeplaatst. Naast het reguliere relatiebeheer, heeft de dienst de volgende presentaties gegeven.

In het kader van een bezoek van de attache van de DOD Force Protection Detachment en een analist van de Air Force Office of Special Investigations werd een algemene presentatie gegeven over de doelstelling, taakstelling van de dienst en wat wij doen.

Mesa de Trabajo met DNI-Colombia: Verder heeft de dienst ook deelgenomen aan de z.g. Mesa de Trabajo dat door Directie Buitenlandse Betrekking wordt gecoördineerd. De dienst is trekker van de mesa de trabajo dat over terrorisme gaat. In de eerste helft van 2021 is vanuit de dienst invulling gegeven aan dit actiepunt. Naast de door DBB gecoördineerde samenwerking, heeft de dienst andere virtuele sessies gehouden met DNI-Colombia ter versterking van onze samenwerking en informatiepositie.

De dienst heeft ook deelgenomen aan de Caribbean Regional Intelligence Conference (CARIC), voor het eerst virtueel, vanwege de pandemie. De focus was op de post-pandemic dreiging, state-fragility framework, collection management en enhanced domain awareness. Laatstgenoemde betreft een project in samenwerking met de universiteit FIU.

Vanuit haar beveiliging bevorderende taak heeft de dienst doorgang gegeven aan haar reguliere vergaderingen met verschillende diensten en directies die belast zijn met vitale processen van belang voor Aruba. Binnen dat kader en vanuit de signaleringstaak zijn verschillende adviezen, en dreigingsinschattingen en weerberichten opgesteld en gedeeld met de desbetreffende diensten.

In het 4e kwartaal heeft de dienst een presentatie verzorgd over haar werkzaamheden voor de Ministerraad.

Gedurende het jaar heeft de dienst verschillende bezoeken gekregen van zowel de zuster- en collegadiensten, binnen het koninkrijk maar ook van Canadese en Duitse vertegenwoordigers. Naast de bezoeken was de dienst nauw in contact met Amerikaanse, Colombiaanse diensten, maar ook met lokale diensten, zoals het OM, KPA, NCTVI, DBB, APA, AAA, om maar enkele te noemen.

Tot slot, in 2021 zijn ook diverse contacten geweest met de Nederlandse zusterdienst in voorbereiding op de evaluatie van het gezamenlijk onderzoek. De evaluatie vond uiteindelijk plaats in de 4e kwartaal van 2021.

Conform Covid-voorzorgsmaatregelen hebben de meeste besprekingen plaatsgevonden middels Webex- en Zoomprogramma's.

Ondanks het tekort aan personeel, volbrengt de dienst haar begeleiding- en beoordelingsstructuur conform haar inrichtingsstelsel. In 2022 hoopt de dienst de vacatures te kunnen vervullen.

## 1.11
## VEILIGHEIDSHUIS ARUBA

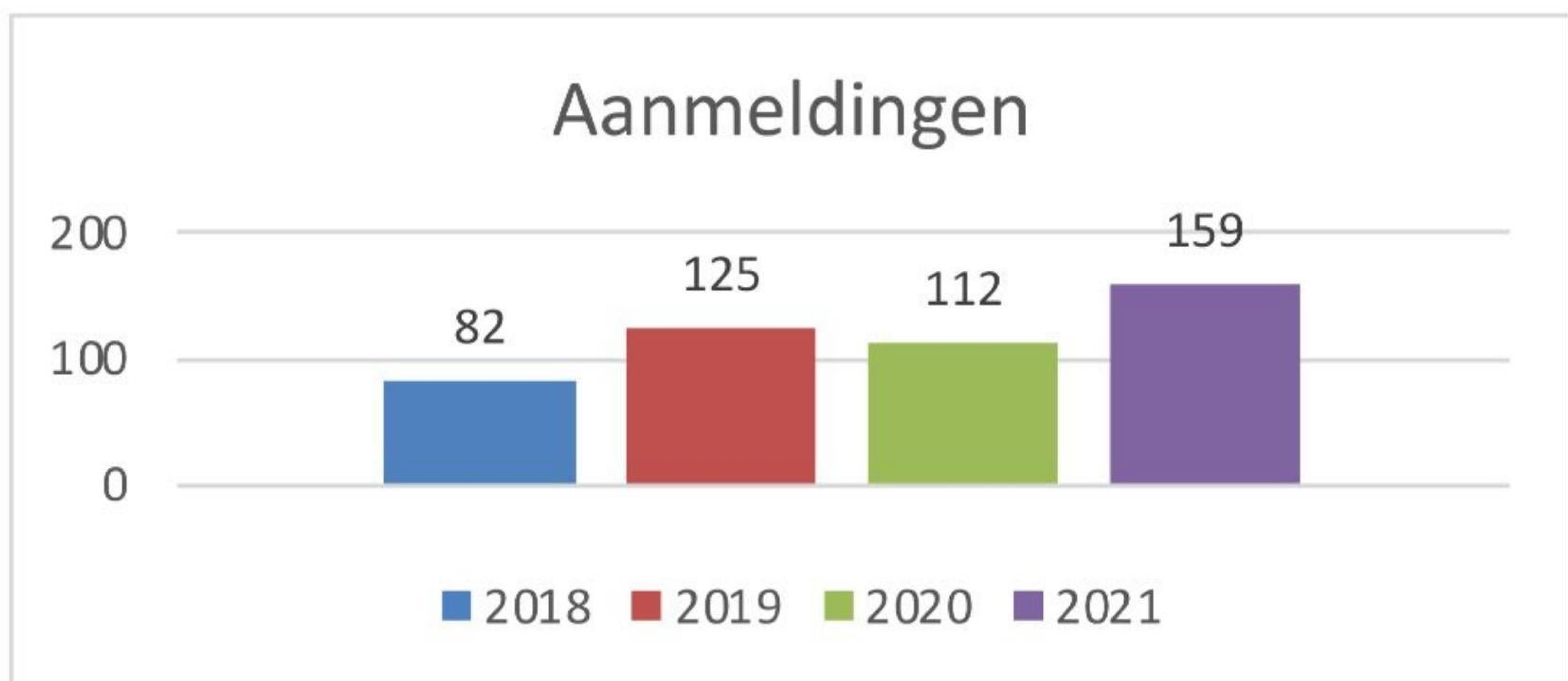
Het Veiligheidshuis is op 24 mei 2018 opgericht, als platform om integraal samen te werken bij complexe problematiek, aan de veiligheid van Aruba door het voorkomen en verminderen van recidive, overlast en criminaliteit. De Minister President is de voorzitter van de hoogambtelijke stuurgroep.

Het Veiligheidshuis Aruba voert procesregie op de aanpak van complexe casussen, faciliteert en ontwikkelt de ketensamenwerking, en verzorgt het netwerkbeheer en opbouw. Daarnaast fungeert het Veiligheidshuis als klankbord en vraagbaak voor partners en professionals, en heeft een signalerende en adviserende rol naar de overheid.

De **kernpartners** zijn Bureau Leerplicht, Bureau Slachtofferhulp, Bureau Sostenemi, Directie Sociale Zaken, Directie Voogdijraad, FCCA, Fundacion Guia Mi, Fundacion pa Maneho di Adiccion Aruba, Fundacion Salud Mental Aruba, Respaldo, Korps Politie Aruba, Openbaar Ministerie, Sociaal Psychiatrische Dienst, Stichting Reclassering Aruba, KIA en Wit Gele Kruis.

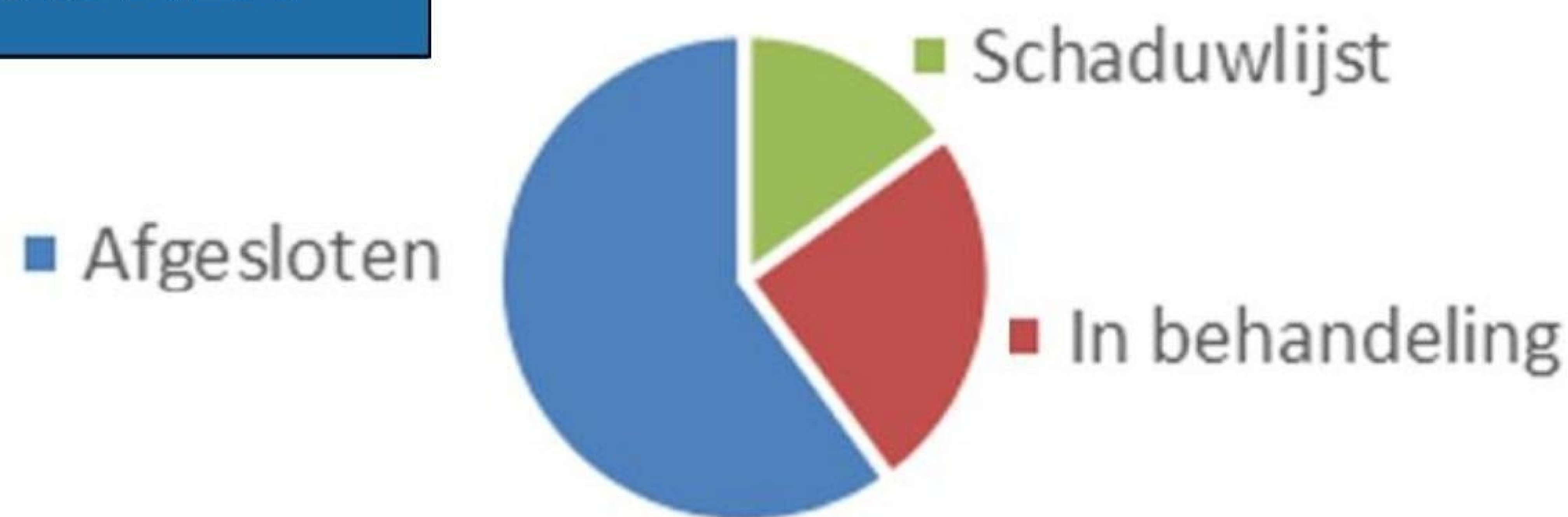
Het Veiligheidshuis richt zich op de volgende **doelgroepen**: Risicojongeren; Veelplegers; Verwarde personen; Dubbele Diagnose problematiek; Daders/slachtoffers Relationeel Geweld; Adulto Mayor. In 2021 is een nieuwe doelgroep toegevoegd: ongedocumenteerden.

In 2021 zijn er 159 **nieuwe aanmeldingen** geregistreerd in het digitaal casus ondersteunend systeem. Dit is een toename vergeleken met de voorgaande jaren (zie tabel). Of deze groei komt door een toename van de complexe casuïstiek of omdat het Veiligheidshuis zijn bestaansrecht heeft verworven laten we in het midden.




Over de periode van 4 jaar van het bestaan van het Veiligheidshuis Aruba zijn er een totaal van 478 casus in beeld gebracht. De casuïstiek is complex en met problemen op meerdere leefgebieden. In 2021 zijn jeugdcriminaliteit; psychiatrische- en verslavingsproblematiek en relationeel geweld de meest voorkomende vraagstukken.

## CASUÏSTIEK




**• Resultaten van de samenwerking:**

- **60%** van de casuïstiek krijgt hulp/behandeling in de keten en hoeft niet meer besproken te worden in het zorg- en veiligheid overleg. Indien nodig worden ze door de casusregisseur weer ingebracht.
- **25%** van de casuïstiek is actief in beeld en voor **15%** van de casussen is er geen behandelmogelijkheid op het eiland of wenst de cliënt/patiënt geen hulp. Deze casussen komen op een schaduwlijst.

In 2021 hebben er 23 zorg- en veiligheid overleggen plaatsgevonden met een participatie van 95%. Er zijn nadere samenwerkingsverbanden aangegaan met DIMAS, CMMA, FCVR en de Barioregisseurs van het Korpspolitie Aruba om zo te komen tot vroeg signalering en er in eerder stadium hulp geboden kan worden.
Een informatief en vruchtbaar werkoverleg met de Hoogambtelijke Stuurgroep was in mei 2021. Hierbij aanwezig waren de voorzitter van de Stuurgroep, Minister President mw. mr. Evelyn Wever-Croes en de (voormalige) Minister van Justitie dhr. mr. Andin Bikker. Een van de afspraken die hieruit voort is gekomen is dat het Veiligheidshuis nu een vaste vertegenwoordiger vanuit het Ministerie van Justitie en Sociale Zaken heeft die aan de overleggen participeert

**• Randvoorwaarden**

Van belang voor een succesvolle – en duurzame aanpak van complexe problematiek zijn onder meer de hierna volgende randvoorwaarden een noodzaak:

- ***Voldoende mankracht en expertise (bedden) bij de Partners***
- ***Plaatsing- en behandelmogelijkheden voor strafrechtelijke jongeren met ontwikkelings-, gedrags-, en psychiatrische problemen en of drugsverslaving; jongeren met en PIJ maatregel [2] (besloten en gesloten setting).***
- ***Behandelfaciliteit gedwongen kader dubbele diagnose problematiek.***
- ***Crisisopvang faciliteit.***
- ***Inloophuis voor minderjarige meisjes in onveilige situaties.***
- ***Begeleid- en beschermd wonen voorziening.***
- ***Nazorgtraject.***

Gezien het bovengenoemde momenteel niet geboden kan worden, wordt in de meest urgente gevallen uitgeweken naar het buitenland. Maar de partners en professionals willen deze voorzieningen graag hier op Aruba zelf willen en er is de bereidwilligheid voor samenwerking om dit in de toekomst te realiseren.

De kracht van de keten is het hulpaanbod in het vrijwillig kader. Voor **2022** zal de focus van het Veiligheidshuis Aruba zijn:

- ***Vroeg signalering/casuïstiek eerder in de keten.***
- ***Bemoeizorgteams/outreachend werken bevorderen.***
- ***Zelfzorg voor de professional.***
- ***Deskundigheidsbevordering.***

*[2] Een PIJ-maatregel is een maatregel in het Nederlands jeugdstrafrecht, bestaande uit jeugddetentie met intensieve begeleiding. "PIJ" staat voor "Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen".*

## 1.12
## RAAD VOOR OUDEREN (RAVO)

In augustus 2019 werd per ministeriële beschikking een commissie ingesteld die zich moest buigen over de instelling van een ouderenraad. De 'Technische Commissie Ouderenraad' (TCO) heeft een rapport gebracht met aanbevelingen rond de instelling, inrichting, doel- en taakstelling, maar ook de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Raad Voor Ouderen (RaVO). De RaVO zal een op zichzelf staande raad worden met haar eigen taken en bevoegdheden. Inzake de eerste samenstelling van de RaVO heeft de TCO een aanbeveling uitgebracht.De afronding van de werkzaamheden met betrekking tot de RaVO zijn inmiddels in het eerste semester van 2021 afgerond.

• **Samenstelling**

De RaVO zoals de TCO het voorstelt zal bestaan uit 7 leden waarvan 2 vertegenwoordigers van de ouderenbelangengroeperingen, 2 vertegenwoordigers van niet georganiseerde groeperingen en 3 deskundigen. De 3 deskundige leden hoeven niet per se (60-plussers) ouderen te zijn maar zijn lid van de RaVO op grond van hun expertise; bijvoorbeeld een gerontoloog.

De leden van de RaVO worden benoemd voor een periode van 3 jaren met de mogelijkheid om voor nog één periode te worden herkozen. Inmiddels heeft de RaVO de kandidaten voor eerste samenstelling van de RaVO uitgenodigd voor een interview. De kandidaten wachten nu op de inwerkingtreding van de RaVO om formeel als lid van de RaVO te worden aangesteld.

De Voorzitter van de RAVO zal aan het begin van elk kalenderjaar een jaarplanning aan de Minister aanbieden waarin wordt uitgelegd over welke onderwerpen de RaVO zich zal buigen, gestreefd wordt naar minimaal 6 tot 8 onderwerpen. In opdracht van één of meerdere de ministers kan de RaVO gevraagd een advies/rapport uitbrengen of een specifiek onderzoek kunnen verrichten. Dit zal dan een van de opdrachten vervangen. Aan het begin van het kalenderjaar moet de Voorzitter van de RaVO ook verslag uitbrengen van het functioneren van de RaVO over de vorige periode.

Voor het functioneren van de RaVO is een reglement van orde opgesteld waarin aandacht wordt besteed aan de onder meer hoe de leden voor een nieuwe periode van de RaVO worden benoemd, quorum vereiste, de wijze van verslaglegging, de eventuele tussentijdse vervanging van leden die niet functioneren.

Voor de ondersteuning voor de RaVO zal het Secretariaat van de SER worden gebruikt. Om dit mogelijk te maken zal het Landsbesluit van het Secretariaat van de SER worden aangepast. Bovendien zijn er voornemens om het Secretariaat van de SER uit te breiden om andere taken te verrichten naast de ondersteuning van de RaVO, zoals de Migratieraad (MigRa), GOA en de Staten van Aruba.

DRH werkt aan de laatste hand van het concept-instellingbesluit Sinds 20 september 2022, de beediging van het nieuwe kabinet Wever-Croes 2, is een minister specifiek belast met ouderenzaken, en is het dossier RaVO overgedragen naar deze minister.

## 1.13
## BIJZONDERE COMMISSIES 2020

### • Commissie Versterking Democratisch Bestel

De Commissie versterking democratisch bestel is op 9 april 2018 door de Minister van Algemene Zaken, Integriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie en de Minister van Justitie, Veiligheid en Integratie bij MB ingesteld (MB no 598/18). De reeds bestaande Hoge Colleges van Staat, de Staten, de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer, hebben hiermee ingestemd en zijn ook alle lid. Reden voor instelling van de commissie is dat in het Regeerakkoord 'Hunto pa Aruba' van 1 november 2017 is aangegeven dat de Hoge Colleges van Staat een belangrijke rol spelen bij de waarborging van de checks and balances binnen het Arubaanse staatsbestel, dat zij die taak in volstrekte onafhankelijkheid en onpartijdigheid moeten kunnen uitoefenen.

In de praktijk is gebleken dat het noodzakelijk is om de randvoorwaarden voor die onafhankelijkheid en onpartijdigheid van deze colleges te versterken. Hiertoe is de Commissie versterking democratisch bestel ingesteld. De werkzaamheden van de Commissie worden tijdens het Kabinet Wever-Croes II onverkort voortgezet.

De Commissie heeft tot taak om wetsvoorstellen en convenanten te ontwikkelen voor de verzelfstandiging en de versterking van de bestaande Hoge Colleges van Staat en ten tweede om advies uit te brengen over de instelling, onderbrenging en inrichting van nieuwe staatsorganen ter waarborging van de democratische rechtsstaat. In dit verband houdt de Commissie zich o.m. bezig met de wetgeving inzake Ombudsman, Begrotingskamer en Integriteitskamer.

Door de COVID-19-crisis moesten andere prioriteiten worden gesteld, waardoor wetgevingscapaciteit is ingezet op spoeddossiers. Helaas is er hierdoor in 2020 en 2021 vertraging ontstaan in het wetgevingsproces ten aanzien van de ontwerpen Tranche 1 en de Landsverordening Raad van Advies, alsmede bij het opleveren van ontwerpen door de Commissie. De Commissie heeft voor deze kwesties – die buiten haar vermogen liggen – dringende aandacht gevraagd. Zijdens het kabinet zal er alles aan worden gedaan om er voor te zorgen dat de noodzakelijke randvoorwaarden beschikbaar zullen zijn.
Hierna wordt de stand van zaken van de werkzaamheden nader toegelicht.

**- Raad van Advies, duurzame overheidsfinancien en Ombudsman**

In dit verband heeft de Commissie reeds medio 2019 twee grote wetgevingsproducten opgeleverd:

- de ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de Staatsregeling van Aruba (AB 1989 no. GT 1) (herziening bepalingen inzake Raad van Advies; introductie Ombudsman en duurzame overheidsfinanciën) (hierna: Tranche 1);
en

- de ontwerp-Landsverordening houdende nadere regels inzake de samenstelling, inrichting en taken van de Raad van Advies (Landsverordening Raad van Advies 20..) (een geheel nieuwe regeling inclusief begrotingskamer) (hierna: ontwerp-Landsverordening Raad van Advies).

Beide ontwerpen zijn op 25 juni 2020 ter behandeling en goedkeuring aangeboden aan de Staten van Aruba. De Staten hebben in september 2020 voor beide ontwerpen een verslag uitgebracht.

Op 1 februari 2021 is de nota naar aanleiding van het verslag inzake Tranche 1 en de nota naar aanleiding van het verslag inzake de ontwerp-Landsverordening Raad van Advies aan de Voorzitter der Staten aangeboden. Op 24 februari 2021 is Tranche 1 door de Staten in een openbare vergadering behandeld. Tijdens de openbare vergadering zijn een aantal amendementen ingediend. De vergadering is door de Voorzitter der Staten geschorst tot nader orde.

**- Ombudsman**

De Landsverordening Ombudsman is in de loop van 2020 tot stand gekomen en is inmiddels bekendgemaakt (AB 2020 no. 145). De landsverordening treedt in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip. De inwerkingtreding zal worden afgestemd met de inwerkingtreding van Tranche 1, waarmee onder andere de constitutionele basis van de Ombudsman als Hoog College van Staat wordt gerealiseerd.

**- Duurzame overheidsfinanciën**

In Tranche 1 is de constitutionele verankering van de verplichting tot het bereiken en behouden van duurzame overheidsfinanciën opgenomen. In de ontwerp-Landsverordening Raad van Advies is in verband hiermee de inbedding van de Begrotingskamer als mogelijk bijzondere afdeling van de Raad van Advies opgenomen. Beide ontwerpen zijn aangeboden aan de Staten.

De verdere invulling van een Begrotingskamer dient in een aparte landsverordening te geschieden: de Landsverordening houdbare overheidsfinanciën. In dit ontwerp dienen onder andere de taken en bevoegdheden van de Begrotingskamer, begrotingsnormen (begrotingstekortnorm en overheidsschuldquote) en het escalatiemodel vastgesteld te worden.

Aruba verkeert sinds 2020 in een moeilijke financiële situatie in verband met de gevolgen van de COVID-19-pandemie. In dat kader is tussen Aruba en Nederland overeenstemming bereikt over liquiditeitssteun, in combinatie met een pakket aan maatregelen dat gericht is op het realiseren van structurele hervormingen in Aruba.

Zo is er overeenstemming bereikt over de consensus Rijkswet Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling (COHO) en de consensus Rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft). In dit voorstel wordt het reeds bestaande toezichtarrangement op de financiën van Aruba, het LAft met als toezichthouder het CAft, overgeheveld naar rijkswetniveau en brengt daar enige aanvullingen en wijzigingen op aan.

De introductie van de RAft is voor onbepaalde tijd. De vraag is hoe de introductie van de RAft zich met de mogelijke introductie van een Begrotingskamer verhoudt. Hierover dient in de loop van 2022 duidelijkheid te komen en of de Commissie zich in het kader van haar taken alsnog bezighoudt met de (introductie) van een Begrotingskamer.

**- Staten van Aruba en Algemene Rekenkamer**

Thans is de aandacht van de Commissie vooral gericht op:

- de ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de Staatsregeling (Tranche 2),

- inhoudende: de herformulering bepalingen inzake de Staten, het rechtswezen en de rechterlijke macht, alsmede herziening bepalingen inzake de Algemene Rekenkamer),

- een nieuwe Landsverordening Algemene Rekenkamer; en

- de ontwikkeling van de Landsverordening houdbare overheidsfinanciën.

## • Commissie Seksueel Misbruik minderjarigen

In 2019 is deze Commissie in het leven geroepen om op multidisciplinair niveau na te gaan hoe de procedures en de wetgeving aangepast moeten worden, teneinde te komen tot hogere straffen. In 2020 zijn er verschillende massale demonstraties georganiseerd, waarbij aandacht voor dit thema is gevraagd.

De Commissie heeft deelgenomen aan diverse gesprekken met diverse stakeholders en leden die participeren aan het Sociaal Crisis Plan onder leiding van de Directie Sociale Zaken. De Commissie is verheugd te constateren hoevele werk er is verricht op dit gebied door de verschillende ministeries.

CU VISION & META STRATEGICO
Gabinete Wever-Croes a traha pa
FELICIDAD Y PROTECCION DI NOS MUCHANAN

1 A institui un Comision Nacional di Abuso di Menor
2 A aproba Ley di aumento di castigo (juli 2020 - AB 2020 No. 100)
3 A aumenta strafnan den casonan di abuso di menor (zedendelicten)
4 A ahusta Verjaringstermijn
5 A desaroya diferente ley y Codigo di Proteccion pa proteha y duna siguridad: ley di creche, ley di proteccion di mucha y hoben, ouderplan
6 A institui Departamento pa Mucha y Hoben na 2021 pa sigura cu e leynan di mucha ta wordo aplica
7 A inaugura Centro pa hoben y famia na 2020 pa yuda mayornan fortalece nan parenting skills
8 A realisa diferenta charla tocante e tema di abuso di menor
9 A introduci FACT-Team Kind en Jeugd di Sociaal Psychiatrische Dienst
10 A expande e "crisisopvangplekken" na Fundacion Contra Violencia Relacional (FCVR)
11 Bureau Sostenemi a bira Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) na 2019
12 Curso di "Sign of Safety" den e sectornan social, enseñansa, salud publico y husticia pa crea siguridad pa e mucha unda cu e ta
13 A percura pa expande servicionan door di tuma mas psicologo, psikiatra y otro profesionalnan den servicio
14 Stichting Reclassering en Jeugdbescherming a logra establece su departamento di Jeugdreclassering

GOBIERNO DI ARUBA
SCP SOCIAAL CRISISPLAN

In 2020 zijn de stafmaxima verhoogd. Het streven is sindsdien dat de hogere straffen door rechters worden opgelegd. Om dit te bereiken moet het gehele proces snel en efficient verlopen.

In de tweede helft van 2020 heeft de Commissie besloten om een externe deskundige, Cornerstone Consultancy, in te huren om een onderzoeksdocument op te stellen. De opdrachtnemer heeft, op grond van de input van de commissieleden een startdocument gemaakt welke het verloop van het CPS – Child Protection Service (het systeem van kinderbescherming) in kaart heeft gebracht. In 2021 is, ondanks de COVID-19-pandemie, verder gewerkt aan dit onderzoek, en het eindrapport wordt begin 2022 opgeleverd.

Voorbereidingen zijn getroffen om een TV-programma FORUM bij Tele Aruba te starten, maar door de COVID-198-pandemie kon niet verder gewerkt worden aan dit project. Ook is in 2021 de eerste hand gelegd aan het invoeren van een telefoon nummer, speciaal voor meldingen van sexueel misbruik van kinderen, en om advies en raad te geven.

De commissie heeft naar aanleiding van ontvangen signaleringen en klachten, in tussentijd, diverse verzoeken ingestuurd die in behandeling zijn bij de verschillende ministeries. In de maanden die de commissie bestaat, heeft de commissie getoond bestaansrecht te hebben.

Het hoeft geen betoog dat de Commissie, en de verschillende ministeries, veel energie besteden aan het bestrijden van het problemeen en de simptomen. Echter, de grootste winst zit in preventie. Gebleken is dat in meer dan 90% van de gevallen, de dader van sexueel misbruik van kinderen, iemand is in de directe omgeving van de ouders of verzorgers. In 2022 zullen de werkzaamheden voortgezet worden, en zal meer nadruk worden gelegd op preventie.

### • Commissie Social assessment; Onderzoek procedures Rishandroh Anastacia en Eugene Frans

Deze commissie heeft in kaart gebracht welke procedures rondom de meldingen, de zorg en de dood van deze twee jongens hebben gefunctioneerd en welke procedures niet hebben gefunctioneerd. Aan de hand van de bevindingen zijn aanbevelingen gedaan die aan de ministers belast met sociale zaken, justitie en onderwijs zijn aangeboden. De werkzaamheden van de Commissie zijn inmiddels afgerond en is het nu de taak van de minister belast met sociale zaken, justitie en onderwijs om te overwegen hoe de aanbevelingen op de meest effectieve manier uitgevoerd kunnen worden.

### • Commissie Inclusie van mensen met speciale behoeften

In 2019 is deze commissie in het leven geroepen om multi-disciplinair te werken aan inclusie van personenen met speciale behoeften gedurende de gehele levenscyclus. In het begin van 2020 zouden Directie Onderwijs en Inspectie Onderwijs een onderzoeksrapport opstellen met betrekking tot de toelating van kinderen met speciale behoeften tot het regulier kleuteronderwijs. Ook zou gewerkt worden aan Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO).

Door de COVID-19-pandemie en de financiele uitdagingen hebben deze werkzaamheden vertraging ondervonden. Er is wel door de regering voor gezorgd dat de studenten die na Scol Dununman nog behoefte hebben aan voortgezet onderwijs, deze een plek kregen bij Mochila Creativo. Het betreft 10 studenten. Hier worden de studenten met speciale behoefte voorbereid voor de arbeidsmarkt; er is een speciaal curriculum voor hun in elkaar gezet. De commissie blijft van mening dat onderwijs heel belangrijk is voor de inclusie en vorming van kinderen met speciale behoeften.

In 2021 is Mochila Creativo gestart met een accreditatie proces voor wat betreft het curriculum die aan deze studenten met speciale behoeften wordt aangeboden, het proces is nu in een vergevorderde fase en men verwacht een positief resultaat. In 2022 zal verder gewerkt worden aan de overige aspecten van inclusie.




### • Commissie ‘Ken ta Betico’

Deze commissie is in het leven geroepen om documentatiemateriaal voor te bereiden over de rol van Betico Croes in de totstandkoming van de Status Aparte van Aruba. De commissie heeft in 2020 een website gelanceerd, met daarop nieuw materiaal dat os ontwikkeld speciaal voor studenten. www.beticocroes.aw.

In 2021 hebben de eerste formele gesprekken plaatsgevonden met Directie Onderwijs om het proces op te starten om de geschiedenis van Betico Croes in het curriculum op te nemen. In 2021 zijn ook nieuwe documentaires gemaakt, ter nagedachtenis van Betico Croes.

Ter viering van 35 jaar Status Aparte heeft de commissie haar bijdrage geleverd aan de organisatie van de Conferentie 35 jaar Status Aparte, v.w.b. de rol die Betico Croes hierin heeft gespeeld. De conferentie was was ogelijk gemaakt dankzij de Minister van Cultuur, en werd een groot succes. Voorafgaand aan de Conferentie werden enkele voor de Status Aparte belangrijke actoren door de Minister President uitgenodigd om hun ervaringen te delen over de strijd om de Status Aparte.

Op 23 november 2021 heeft de Conferentie plaatsgevonden, in hybride vorm, in kleine kring in het marriott Hotel, en direct uitgezonden vial sociale media en lokale televisie. Tijdens toespraken, opgenomen interviews en pannel discussies, is stil gestaan bij waar toen we waren, waar we nu zijn, en waar wij naartoe willen, als land.

Veel meer kon de commissie in 2021 niet doen vanwege deCOVID-19-pandemie en de gevolgen daarvan, maar de werkzaamheden zullen in 2022 voortgezet worden om de herinneringen van Betico te vereeuwigen.

### • Actiecomité Hondenverordening

Op verzoek van de Minister-President heeft de ingestelde adviescommissie in maart 2019 een Nationaal Plan van Aanpak van de Straathondenproblematiek opgesteld, inclusief de aanpak van het afmaakhok en de Hondenverordening, welke in juni 2019 is goedgekeurd door de Raad van Ministers.

Het bij dit ‘Nationaal Plan van Aanpak Hondenpopulatiebeheer’ ingestelde actiecomité heeft in 2020 o.a. ervoor gezorgd dat er invulling aan de wet werd gegeven door het creëren van een bewaarplaats om honden in bewaring te kunnen stellen zoals de wet dit voorschrijft.

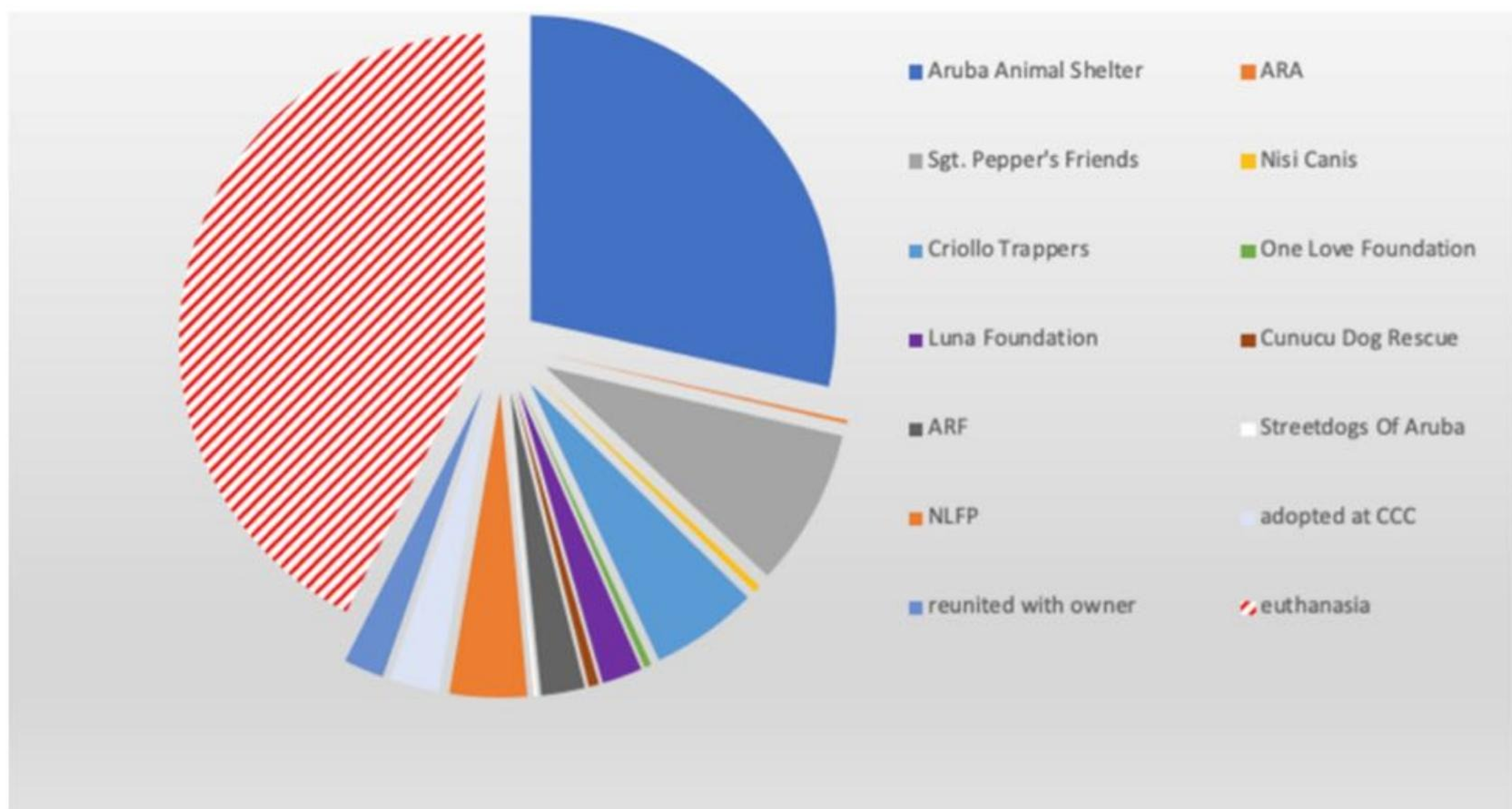
Dit is gedaan door het afmaakhok om te bouwen in een hondenpopulatiebeheercentrum – Centro di Control di Cacho – weliswaar een kleinschalig begin, maar wel hoognodig omdat dit niet is gedaan sinds de inwerkingtreding van de Hondenverordening op 1 januari 2015. De inauguratie van dit centrum als een beheerde CCC vond plaats op 1 juli 2020.

De cijfers betreffende het aantal honden dat over het laatste halfjaar van 2020 aan het CCC is aangeboden, en het percentage hiervan dat is geëuthanaseerd, zijn reeds gepubliceerd (totaal 221 honden / euthanasie 47%). De cijfers over het hele jaar 2021 zijn als volgt: 550 honden aangeboden waarvan 311 honden gered.

Minder dan de helft van de aan het CCC aangeboden honden is geëuthanaseerd (euthanasie percentage van 39%); dit is ook minder in vergelijking met 2020. De andere 61% zijn of geadopteerd (2%) en/of tussentijds geplaatst (59%) bij stichtingen die al een definitief nieuw tehuis voor deze honden hebben gekregen, of daar nog op zoek zijn.

Ook is opvallend dat er in 2021 meer stichtingen naar het CCC zijn gekomen. De vraag blijft hoeveel honden door de Veterinaire Dienst thuis worden geëuthanaseerd, of hoeveel honden in de mondi worden gedumpt. Er zijn vele videobeelden van het dumpen van dieren bij het CCC tijdens uren dat het CCC gesloten is en aanpak hiervan is ook gewenst. Het streven is om het euthanasiecijfer nog verder te verminderen, maar daarvoor is de hulp van iedereen nodig.

# Centro di Control di Cacho




Volgens de Memorie van Toelichting van de Hondenverordening mogen honden die zich op de openbare weg bevinden, worden gevangen en in bewaring genomen. Daartoe is in 2021 een Dog Control Unit opgezet en in april geïnaugureerd, tezamen met de in 2020 door de Minister van Justitie beschikbaar gestelde en naar thema gedesigneerde bestelbus.

De in 2020 uitgebleven kritiek, door met name toeristen, op het beleid (of het uitblijven van beleid) van de regering, is sinds het in actie komen van dit DCU helaas hervat. De meningen zijn verdeeld – aan de ene kant heb je een groep die blij is met de aanpak van de problematiek en aan de andere kant heb je een kleinere groep die de handhavingsverplichting van de overheid niet begrijpt of niet wil begrijpen. Export, met name naar de Verenigde Staten, is ook gecompliceerder geworden in 2021 en lokale adopties vielen altijd al tegen. Nu dat het toerisme weer is opgepikt kunnen toeristen alweer een hond adopteren en die meenemen naar Nederland (of VS).

Inmiddels zijn de oproepingsproces-verbalen overtreding Hondenverordening (OPV) uitgeprint, waardoor het bevoegd gezag sneller en effectiever te werk kan gaan en dit wordt wel als prettig ervaren. Ter extra informatie: voornoemde cijfers van het CCC (adoptie en euthanasie) zijn inclusief de door de DCU opgepikte honden.

In 2021 is het Bureau City Inspector (BCI) officieel belast met de handhaving van de Hondenverordenig, en het Bureau is versterkt met ambtenaren van andere diensten.
Andere acties ondernomen in 2021 i.h.k.v. dit Nationaal Plan zijn:

- het blijven benadrukken dat het probleem van straathonden alleen opgelost kan worden indien de eigenaren van deze huisdieren verantwoordelijker worden; haal een huisdier alleen als je voor het dier gedurende zijn hele leven kunt zorgen, zoek anders een andere hobby;

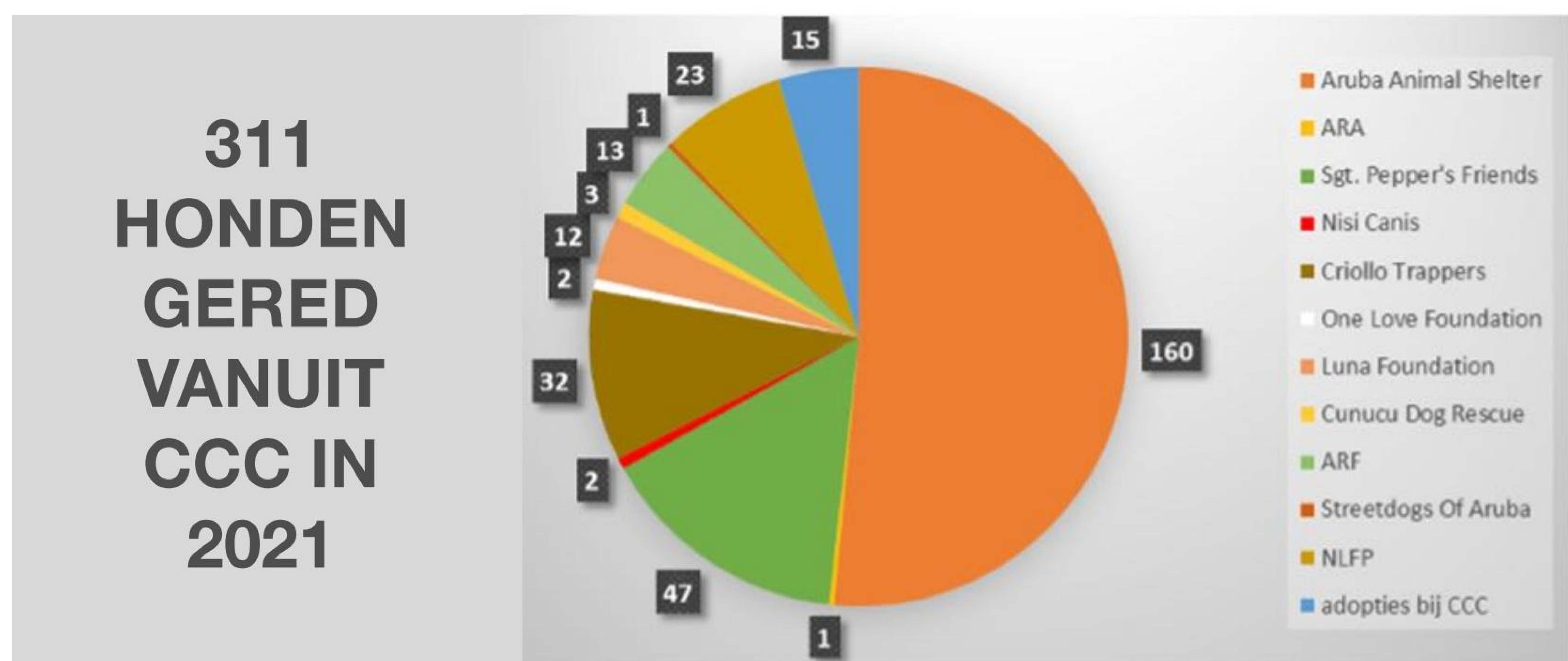
- voorlichting blijven geven via de in 2020 geopende FB-pagina Stima Mi Mascota, en ook het uitlokken van adoptie van de naar het CCC gebrachte honden;

- er is in samenwerking met verschillende overheidsambtenaren een conceptprotocol opgesteld als een mogelijke manier van indeling van de categorieën meldingen i.v.m. de hondenproblematiek die binnenkomen via KPA en/of BCI (mishandeling / overlast / bijtincident);

- er is in 2021 wederom een tekenwedstrijd georganiseerd, deze keer in samenwerking met Post Aruba NV, voor basisschoolkinderen die allemaal uit 4 thema's mochten kiezen; 1 tekening is per thema uitgekozen voor de 4 postzegels die uitgebracht zullen worden rond dierendag 2022; ook is er een kleurwedstrijd voor kleuters georganiseerd in samenwerking met Armando Goedgedrag en Compra NV / Purina met als thema "houdt van je huisdier";

- er is in 2021 een nieuw kabinet gevormd, en dierenwelzijn is formeel overgedragen aan de minister van natuur. Het dossier " Nationaal Plan" is overgedragen aan collega minister ter continuering. Het Nationaal Plan is geactualiseerd en aangezien de aanpak van zwerfkatten al is meegenomen in het Nationaal Plan Hondenpopulatiebeheer, is dit plan officieel hernoemd tot National Plan for Stray Animals (Nationaal Populatiebeheersingsplan voor Straatdieren Aruba). Overheveling van een bedrag van de begroting voor het jaar 2021 voor een project dat geen doorgang meer vond in 2021, is in de Raad van Ministers en ook in de Staten van Aruba goedgekeurd t.b.v. de straatdierenproblematiek en het welzijn van dieren.

In 2022 zal verder worden gewerkt aan o.m. de nodige aanvullingen aan de Hondenverordening, het realiseren van een goede communicatie ten behoeve van de DCU en KPA, de input van leidinggevenden binnen KPA betreffende het samenwerkingsprotocol voor de aanpak van hoarders, het introduceren van een centraal meldnummer voor het adequaat kunnen afhandelen van hondenkwesties, het centraal databestand voor alle honden, het verzorgen van meer informatie- en educatiemateriaal betreffende adoptie van huisdieren, sterilisatie/castratie van huisdieren, verantwoordelijke hondeneigenaarschap en het uitbreiden van de dienstverlening van het CCC.







Er is een Dog Act Shelter, er is een Dog Control Unit en Bureau City Inspector is officieel aangewezen. Voor sommige critici lijkt dit niet veel, maar ook critici moeten toegeven dat het voor het eerst is in de geschiedenis van Aruba dat zoveel is gedaan op het gebied van dierenwelzijn. We zijn er nog niet, maar we hebben wel belangrijke stappen genomen.

## 1.14
## KOSTEN BUREAU MINISTER PRESIDENT

In het Regeerakkoord “Hunto Pa Aruba” is afgesproken dat de Ministers in het Kabinet Wever-Croes met minder personeel zullen gaan werken dan de voorgangers. Er is afgesproken dat elk ministerie maximaal 25 medewerkers zal aantrekken en in 2018 is voor het Ministerie van Justitie Veiligheid en Integratie het maximum verhoogd tot 30 gelet op de complexiteit van het ministerie.

Het personeelsbestand van het bureau van de Minister-President telde eind 2021, 21 medewerkers, een verschil van 126 minder dan de vorige Minister-President. Het daarmee bezuinigd bedrag is Afl. 8.980.709,-, oftewel 79%. Hiermee heeft de Minister-President ruimschoots voldaan aan de afspraak gemaakt in het Regeerakkoord.

| BUREAU MINPRES | EMAN 2017 | 2021 | VERSCHIL | |
|---|---|---|---|---|
| | | | | |
| Aantal medewerkers | 147 | 21 | -126 | -84% |
| | | | | |
| Totale salariskosten | 11,323,300 | 2,342,591 | -8,980,709 | -79% |

Ook de overige kosten van het Bureau van de Minister-President zijn beduidend lager, met name de reis- en verblijfskosten, de kosten van voorlichting en promotie en de kosten in verband met lease van voertuigen. Zo is onder meer ook besloten om te besparen op de post ‘voorlichting en promotie’ door meer gebruik te maken van de diensten van BUVO.

De verlaging van deze kosten alleen al leveren een besparing op van Afl. 1,075,891 vergeleken met 2017, oftewel 88%. Alhoewel het bureau van de Minister President sinds oktober 2020 is belast met een andere zware ministerie, ROIM, zijn de bureau kosten dus niet gestegen, en zijn nog steeds beduidend lager dan de voormalige Minister President.

| | 2017 | 2021 | VERSCHIL 2017 EN 2021 |
|---|---|---|---|
| Reis en verblijfskosten | 155,400 | 8,673 | |
| Voorlichting en promotie | 1,008,600 | 109,503 | |
| Lease voertuigen | 58,500 | 28,433 | |
| | 1,222,500 | 146,609 | -1,075,891 |
| | | | -88% |



> **With the adoption of the 2030 Agenda for Sustainable Development, 193 United Nations Member States pledged to ensure ‘no one will be left behind’ and to ‘endeavour to reach the furthest behind first’.**

2

# INTEGRITEIT

## 2.1 ALGEMEEN

Tot de regeringswisseling in september 2021 was het opstellen van beleid tot waarborgen en bevorderen van de integriteit binnen de overheid en de aan de overheid verbonden instellingen en bedrijven, één van de aangelegenheden die tot de zorg van dit ministerie behoorde gedurende het Kabinet Wever-Croes 1. In het nieuwe kabinet zijn deze aangelegenheden overgedragen aan de Minister van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken.

**Het Kabinet Wever-Croes I stelde als prioriteiten het ontwikkelen en de uitvoering van een Integriteitsbeleid. Dit beleid is gebaseerd op drie bouwstenen:**

1. Bureau Integriteit, inmiddels operationeel
2. Corporate Governance Code, waar in 2019 een begin mee is gemaakt
3. Integriteitskamer, vanwege financiele uitdagingen werd dit project naar 2022 e.v. geschoven

De eerste twee zijn gedurende deze periode gerealiseerd; er volgt hierna een uitvoerige uiteenzetting van de werkzaamheden.

**Integriteitskamer**

De Minister belasting met Integriteit heeft de Commissie versterking democratisch bestel in 2019 belast met de taak van de instelling van de Integriteitskamer. De Integriteitskamer zal belast worden met het toetsten van (omvangrijke) beslissingen van de Regering, op integriteit in de processen.

De randvoorwaarden voor de inbedding van de Integriteitskamer volgen uit een eerste advies van Raad van Advies inzake de instelling en inbedding van een Integriteitskamer. Volgens het advies is voor het welslagen van een Integriteitskamer een integraal integriteitsbeleid nodig en er dienen integriteitsbevorderende maatregelen genomen te worden.

Omdat de Integriteitskamer een zogenaamd vast college van advies zal worden dat zijn constitutionele basis heeft in Hoofdstuk IV van de Staatsregeling van Aruba, behoeft voor de instelling van een Integriteitskamer de Staatsregeling niet te worden gewijzigd: deze kent immers al een basis voor dergelijke colleges.

Dit maakt het wetgevingstraject eenvoudiger. In verband met de financiele uitdagingen in 2021 konden geen middelen beschikbaar worden gesteld voor het opstarten van dit traject. Getracht zal worden om dit project in 2022 op te starten.

**• Initiatieven van de Staten van Aruba: Ombudsman, Financiering Politieke Partijen en Integriteit en Screening van Ministers**

**- Landsverordening Ombudsman en Kinderombudsman**

Op 9 september 2020 heeft de Staten deze landsverordening unaniem aangenomen. Het was een initiatief van alle fracties in de Staten. De landsverordening treedt in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip. De inwerkingtreding zal worden afgestemd met de inwerkingtreding van Tranche 1, waarmee onder andere de constitutionele basis van de Ombudsman als Hoog College van Staat wordt gerealiseerd. Het doel was om deze verankering in 2021 te bereiken, echter zoals eerder is opgemerkt, is de behandeling in de Staten geschorst.

**- Landsverordening politieke partijen**

Deze landsverordening is in september 2020 op initiatief van de MEP-fractie ingrijpend aangepast met regels, en voorwaarden voor de financiering van politieke partijen. Deze wijzigingen zijn bij AB 2020 no. 153 gepubliceerd, en zijn met ingang van 1 januari 2021 in werking getreden. Dit heeft ertoe geleid dat de Electorale Raad gedurende de verkiezingen 2021 reeds de nodige wettelijke tools tot diens beschikking had, om politieke partijen aan te schrijven en informatie op te vragen inzake donaties en fondswerving van de politieke partijen, en van de individuele kandidaten. Dit is ook daadwerkelijk geschied.

**- Landsverordening Integriteit Ministers**

Op 17 december 2021 heeft de Staten van Aruba de Landsverordening Integriteit Ministers goedgekeurd. Het betreft een initiatief wetgeving van de fractie MEP om regels en procedures in een landsverodening vast te leggen die gevolgd moeten worden bij de screening van kandidaat ministers, en tijdens het ambt van minister. Het feit dat er op dat moment een verdachte in een grote corruptiezaak, lid van de Staten was, heeft de vraag opgeworpen of ook leden van de Staten een zekere screening moeten doorlopen. Enerzijds is het niet wenselijk om beperkingen op te leggen aan de volksvertegenwoordiger, maar aan de andere kant is vrijwel iedereen in Aruba het erover eens dat het niet wenselijk is dat iemand die van corruptie wordt verdacht, lid van de Staten kan worden of blijven. Het antwoord op deze vraag is nog niet gegeven. Deze landsverordening is op 1 januari 2022 in werking getreden.

**- OECD/UNDP Governance HUB**

In 2019 heeft Aruba, als enig land in deze regio, deelgenomen aan het UNDP- en OECD-project op de Governance HUB (SDG16), met de bedoeling om middels het "Government Hub Initiative" concrete manieren te vinden om projecten omtrent deugdelijk bestuur met de regering van Aruba in andere SIDS op te starten. Helaas heeft de UNDP dit initiatief afgezegd i.v.m. de Covid-pandemie, maar elementen uit dit initiatief werden wel afzonderlijk opgepakt. Zo hebben Aruba en de OECD op 11 maart 2021 samen de workshop georganiseerd "Ensuring a sustainable COVID-19 recovery in Small Island Developing States (SIDS), a regional consultation and knowledge-sharing workshop".

De Minister President van Aruba heeft de workshop geopend, en Aruba heeft concrete stappen gepresenteerd hoe – ook gedurende de pandemie en de wederopbouw – het heel belangrijk is om te beschikken over sterke en zelfstandige instituten, en deugdelijk bestuur, als het gaat om de uitvoering van de sustainable development goals.

Ondeugdelijk bestuur is immers een van de grootste kwetsbaarheden van de Small Islands Development States, die door middel van SDG 16[3] , bestreden moeten worden. Het OECD heeft deze Aruba-event opgenomen in het jaarverslag van de OECD.

[3] *Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en bouw op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen uit. Het ultieme doel van de Verenigde Naties is het bewerkstelligen van vreedzame samenlevingen*

## 2.2
## BUREAU INTEGRITEIT ARUBA (BIA)

Met de invoering en operationalisering van het Bureau Integriteit Aruba wordt bijgedragen aan de implementatie van het UN Anti-Corruptie verdrag, en eveneens aan de realisering van de UN Sustainable Development Goal nr. 16 'Peace, Justice and Strong Institutions'.

• **Werkzaamheden**

Het voornemen van het Bureau Integriteit Aruba (BIA) was om in het jaar 2021 van start te gaan met de bewustwordingscampagne. Er zou een gedragscode worden ontwikkeld die als uitgangspunt zou dienen voor deze bewustwordingscampagne en voor een pilotproject.

Aan het pilotproject zouden bij een aantal overheidsorganisaties een interne meldregeling worden opgesteld en ingevoerd onder begeleiding van het BIA hetgeen gepaard zou gaan met het introduceren van een aantal nieuwe "rollen" zoals die van de vertrouwenspersoon en de interne onderzoeker.

Echter, vanuit zowel overheidsmedewerkers als burgers bleek de behoefte te bestaan om incidenten die zij aanmerkten als vermoedelijke integriteitsschendingen te melden bij het BIA. Om deze en toekomstige meldingen op adequate manier af te handelen en gezien het zeer geringe personeelsbestand van het BIA die toen uit twee medewerkers bestond, werd de focus verschoven van de bewustwordingstaak van het BIA naar die van het meldpunt. Er is een meldprocedure ontworpen en er is een start gemaakt aan het opstellen van een onderzoeksprotocol.

Hierbij is een benchmarking uitgevoerd naar de procedures en protocollen van gelijksoortige organisaties. Vervolgens is er om deskundig advies gevraagd aan een vak-expert die ruime kennis en ervaring heeft op dit gebied en ook organisaties in Nederland en de regio heeft ondersteund bij o.a. het opstellen van protocollen en processen (ter info: het concept-onderzoeksprotocol is thans bij de klankbordgroep ter revisie waarna het zal worden aangeboden aan de minister / ministerraad).

In 2021 zijn er bij BIA in totaal 57 meldingen binnen gekomen van burgers of overheidsmedewerkers over incidenten die zij aanmerkten als vermoedelijke integriteitsschendingen. Deze meldingen zijn voor zo ver deze in behandeling genomen konden worden door het BIA, getoetst en doorgestuurd naar de betrokken ministers of diensten en / of het Openbaar Ministerie. Aan de hand van deze meldingen zijn de procedures en processen die nog in ontwikkelingsfase zijn bij het BIA, steeds verder ontwikkeld, verbeterd en vernieuwd.

Naast de dagelijkse werkzaamheden heeft het BIA verschillende gesprekken gevoerd dan wel is het BIA geïnterviewd door onder meer:

- het IMF Art IV consultation team, 24 februari 2021
onderwerp: inzicht krijgen in de taken, bevoegdheden en de huidige status van het BIA;

- het Ministerie van de Binnenlandse Zaken, 6 april 2021
onderwerp: inzicht krijgen in de taken, bevoegdheden en de huidige status van het BIA;

- de Rijksdienst Caribisch Nederland, april 2021
onderwerp: Benchmarking met de integriteit adviseur over de werkwijze en processen bij het RCN;

- Caribbean Financial Action Task Force, 30 augustus 2021
onderwerp: beoordeling van het systeem dat het Land heeft opgezet ter bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering.

• **Lv BIA**

Tijdens het opstellen van het concept-onderzoeksprotocol en het daarbij behorende onderzoek is ook de concept Lv BIA nogmaals onder de loep genomen. Er is aan de hand hiervan een tweede concept Lv BIA opgesteld. De gemaakte aanpassingen zorgen met name voor de nodige verduidelijking ten opzichte van de eerste versie.
Ter info:

**Gewijzigde inzichten van inhoudelijke aard zijn bij advies van 27 september 2021 aan minAZIOIE gestuurd en hebben betrekking op:**

1. Definitie integriteitsschending & integriteitsonderzoek

2. Definitie betrokkene

3. Definitie overheidsorganisaties (en -instellingen)

4. Interne meldregeling bij overheidsorganisaties

5. Uitzondering meldregeling

6. Rol Commissie van Toezicht (CvT)

7. Melding over CvT

- Op 7 oktober 2021 is de concept Lv BIA besproken. Aanwezig waren BIA, bureau minister TINO en DWJZ. DWJZ had alleen de eerste versie van het concept bekeken. De reacties van de klankbordgroep, die van BIA en versie 2 van de Lv BIA waren nog niet door DWJZ doorgenomen.

- De reacties van DWJZ zijn op 4 november 2021 naar het bureau minister TINO en BIA gestuurd.

- Tijdens het werkbezoek van de vakexpert is de Lv BIA weer intern bekeken en besproken, er zijn kleine aanpassingen aangebracht waardoor een versie 2.1 is ontstaan.

- Op 14 december 2021 is de concept Lv BIA versie 2.1 naar bureau minister TINO ge-e-maild, pending reactie.

• **Werving & selectie**

In 2021 zijn er twee werving & selectie rondes gehouden door het Bureau Integriteit Aruba (BIA) aangezien het van essentieel belang was dat er naast het nieuwe diensthoofd ook andere medewerkers zouden worden geworven. Tijdens de eerste ronde was het niet mogelijk om extern te werven aangezien het BIA nog niet over een eigen begroting beschikte voor personeel. Er zijn verschillende gesprekken gevoerd met behulp van een HR-medewerker van het DRH.

Er bleken twee geschikte kandidaten te zijn waarvan een besloot om bij haar huidige dienst te blijven waar zij extra vergoedingen ontvangt. De andere geschikte kandidaat (ambtenaar) werd met ingang van 1 april 2021 ter beschikking gesteld van het BIA waarna zij, na het afleggen van het veiligheidsonderzoek door de Veiligheidsdienst Aruba (VDA) met ingang van 25 augustus 2021 overgeplaatst werd naar het BIA in de functie van beleidsmedewerker B.

Zo groeide het personeelsbestand van het BIA naar twee medewerkers. Voor het BIA werden voor het jaar 2021 in totaal vier functies begroot. Ter info: hierdoor kon later in het jaar, namelijk in november, een tweede werving & selectie ronde gehouden worden hetgeen heeft geleid tot twee nieuwe indienstnemingen bij het BIA (met ingang van respectievelijk januari 2022 en mei 2022).

• **Klankbordgroep**

De instelling van de klankbordgroep is bij beschikking No. 401/21 verlengd tot invoering van de Lv BIA. Daarbij zijn ook de taken van de klankbord naar analogie van het concept Lv BIA uitgebreid. Dit werd wenselijk geacht ter garantie van de onafhankelijkheid en bestendigheid van het BIA. De uitbreiding behelst:

a) het houden van toezicht op het functioneren van het BIA;

b) het op verzoek of uit eigen beweging ter beschikking stellen aan het BIA van haar kennis en deskundigheid;

c) het vaststellen van het jaarplan van het BIA;

d) het goedkeuren van de wenselijkheidsbegroting van het BIA;

e) het adviseren over de benoeming, schorsing en ontslag van het hoofd en de overige medewerkers van het BIA;

f) het in ontvangst nemen van een melding inzake een vermoedelijke integriteitsschending aangaande een medewerker van het BIA of een lid van de klankbordgroep en ervoor zorgdragen dat het feitenonderzoek naar aanleiding van de melding in dat geval wordt uitgevoerd door een externe partij;

g) het behandelen van een klacht van een melder die het niet eens is met de wijze waarop het BIA met zijn melding is omgegaan.

• **Overdracht portefeuille Integriteit**

In het Kabinet Wever-Croes I was de minister-president belast met de portefeuille Integriteit. In het nieuwe kabinet, Kabinet Wever-Croes II is de portefeuille Integriteit overgedragen aan de minister belast met Integriteit, de heer U. Arends. Op 15 september 2021 is de portefeuille overgedragen en is eveneens door de betrokken ministers afgesproken dat op korte termijn de regering voor het eerst een gedragscode voor de minister zal introduceren.

• **National Integrity Scan (NIS)**

Om een meer diepgaand onderzoek te doen naar de staat van corruptie in Aruba, is met de Stichting Deugdelijkheid Bestuur Aruba in 2019 een samenwerkingsovereenkomst gesloten om een 'National Integrity Scan' te doen uitvoeren. De werkzaamheden hebben door COVID-19 vertraging ondervonden, maar zijn in 2021 voortgezet. De resultaten zullen in het voorjaar van 2022 worden bekend gemaakt. Deze scan wordt mede-gefinancieerd door de private sector en het ministerie Binnenlandse Zaken. Hiermee wordt bewezen dat het integriteitstraject niet alleen door het Kabinet Wever-Croes wordt gedragen, maar ook wordt gedragen door de NGO's, de private sector en het ministerie BZK.

## 2.3 CORPORATE GOVERNANCE

Aruba heeft nog geen wettelijk kader of beleid dat de naleving van de kernwaarden van de corporate governance moet bevorderen en heeft daarmee met betrekking tot de corporate governance in de publieke- en semipublieke sector een achterstand ten opzichte van de andere landen in het Koninkrijk der Nederlanden.

De Commissie Corporate Governance is op 1 mei 2020 ingesteld om de Minister van Algemene Zaken, Integriteit, Energie, Overheidsorganisatie en Innovatie te ondersteunen bij het voorbereiden en het implementeren van een nieuw wettelijk raamwerk voor de corporate governance van entiteiten in de publieke- en semipublieke sector.

De Commissie heeft haar taak voortvarend opgepakt en heeft inmiddels een groot aantal adviezen uitgebracht: niet alleen op het gebied van de corporate governance, maar bijvoorbeeld ook ten aanzien van de normering van de topinkomens - een van de voorwaarden van Nederland bij het verlenen van liquiditeitssteun.

• **Raamwerk Corporate Governance**

Op 30 april 2021 heeft de Commissie de Minister een implementatieplan aangeboden voor de bestendige invoering van het Raamwerk Corporate Governance. Daarmee heeft de Commissie haar initiële taak afgerond. Het Raamwerk dat door de Commissie is voorbereid bestaat uit:

• een databank corporate governance;

• een nulmeting: onderzoek naar en publicatie van de stand van zaken van de corporate governance in Aruba;

• het Visiedocument Corporate Governance Aruba: Uitdagingen en oplossingskeuzes voor de versterking van de corporate governance in de publieke- en semipublieke sector & bijbehorend Protocol

• een tekstvoorstel voor de ontwerp-Landsverordening corporate governance publieke- en semipublieke sector

• een tekstvoorstel voor de ontwerp-Landsverordening Code corporate governance.

Het Implementatieplan, getiteld 'Duurzame versterking van de corporate governance in de publieke en semipublieke sector' is op 25 mei 2021 (BE-34/21) door de Ministerraad goedgekeurd en vastgesteld. De Commissie is daarbij verzocht de implementatie van het Raamwerk ter hand te nemen. Om deze reden is de benoemingsduur van de Commissie verlengd (Ministeriële Beschikking van 21 mei 2021, no. 343/21). De duurzame versterking van de corporate governance in de publieke- en semipublieke sector in Aruba zal tijdens het Kabinet Wever-Croes II plaatsvinden aan de hand van het op 25 mei 2021 door de ministerraad vastgestelde gelijknamige implementatieplan.

## 1. Introductie Corporate Governance entiteiten in de publieke- en semipublieke sector Aruba

De entiteiten die tot de publieke- en semipublieke sector behoren, zijn in het leven geroepen om publieke taken te vervullen of publieke belangen te waarborgen. Zonder uitzondering dienen zij het belang van de Arubaanse gemeenschap. Zij leveren diensten waarvan het effect voor de burgers van Aruba direct en indirect merkbaar is. Dit varieert van de levering van energie tot het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval en het leveren van andere diensten in het publiek belang (telecommunicatie, sociale woningbouw, vliegveld, haven en voorzieningen in de gezondheidszorg). Goede corporate governance in deze entiteiten is daarom van vitaal belang.

**De Commissie Corporate Governance onderscheidt voor de uitvoering van haar initiële- en vervolgopdracht de volgende fasen:**

a) Het verzamelen en inventariseren van bestaande (Arubaanse en internationale) Corporate Governance documentatie en de daarvoor relevante (achtergrond)informatie voor zover van belang voor de opdracht van de Commissie. Dit zal in 2022 resulteren in een Databank Corporate Governance Aruba.

b) Het analyseren van de in fase a verzamelde Arubaanse, Nederlandse en Nederlands-Caribische Corporate Governance wet- en regelgeving en het naar aanleiding daarvan opstellen van een voor het Land Aruba geldend Visiedocument corporate governance. Dit Visiedocument is in het verslagjaar aangeboden en door de ministerraad aangenomen.

c) Het uitvoeren van een Nulmeting van de structuur en de werking van de corporate governance in Arubaanse entiteiten in de publieke- en semipublieke sector. Dit heeft in het verslagjaar geresulteerd in een eindrapportage, met een analyse, aanbevelingen en speerpunten voor het te (her) ontwerpen Raamwerk Corporate Governance.

d) Advisering over de normering van topinkomens bij in de publieke- en semipublieke sector en de (vrijwillige en verplichte) invoering daarvan en het aanleveren van bouwstenen voor de nieuw op te stellen Landsverordening normering topinkomens publieke- en semipublieke sector Aruba. Ook in dit kader is een (geanonimiseerd) onderzoek gedaan bij een geselecteerde aantal entiteiten in de publieke- en semipublieke sector.

e) Het op basis van het Visiedocument corporate governance (b), de Nulmeting (c) en het advies over de normering van topinkomens bij entiteiten in de publieke- en semipublieke sector (d) bijwerken van het Raamwerk corporate governance en het Visiedocument corporate governance.

f) Het adviseren over een road map voor de vaststelling, invoering en implementatie van het definitieve Raamwerk Corporate Governance (Implementatieplan). Dit plan is in het verslagjaar aangeboden en door de ministerraad goedgekeurd. De stand van zaken per 31 december 2021 en de verdere voortgangsplanning worden hierna toegelicht.

## 2. Databank corporate governance Aruba

Deze activiteit bestaat uit het verzamelen en inventariseren van bestaande internationale Corporate Governance wet- en regelgeving en de daarvoor relevante (achtergrond)informatie zoals memories van toelichting, (wets-)evaluaties, handboeken en leidraden. Als uitgangspunt zal het voorwerk worden gebruikt dat de Centrale Bank van Aruba heeft verricht in het door de bank eerder ontwikkelde Raamwerk Corporate Governance. In aanvulling daarop besteedt de Commissie in ieder geval aandacht aan:

- toepasselijke Corporate Governance wet- en regelgeving (inclusief richtlijnen en best practices) in Aruba, Bonaire, Curaçao en in St. Maarten, waarbij ook wordt gekeken naar Nederland;

- relevante richtlijnen, wet- en regelgeving zoals die worden toegepast in overige relevante internationale Corporate Governance wet- en regelgeving, inclusief relevante verdragen en Corporate Governance richtlijnen van internationale representatieve organisaties. In dit kader heeft de Commissie een inventarisatie en afbakening gemaakt van de organisaties die in het vervolgtraject als entiteiten in de publieke- en semipublieke sector worden aangemerkt. De Commissie levert een gebundelde verzameling op van alle voor de opdracht relevante documentatie en (achtergrond)informatie.

Deze verzameling kan ook door de Minister, de Centrale Bank van Aruba en andere door de Minister aan te wijzen derden als naslagwerk worden gebruikt. Dit materiaal wordt elektronisch ter beschikking gesteld. Dit proces is gaande en de databank is in dit stadium nog uitsluitend bestemd voor de Commissie. De databank zal in 2022 beschikbaar worden voor de stakeholders.

## 3. Visiedocument Corporate Governance en Protocol

Op basis van de verzamelde documentatie en het Raamwerk Corporate Governance is een analyse gemaakt van de ‘best practices’ in de wettelijke corporate governance regels in de andere jurisdicties binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Deze ‘best practices’ zijn gebruikt als basis voor het concipiëren van op maat gemaakte corporate governance regels in Aruba, die zijn neergelegd in een Visiedocument, dat op 14 november 2020 is aangeboden aan de Minister.

Het Visiedocument corporate governance bevat uitgangspunten, beginselen en een naar internationale maatstaven aanvaardbare visie (op hoofdlijnen) op de corporate governance van entiteiten in de publieke- en semipublieke sector. In het Visiedocument corporate governance ligt de nadruk op de rol van het Land Aruba als aandeelhouder en stakeholder in entiteiten in de publieke- en semipublieke sector. Entiteiten in de publieke- en semipublieke sector verzorgen veelal cruciale voorzieningen en diensten aan burgers en behoren zo optimaal mogelijk te functioneren.

Dit vergt adequaat geformuleerde doelstellingen, adequaat bestuur en een duidelijk afbakening van taken, verantwoordelijkheden en rollen tussen het bestuur, toezichthouders en overige stakeholders. In het Visiedocument corporate governance is ook aandacht besteed aan de gewenste relatie (bestuurlijk, juridisch en economisch) tussen de verantwoordelijken in de politiek (ministers, Staten) en de betrokken actoren binnen de entiteiten in de publieke- en semipublieke sector (zoals bestuurders en commissarissen).

Dit document is in eerste instantie bedoeld voor gebruik door de regering van Aruba; in een later stadium kan het Visiedocument corporate governance worden geredigeerd naar een versie die geschikt is voor extern gebruik. Bij dit document is tevens een Protocol voor de versterking van de corporate governance bijgesloten. Het is de bedoeling dat dit vooruitlopend op de tot stand te brengen Landsverordening corporate governance, bij landsbesluit wordt vastgesteld. Het Visiedocument en het Protocol zijn op 14 november 2020 aan de ministerraad aangeboden.

**De ministerraad heeft op 30 maart 2021 (BE-21/21) het Visiedocument goedgekeurd en heeft daarbij bepaald: “Ingestemd wordt met:**

1. De aanvaarding van het Visiedocument en het overnemen en uitdragen van de daarin weergegeven uitgangspunten en oplossingsrichtingen.

2. De wettelijke vastlegging van het in het Visiedocument opgenomen protocol bij landbesluit. Dit is een eerste stap naar de verdere wettelijke verankering van de visie en de daarbij aangedragen oplossingsrichtingen in een landsverordening. De minister van Algemene Zaken wordt belast met de uitvoering van dit besluit.

3. Het opdragen aan de Commissie, de in het Visiedocument opgenomen vervolgstappen voor de uitvoering van de visie op de versterking van de corporate governance in de publieke- en semipublieke sector, te verwerken in de verdere uitvoering van haar opdracht.

Dit betekent dat de Commissie in het Visiedocument en protocol gekozen oplossingsrichtingen, meeneemt in het implementatieplan voor de invoering van het Raamwerk Corporate Governance.” Dit onderdeel van de taakopdracht van de Commissie is hiermee afgerond. De wettelijke vastlegging van het Protocol was per 31 december 2021 nog niet gerealiseerd. De opdracht daartoe is in mei 2021 aan de DWJZ gegeven.

### 4. Nulmeting corporate governance

De in het najaar van 2020 uitgevoerde Nulmeting omvat een inventarisatie van de stand van de corporate governance van entiteiten in de publieke- en semipublieke sector op onder meer de volgende onderdelen:

a. vaststelling van de mate van compliance per individuele entiteit met de Arubaanse wet- en regelgeving en in het bijzonder met de aspecten die met het Raamwerk Corporate Governance moeten worden geregeld;

b. analyse van de rolopvatting van de actoren in de corporate governance van entiteiten in de publieke- en semipublieke sector. Voor dit onderdeel was het noodzakelijk om onderzoek te doen naar de actuele stand van zaken in de Arubaanse entiteiten in de publieke- en semipublieke sector. In het bijzonder is informatie verzameld over de toepasselijke en toegepaste wet- en regelgeving, en de feiten met betrekking tot compliance daarvan door de betrokken actoren.

De informatieverzameling is hoofdzakelijk geschied door het afnemen van digitale enquêtes, en het (laten) uitvoeren van deskresearch. Voor de deskresearch zijn openbare bronnen gebruikt, alsmede de informatie die door de Commissie aan de entiteiten zijn opgevraagd. Het afnemen van kwalitatieve interviews met betrokken personen werkzaam bij de entiteiten in de publieke- en semipublieke sector verhoogt de validiteit van de te verrichten nulmeting. Vanwege het groot aantal entiteiten in de publieke- en semipublieke sector (circa 90) en de beperkte middelen van het Land, heeft de Commissie er uitdrukkelijk voor om slechts tien (10) personen te interviewen.

De achterliggende filosofie van de Commissie is een zogenaamd 'maturity model'. Daarbij wordt het verbeteren van de corporate governance gezien als een proces. Elke entiteit in de publieke- en semipublieke sector bevindt zich in een bepaalde fase van dit proces. Dat proces kan verschillen van entiteit tot entiteit. Sommige entiteiten zullen ten opzichte van andere verder ontwikkeld zijn en andere minder ver.

Uit de Nulmeting is een goed beeld verkregen van de actuele (rol)opvattingen over corporate governance. Hieronder volgen de belangrijkste conclusies van het onderzoek:

1. Er zijn grote verschillen in de toepassing van (onderdelen van) de Code tussen de verschillende entiteiten in de publieke- en semipublieke sector en tussen de besturen (directeuren/directies) en de toezichthoudende organen.

2. Iedere entiteit heeft witte vlekken: onderdelen uit de Code die nog niet zijn ingevoerd. Echter, hoe groter de entiteit, des te beter er aan de onderdelen van de Code lijkt te worden voldaan. Voor kleinere entiteiten lijkt de toepassing van de Code een grote opgave te worden.

3. De corporate governance in entiteiten die onder extern toezicht staan (van bijvoorbeeld de Centrale Bank van Aruba) lijkt verder te zijn ontwikkeld dan in entiteiten waar dit niet het geval is.

4. 73.7% van de entiteiten geeft aan dat er door de organisatie een code corporate governance of soortgelijk document wordt toegepast.

5. Bij 40% van de onderzochte entiteiten zijn onderdelen van goed bestuur, zoals benoemd in de Code, niet ontwikkeld of aanwezig. Dit uit zich onder andere in:

a. het niet hebben van profielschetsen voor bestuurders en toezichthouders;
b. het ontbreken van een vergaderschema voor het toezichthoudend orgaan;
c. het niet vastleggen van vergaderingen in notulen;
d. het ontbreken van reglementen voor bestuurders en toezichthouders;
e. het hebben van statuten die van voor de status aparte van Aruba dateren;
f. het ontbreken van een introductieprogramma voor nieuwe leden van het toezichthoudend orgaan;
g. het ontbreken van een verslag van de werkzaamheden van het toezichthoudend orgaan;
h. het ontbreken van een rooster van aftreden voor het toezichthoudend orgaan;
i. het ontbreken van een risicobeheersings- en controlesysteem;
j. het ontbreken van een beoordeling van het functioneren van de individuele bestuurder(s);
k. het ontbreken van een up-to-date overzicht van de nevenfuncties en zakelijke belangen van de bestuurder(s).

6. Bij de toezichthoudende organen werd gemiddeld 47.2% van de onderdelen van de Code nog niet nageleefd.

7. Bij de besturende organen werd gemiddeld 32.4% van de onderdelen van de Code nog niet nageleefd.

De Commissie heeft de resultaten van deze Nulmeting gebruikt voor het Implementatieplan: Duurzame versterking van de corporate governance in de publieke- en semipubieke sector in Aruba, dat op 30 april 2021 aan de Minister is aangeboden. Het Onderzoeksrapport is begin 2021 op de website van het Ministerie van Algemene Zaken gepubliceerd en tevens aan alle stakeholders en deelnemers toegestuurd. Het is tevens verkrijgbaar via wabcadvies@gmail.com

**5. Advisering inzake wettelijk normeren topinkomens publieke- en semipublieke sector**

In het kader van de door Aruba aan Nederland sinds 2020 gevraagde liquiditeitssteun waarmee de economische effecten van de COVID-19 crisis kunnen worden opgevangen, zijn door Nederland voorwaarden gesteld, waaronder de normering van de topinkomens in de publieke- en semipublieke sector.

Verzoeken zijdens de regering om haar bij de beoordeling hiervan bij te staan hebben implicaties gehad op de werkzaamheden van de Commissie en hebben deze werkzaamheden ook aanzienlijk uitgebreid. Zo is Aruba verzocht om de topinkomens in de publieke- en semipublieke sector te normeren op 130% van het versoberde salaris van de minister-president (de 'Wever-Croes Norm'). Het invoeren van een wettelijke bezoldigingsnorm is een eenzijdige ingreep in bestaande rechtsverhoudingen en heeft een grote impact op de bestaande (bezoldigings-)verhoudingen.

De Commissie is bij diverse gelegenheden gevraagd om hier met de grootste urgentie over te adviseren en heeft op 23 mei 2020 terzake een spoedadvies uitgebracht. Hierin heeft de Commissie de door de Rijksministerraad gestelde eis tot onmiddellijke toepassing van de voorgeschreven inkomensnormering als zeer problematisch aangemerkt. Indien Aruba wettelijke regels met betrekking tot inkomensnormering invoert en daar de toepassing van afdwingt zonder deugdelijk overgangsrecht acht de Commissie de kans op juridische procedures met een succesvol beroep op onrechtmatige wetgeving vanwege een inbreuk op fundamentele mensenrechten zeer groot.

De (financiële) risico's die Aruba daarbij loopt zijn aanzienlijk, terwijl de beoogde besparingen juist bij een door de rechter uitgesproken onverbindendheid van wettelijke inkomensnormering, niet kunnen worden gerealiseerd. Daarom is de Commissie van oordeel dat invoering van een inkomensnorm niet zonder deugdelijke rechtsgrond kan plaatsvinden.

De Commissie gaat in het advies van 23 mei 2020 uit van de situatie dat de leningsvoorwaarden met de allerhoogste spoed maar desalniettemin deugdelijk en zorgvuldig worden ingebed in de Arubaanse rechtsorde en richt haar advies en aanbevelingen daarom op een rechtmatige en deugdelijke invoering van een wettelijke bezoldigingsnorm.

De ministerraad heeft op 26 mei 2020 (BE-37/20) het advies overgenomen en de Directie Wetgeving en Juridische Zaken opgedragen om het wetgevingstraject op te starten. Wel vond de ministerraad het nodig het implementatietraject te verkorten: "met dien verstande dat de implementatie, inclusief gedoogtermijn (3 jaar) en afbouwregeling (2 jaar), 5 jaar i.p.v. 7 jaar zal duren". Het introduceren van een wettelijke norm is een gecompliceerde aangelegenheid, en kent vele facetten.

Het is daarom voor de Commissie work in progress. Zo heeft de Commissie conform de aan haar opgedragen wettelijke taak, gevraagd en ongevraagd, de verschillende vervolgadviezen uitgebracht, die bouwstenen bevatten voor de nieuw op te stellen Landsverordening normering topinkomens publieke- en semipublieke sector. Naar aanleiding van het Spoedadvies normering topinkomens in de (semi)publieke sector, dd. 23 mei 2020, heeft de Directie Wetgeving en Juridische Zaken opdracht gekregen het wetgevingsproces overeenkomstig het advies van de Commissie op te starten.

**De Commissie heeft in dit verband bouwstenen aangeleverd voor:**

• de definitie van de publieke- en semipublieke sector
• de componenten van de bezoldiging van de minister-president, die de basis moeten vormen voor de Wever-Croes Norm
• een zoveel mogelijk uitputtende lijst van componenten van de bezoldiging van de topfunctionarissen die worden meegenomen in de wettelijke inkomensnormering
• de termijnen voor een deugdelijke implementatie van de invoering van de Bezoldigingsnorm voor de zittende topfunctionarissen
• de beschrijving van de procedure voor de te treffen maatregelen die kunnen worden genomen in de aanloop naar de vaststelling en inwerkingtreding van de Landsverordening corporate governance
• de aanschrijving aan de topfunctionarissen in de publieke- en semipublieke sector om hun vrijwillige medewerking aan de toepassing van de Wever-Croes Norm.

## 6. Implementatie van het definitieve Raamwerk Corporate Governance

De Commissie heeft zich tijdens het eerste benoemingsjaar beziggehouden met het ontwikkelen van voorstellen voor een Raamwerk Corporate Governance. Deze zijn neergelegd in het Visiedocument van 14 november 2020, dat op 30 maart 2021 door de ministerraad is goedgekeurd. Naar aanleiding en op basis hiervan heeft de Commissie een Implementatieplan voor de bestendige invoering van het Raamwerk Corporate Governance opgesteld, dat op 30 april 2021 is aangeboden en op 25 mei 2021 door de ministerraad is goedgekeurd. De ministerraad heeft vervolgens besloten dat de Commissie wordt belast met de voorbereiding voor de implementatie van het Raamwerk. Daartoe is de instelling van de Commissie voorlopig met een jaar verlengd. De werkzaamheden die hierop betrekking hebben worden hierna toegelicht.

## 7. Finaliseren LCG en de Code

De Commissie heeft op 30 april 2021 twee wetgevingproducten aan de Minister aangeboden: een ontwerpvoorstel voor een Landsverordening corporate governance publieke- en semipublieke sector (LCG) en een ontwerpvoorstel voor een Landsverordening Code corporate governance (Code). De Ministerraad heeft op 25 mei 2021 met deze producten ingestemd. De Commissie draagt in samenspraak met de DWJZ er zorg voor dat de ontwerpvoorstellen voldoen aan de vereisten van deugdelijke wetgeving. Ook dienen nog verplichte onderdelen te worden opgesteld, zoals evaluatieregelingen en overgangsregelingen. Voor de Code wordt bovendien nog een consultatieronde met de normadressaten gehouden (zie hierna).

**Opstellen memorie van toelichting**
Tegelijkertijd met het verrichten van de redactionele wijzigingen aan de LCG en de Code zal de Commissie voor zowel de LCG en de Code een memorie van toelichting concipiëren. In beide regelingen wordt in het algemeen deel van de memorie van toelichting aandacht besteed aan de volgende elementen:

• Inleiding en aanleiding voor de regeling
• De hoofdlijnen van het voorstel
• Verhouding tot andere regelingen
• Gevolgen van de regeling
• Uitvoering van de regeling
• Toezicht en handhaving
• Financiële gevolgen
• Evaluatie
• Advies en consultatie
• Overgangsrecht en inwerkingtreding

Het merendeel van deze elementen moet nog door de Commissie worden uitgewerkt of, zoals de financiële consequenties, nader worden onderzocht. De Commissie zal dit, in samenspraak met DWJZ, voor de LCG en voor de Code afzonderlijk uitvoeren. In het algemeen deel van de LCG van de Commissie worden de volgende onderwerpen nader uitgewerkt:

• de reikwijdte van de regeling en de vraag voor welke entiteiten verplicht advies wordt gevraagd; - de oprichting, inrichting en bekostiging van de Autoriteit Corporate Governance (Autoriteit);
• de reikwijdte van de adviezen van de Autoriteit;
• de opvolging van de adviezen van de Autoriteit door de Minister. In het algemeen deel
• de reikwijdte van de Code; 10
• de wijze waarop de Code wordt ingevoerd in de entiteiten;
• het systeem van 'comply and explain' voor de toepassing van de Code;
• uitzonderingen voor 'kleine' entiteiten;
• de wijze van verantwoording van de naleving van de Code;
• het tegengaan van tegenstrijdige belangen.

**Openbare consultatie van beide ontwerpvoorstellen met memorie van toelichting**

Uit de Nulmeting die de Commissie in september 2020 heeft uitgevoerd, is gebleken dat er bij de betrokken actoren in de corporate governance van de entiteiten in de publieke- en semipublieke sector, behoefte bestaat aan inspraak bij invoering van nieuwe corporate governance regels. De Commissie is van oordeel dat een consultatie bijdraagt het draagvlak voor voorgestelde stelselwijzigingen.

De Commissie stelt voor om de ontwerpvoorstellen (LCG en de Code) met bijbehorende memorie van toelichting ter consultatie voor te leggen aan de normadressaten. De Commissie beveelt aan om de entiteiten in de publieke- en semipublieke sector (inclusief de raden van commissarissen en toezicht) uit te nodigen om te reageren op de ontwerpvoorstellen. De exacte wijze waarop de consultatie wordt uitgevoerd, wordt in overleg met de Minister en DWJZ bepaald.

De Commissie zal – in samenspraak met DWJZ – de binnengekomen voorstellen en opmerkingen vervolgens zakelijk weergeven in de desbetreffende memorie van toelichting en – waar opportuun – verwerken in het ontwerp, dat vervolgens het wetgevingstraject op reguliere wijze doorloopt. De regering is overigens niet gehouden de binnengekomen voorstellen over te nemen.

**Overige werkzaamheden ter uitvoering van het Implementatieplan**

Het afronden van ontwerpvoorstellen LCG en de Code is een onderdeel van de uitwerking van het Implementatieplan. De Commissie stelt voor dat parallel aan het afronden van de ontwerpvoorstellen, de hierachter beschreven werkzaamheden worden verricht. Opstellen modelstatuten, reglementen en profielschetsen De LCG en de Code zijn 'macro-maatregelen' voor de versterking van de corporate governance in de publieke- en de semipublieke sector. Voordat er op niveau van het 'huishouden' van de individuele entiteit wat verandert, dient een belangrijke tussenstap te worden genomen. Die tussenstap ziet op het opstellen en vaststellen van modelstatuten, -reglementen en profielschetsen.

Deze documenten bevatten de basisvoorschriften, bepalingen en uitgangspunten die uitvoering geven aan voor Aruba toekomstbestendige good corporate governance. De Commissie heeft op verzoek van de Minister in 2019 reeds model profielschetsen voor leden van de Raad van Bestuur c.q. Raad van Commissarissen opgesteld.

**Inhoudsopgave Handboek Corporate Governance en maatwerk op niveau van de entiteiten**

De Commissie acht het voorzien van model(bepalingen van) statuten van groot belang voor de succesvolle implementatie van de Code in de semipublieke sector. In aanvulling op de modelstatuten adviseert de Commissie een inhoudsopgave voor een Handboek Corporate Governance vast te stellen.

De invoering van de LCGA en een daarop gebaseerde Code, in samenhang met het vaststellen van modelstatuten en een inhoudsopgave voor een Handboek Corporate Governance leveren weliswaar een volledig nieuw raamwerk van corporate governance regels, maar voor een bestendige implementatie binnen een entiteit (op microniveau) is maatwerk nodig. De Commissie ziet het als haar taak om een sturende rol te vervullen in het formuleren van een leidraad voor het verrichten van maatwerk op microniveau.

**Ontwikkelen rapportage-tool voor compliance**

De Commissie adviseert voor de naleving van alle nieuwe corporate governance regels, een rapportage-tool te ontwikkelen. Hiermee kunnen de entiteiten in de publieke- en semipublieke sector volgens een vooraf bepaalde maturity-model, verantwoording afleggen over de implementatie en de naleving van de nieuwe corporate governance regels.



“

**To think that we can rebuild after the pandemic without integrity, would be fooling ourselves. Because it would be like building a house without a foundation.**



3

# OVERHEIDSORGANISATIE

Departamento di Recurso Humano (DRH), de dienst belast met de overheidsorganisatie, heeft zich in 2021 bezig gehouden met de reguliere werkzaamheden, alsmede de werkzaamheden in het kader van het Beleidsplan Verlaging Personeelskosten (BVP) en het Landspakket (B-maatregelen). Daarnaast heeft het DRH zich in 2021 in het bijzonder bezig gehouden met nagaan van integratie- en transformatiemogelijkheden van een aantal diensten. Dit wegens het elementaire belang van een optimaal functionerende overheidsorganisatie in het geheel en voor een doelmatige inzet van het overheidspersoneel. De werkzaamheden op dit gebied zijn enorm.

## 3.1 BELEIDSPLAN VERLAGING PERSONEELSKOSTEN (BVP)

Conform het BVP geldt in de periode van 2018 tot en met 2021 een beperking van nieuwe vacatures, tenzij het een vacature betreft bij een kern dienst en/of van een cruciale functie. En mits de vacature is begroot. Beperking van nieuwe vacatures c.q. nieuwe indienstnemingen wordt immers als instrument gebruikt om op de component "Q" – het aantal overheidswerknemers – te sturen en hiermee de personeelslasten te verlagen.

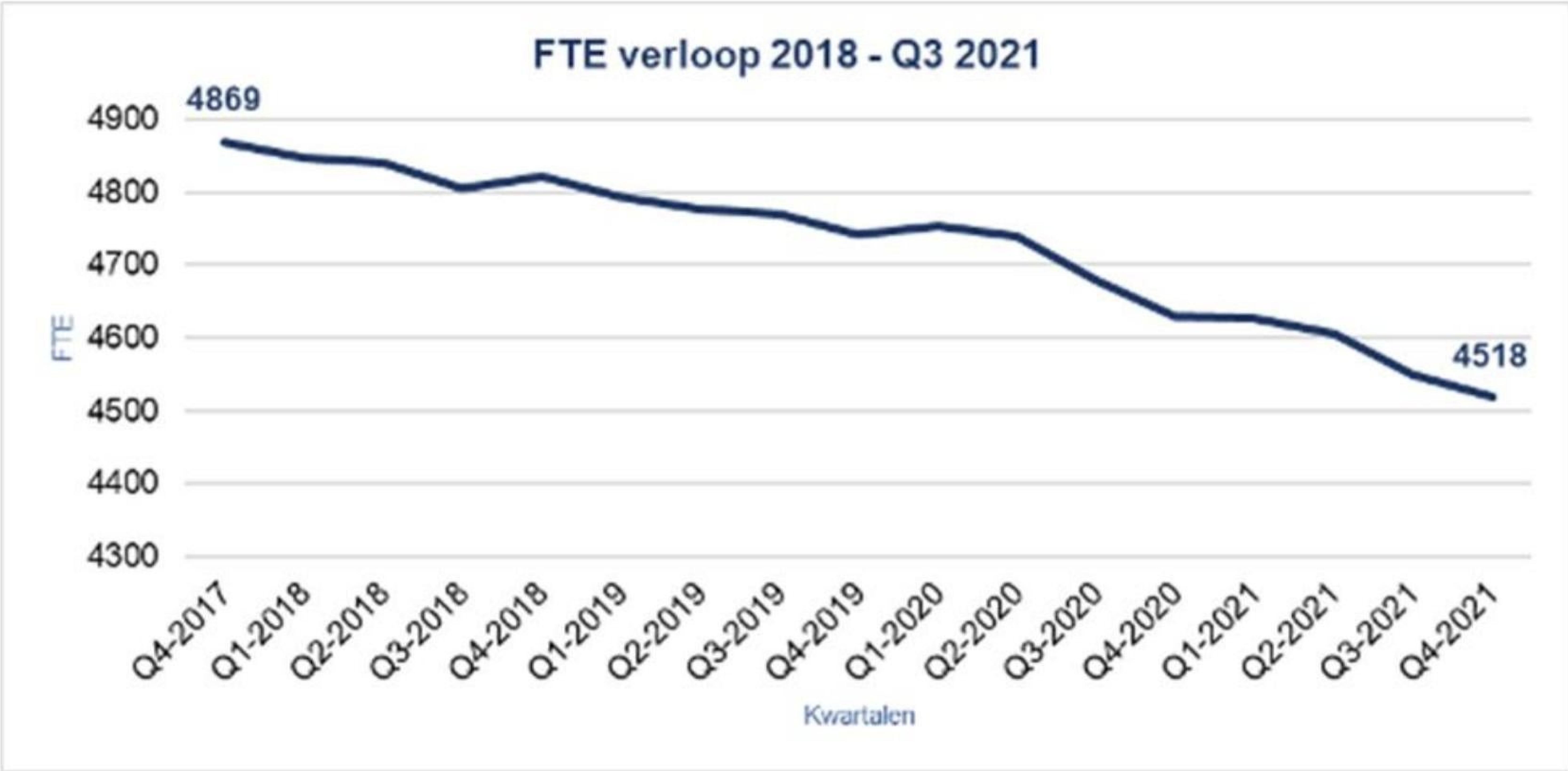
De nadruk lag zoals ook in het jaar 2021 op de beheersing van de doorvoering van het BVP en het rapporteren hieromtrent in de kwartaal uitvoeringsrapportage. De belangrijkste aspecten hiervan waren:

- De verdere matiging van indienstnemingen van personen in dienst van Land Aruba;
- De beperking van vervanging van ambtenaren bij uitstroom, pensionering;
- De VUT-regeling en de uitvoering daarvan conform de geldende regels;
- De verdere plaatsing van non-actieven uit de overtolligheidspoel. Per 31 december 2021 waren er nog 17 non-actieven;
- De aanpak overwerkproblematiek, met inachtneming van de aanbevelingen van het Caft;
- De aanpak van de ziekteverzuimproblematiek.

## Verloop van Fte gedurende 2018 t/m 2021

Aan het begin van het BVP in 2018 was het aantal fulltime-equivalent (Fte) van het Land[4] 4.869. In het vierde kwartaal van 2021 is dit aantal met 351 gedaald ten opzichte van het begin van het BVP in 2018 (zie figuur 1).

***Figuur 1 Fte verloop 2018 - 2021***




***Bron: PSA (inclusief DPS)***

Hiermee kan geconcludeerd worden dat de overheid erin is geslaagd om het personeelsaantal (“Q”) gedurende de jaren 2018 ten en met eind 2021 met ruim 7% te verlagen.

Ook de personeelskosten van het Land zijn met 12,3% verlaagd ten opzichte van 2018.

**Tabel 1 Personeelskosten (in miljoenen)**

| JAAR | PERSONEELSLASTEN | PROCENTUELE VERANDERING |
|---|---|---|
| 2018 | 476,4 | +0,5% |
| 2019 | 475,1 | -0,3% |
| 2020 | 427,7 | -10,0% |
| 2021* | 417,8 | -2,3% |

**Bron: Uitvoeringsrapportages 4e kwartaal van 2017 t/m 2021.**

[4] **excl. DOW**

### Begrote vacatures 2021

Voor het begrotingsjaar 2021 waren er in totaal 142 nieuwe vacatures begroot, wat overeenkomt met ruim Afl. 8 miljoen extra vacatureruimte. De top 10 diensten met de meeste nieuwe vacatures van 2021 zijn in onderstaand tabel weergegeven.

***Tabel 2 2021 Begrote vacatures per dienst (top 10)***

| Nr. | Dienst | Aantal | Percentage |
|---|---|---|---|
| 1 | Korps Politie Aruba | 25 | 18% |
| 2 | Korrectie Instituut Aruba | 20 | 14% |
| 3 | Dienst Brandweer | 12 | 8% |
| 4 | Departamento di Aduana | 12 | 8% |
| 5 | Departamento di Impuesto | 11 | 8% |
| 6 | Instituto di Alarma y Seguridad Aruba | 10 | 7% |
| 7 | Bureau Cannabis | 9 | 6% |
| 8 | Directie Volksgezondheid | 6 | 4% |
| 9 | Veiligheidsdienst Aruba | 5 | 4% |
| 10 | Bureau Integriteit Aruba | 4 | 3% |
| | **Totaal:** | **114** | **80%** |

***Bron: begroting 2021 (Directie Financien)***

De begrote vacatures voor het kalenderjaar 2021 zijn dus voornamelijk ten behoeve van nieuwe indienstnemingen bij vitale- en of kerndiensten (zoals KPA en KIA) of cruciale functies. Deze vacatures zijn in 2021 niet allemaal vervuld. De niet vervulde vacatures gaan over naar 2022. Opgemerkt wordt dat voor 2022 geen nieuwe vacatures zijn opgenomen, slechts deze zgn. ‘roll overs’.

## 3.2 LANDSPAKKET ARUBA

In het jaar 2021 is gestart met de uitvoering van het Landspakket. Het Landspakket is een samenhangend pakket van maatregelen voor de korte termijn en de structurele hervormingen voor de langere termijn die noodzakelijk zijn om Land Aruba financieel, economisch en bestuurlijk weerbaar te maken.

Het DRH houdt zich bezig met de uitvoering van een aantal onderdelen inzake thema B (maatregelen): kosten en effectiviteit publieke sector. Het doel hiervan is het verhogen van de kwaliteit en de effectiviteit (inclusief uitvoeringskracht) van de publieke sector, de doelmatigheid van de publieke sector verhogen door een verlaging van de public “wage bill” (in lijn met het Caribische gemiddelde van 10 procent van het BBP) en het terugdringen van de kosten van de publieke sector in algemene zin.

**De thema's (maatregelen) van toepassing voor het DRH zijn:**

**Thema B4:** op basis van een integrale doorlichting worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriele staven. In het jaar 2021 is een voorbereidende presentatie aan het bestuur gegeven inzake de integrale doorlichting en ontwikkeling van een visie voor de overheid.

**Thema B5:** op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versobering ontwikkeld en geïmplementeerd. In het jaar 2021 heeft het DRH informatie aangeleverd en is er een rapport opgesteld door een externe partij. Er zullen in 2022 vervolg onderzoeken worden gedaan.

**Thema B6:** in het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, de bezetting en de daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van de overheid en de overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen, afhankelijk van de situatie, worden er maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject). Het DRH heeft analyse uitgevoerd conform uitvoeringsagenda. Inclusief juridische knelpunten m.b.t. niet actief overheidspersoneel. De informatie uit dit onderzoek wordt meegenomen bij uitgangspunten van B.4. Startnotitie m.b.t. Hoofdstuk 9 van de LMA (uitstroom) en overige artikelen m.b.t. doorstroom is opgesteld en aan de ministerraad aangeboden. Naar aanleiding van dit besluit zal in het jaar 2022 overleg worden gepleegd met de vakbonden.

**Thema B8:** op basis van een doorlichting van de HR-functie worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium). Er is een door Nederland goedgekeurd plan van aanpak opgesteld door het DRH en sinds september 2021 wordt er samen met Deloitte Dutch Caribbean aan de doorlichting gewerkt.

**Thema B9:** op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan:

- Een strategische personeelsplanning in relatie tot de uitkomsten van de doorlichting onder B4;
- Invoer van een prestatiemanagementsysteem binnen het ambtelijk apparaat;
- Het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.

**In 2021 is een plan van aanpak aangeleverd inzake moderniseren doorstroom en doorgroeibeleid gericht op:**

- Nieuw functiehuis;
- Salarisstructuur;
- Nieuw loopbaanbeleid gekoppeld aan functiehuis en ook a.d.h.v. B4;
- Werving en selectiebeleid i.h.k.v. doorstroom;
- Digitaal platvorm voor trainingen en cursussen die van belang is voor her-, bij- en omscholing van personeel.

Bovendien is in 2021 een beleidsnota ontwikkeld inzake te implementeren prestatiemanagementsysteem. Afstemmingsessies met vakbonden zijn gehouden in 2021 en zullen deels nog in 2022 plaatsvinden.

## 3.3
## BELEIDSADVIEZEN

Er zijn in 2021 110 beleidsstukken opgesteld en uitgeboekt. Daarnaast zijn er ook 17 formatie/organisatieadviezen opgesteld en uitgeboekt.
**De meeste belangrijkste adviezen waren:**

- Landspakket adviezen (waaronder doorgroeibeleid in het kader van modernisering strategisch personeelsbeleid en prestatiemanagement bijvoorbeeld);
- Herziening versobering (divers);
- Gratificatie bij ambtsjubileum non-actieve ambtenaren;
- Vertraging bevordering bij langdurige arbeidsongeschiktheid;
- Beleidsregels politieke campagne;
- Samenvoegen DPS en DRH m.b.t. HR-taken;
- Zweminstructeurs.

Bovendien is in 2021 een beleidsnota ontwikkeld inzake te implementeren prestatiemanagementsysteem. Afstemmingsessies met vakbonden zijn gehouden in 2021 en zullen deels nog in 2022 plaatsvinden.

## 3.4
## ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE EN INTERNE CONTROLE (AO/IC)

In 2021 is er een risicoanalyse uitgevoerd, waarbij risico's zijn geïdentificeerd en geclassificeerd. Bij het constateren van bepaalde risico's, zijn er per direct maatregelen geïntroduceerd om de risico's te verkleinen of geheel te resolveren. Dit zorgt ervoor dat er continu de focus wordt gelegd op het halen van doelen, en optimaliseren. Op basis van de resultaten uit de risicoanalyse, is er een controleplan opgesteld, als leidraad voor het uitvoeren van interne controlewerkzaamheden. Daarnaast is er in 2021 begonnen met daadwerkelijk intern controleren om de betrouwbaarheid van de informatievoorziening te verhogen.

## 3.5
## FORMATIE EN ORGANISATIEZAKEN

De inspanningen om instelling en formatie van diensten en directies te actualiseren en moderniseren zijn in 2021 voortgezet. In 2021 is ongeacht de social distancing en het aangepast (online) werken, de herziening van diverse formatierapporten van bestaande diensten voortgezet als ook rapporten van nieuwe diensten afgerond of in het proces.
**Het betreft de volgende diensten:**

***Nieuw en gereed***
- Mededingingsautoriteit (naar aanleiding van Landspakket maatregel E.6)

***Nieuw in voortgang***
- Departamento di Mucha y Hoben

***Herziening formatierapporten en gereed***
- Bureau Traimerdia
- Servicio na Defensa di Consumidor (voorheen DHC)
- Inmigracion Aruba (voorheen IASA)

***Herziening in voortgang***
- Bureau Guarda Nos Costa
- Biblioteca Nacional Aruba
- Dienst Landmeetkunde en Vastgoedregistratie
- Bureau Landsbemiddelaar
- Directie Voogdijraad
- Directie Infrastructuur en Planning
- Directie Scheepvaart
- Directie Luchtvaart
- Directie Volksgezondheid
- Centraal Bureau voor de Statistiek
- Directie Cultuur Aruba
- Secretariaat van de Sociaal Economische Raad (SER)
- IBISA
- Departamento Recurso Humano (DRH)

Bovendien is in het jaar 2021 gestart met de plaatsingsprocedure bij de Dienst Gevangeniswezen Aruba.

## 3.6 INDIVIDUELE RECHTSPOSITIEZAKEN

Naast dit alles, is ook gewerkt aan de individuele rechtspositieadvisering, juridische aangelegenheden zoals rechtszaken, en de payroll-gerelateerde zaken.

## 3.7 WERKVOORRAAD

| | | |
|---|---|---|
| Per 1 januari 2021 | | 1968 |
| Ingekomen | 6332 + | |
| Afgehandeld | 6974 - | |
| 31 december 2021 | | 1326 |

## 3.8 UITSTROOM OVERHEIDSWERKNEMERS

In het jaar 2021 hebben 265 overheidswerknemers Land verlaten. De reden voor ontslag was:

| Reden ontslag | Aantal | % |
|---|---|---|
| Uit dienst (einde contract) | 40 | 15,1 |
| Uit dienst (opzegging contract) | 8 | 3,0 |
| Uit dienst (disciplinaire straf) | 6 | 2,3 |
| Uit dienst (op eigen verzoek) | 57 | 21,5 |
| Uit dienst (niet behalen opleiding) | 3 | 1,1 |
| Uit dienst (pensioengerechtigde leeftijd) | 33 | 12,5 |
| Uit dienst (overlijden) | 12 | 4,5 |
| Uit dienst (VUT) | 68 | 25,7 |
| Uit dienst (anders) | 1 | 0,4 |
| Uit dienst (einde regeerperiode) | 37 | 14,0 |
| Totalen | 265 | 100,0 |



“

**The way to get started**

**is to quit talking**

**and begin doing.**



# 4

# INNOVATIE

De regering voert een integraal innovatiebeleid waar de mens centraal staat. In dit verband is nauw met de Stichting Aruba Futura Foundation (Futura) samengewerkt. Futura houdt zich voornamelijk bezig met het uitvoeren van specifieke innovatieprojecten in opdracht van het Ministerie van Algemene Zaken en wordt mede ondersteund door het innovatieteam van het Ministerie.

In 2021 voerde Futura een aantal van projecten en initiatieven die aan de SDG's en de drie bijbehorende pijlers: People, Planet en Prosperity gerelateerd zijn. Naast het optreden als strategische partner voor diverse lokale organisaties, heeft Futura ook projecten in samenwerking met partners in de private en publieke sector uitgevoerd.

**Hierna volgt een samenvatting van de belangrijkste innovatieprojecten en -initiatieven in 2021.**

## e-GOVERNMENT & CONEXION (UXP) INTEROPERABILITY PILOT PROJECT

In 2021 heeft het e-Government team een succesvolle UXP Pilot Project opgeleverd. Dit project is het eerste grote technologie-initiatief op het gebied van e-Government en is één van de belangrijkste bouwstenen voor het digitale transformatieprogramma van de overheid. Het interoperabiliteitsplatform zal de efficiëntie van de dienstverlening verbeteren, de transparantie in de administratie vergroten en de Arubaanse burgers op een simpele manier toegang geven tot informatie en digitale diensten. Het belang en het succes van het Pilot Project zal duidelijker worden in 2022, met de uitbreiding van het interoperabiliteitsplatform. Naarmate meer overheidsafdelingen zich bij het platform aansluiten, kan de overheid betere digitale diensten leveren die zijn afgestemd op de behoeften van de burgers, overheidsmedewerkers en de particuliere sector. In 2022 zullen nog zeven (7) nieuwe afdelingen toetreden tot het interoperabiliteitsplatform.

Verder hebben meerdere overheidsafdelingen, waaronder DIP en DEACI, belangrijke opleveringsmijlpalen behaald in 2021 met betrekking tot digitaliseringsprojecten eerder geïdentificeerd door het e-Government traject en het Landspakket. Deze digitaliseringsprojecten bieden belangrijke automatiseringsvoordelen door papier volledig te verwijderen van het dienstverleningsproces, verhoogde transparantie, en efficiëntere werkmethoden.

Een belangrijke focus van 2022 is het ontwikkelen van een nieuwe digitale identificatie (Digitale ID). De Digitale ID zal toegankelijk zijn via mobiele telefoons en zal beschikbaar zijn voor alle burgers en bedrijven die zich willen identificeren of bepaalde persoonlijke informatie willen bevestigen. Ten tweede is de onlangs gelanceerde Nationale Digitale Agenda een project dat een implementatieplan zal opleveren om Aruba te ontwikkelen tot een toonaangevende digitale economie. De agenda zal de nationale visie van Aruba voor digitaal ondersteunde inclusieve groei verwoorden, evenals de belangrijkste actieprioriteiten aangeven.

## INVESTERINGEN DIA

IIn 2021 heeft de regering geïnvesteerd in het vervangen en upgraden van bestaande hardware- en softwaresystemen, waaronder beveiligingsupgrades, nieuwe werkplekken, en beveiligde verbindingen tussen afdelingen. Deze investeringen zijn niet alleen nodig om de dagelijkse bedrijfsvoering van de overheid te ondersteunen, maar vormen ook een integraal onderdeel van de bredere e-governmentagenda om de algehele IT-infrastructuur te moderniseren. In 2022 zal de focus worden uitgebreid met investeringen in het opbouwen van technische capaciteit door middel van trainingen en workshops.

## HAPPY FLOW

Het Happy Flow project was in 2021 met name gericht op de ondersteuning en voorbereiding van presentaties voor internationale conferenties; Davos, WEF-januari 2021 en WTTC Global Summit mei 2021.

Futura was ook in staat om cruciale contacten te leggen en ontmoetingen te organiseren die hebben geleid tot de toetreding van Aruba tot de CommonPass, een applicatie en data uitwisseling programma, waarvoor individuen hun gezondheid status in verband met COVID-19 kunnen bewijzen om te kunnen reizen, indien ze dat wensen. Hierdoor kunnen Jet Blue-passagiers een vertrouwd digitaal gezondheidscertificaat gebruiken om naar Aruba te reizen. Aruba was het eerste land ter wereld dat dit in januari 2021 deed.

Vanaf juni 2021 zijn de opties om onze toeristen een contactloze, naadloze en veilige ervaring te bieden in overeenstemming met de hoogste normen voor dataprivacy en bescherming veel dichter bij realisatie dan we ons in 2020 hadden kunnen voorstellen. Dit is onder andere mogelijk door de voortdurende samenwerking binnen het Happy Flow netwerk.

## E-LEARNING II PHASE 2 - COLEGIO PASTOOR KRANWINKEL & E-LEARNING III - ST FRANCISCUS COLLEGE.

IDe ‘e-Learning Pilot Projects’, die in 2019 voor het eerst werden uitgevoerd, hebben als doel het stimuleren en het ontwikkelen van 21st Century Skills, en dienen als een ‘accelerator’ voor de implementatie van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Deze projecten ondersteunen de doelstellingen van het Plan Educacion Nacional 2030 (PEN) en zijn ontworpen en uitgevoerd met de nodige belanghebbenden in de onderwijssector, waaronder het ministerie van Onderwijs.

Na het succes van de eerste Pilot bij Cacique Macuarima en Aterima in 2019-2020, bood het e-Learning Pilot-Project II bij Colegio Pastoor Kranwinkel de studenten een kans voor een meer persoonlijke en moderne leerervaring. Het tweede eLearning-pilootproject werd in mei 2021 afgerond.

Futura heeft voor schooljaar 2021-2022 bij het St Franciscus College een derde e-Learning Project uitgevoerd, waarbij alle klaslokalen van eBoards zijn voorzien. Daarnaast hebben alle leraren en klaslokalen Chromebooks gekregen om het lesgeven meer interactief te maken.

## SCIENCE FAIR
## 2020-2021

Samen met Maria College Mavo organiseerde Futura van november 2020 tot en met februari 2021 de jaarlijkse Science Fair met als thema 'Build with Nature'. In totaal heeft Futura tweeënvijftig (52) projectinzendingen ontvangen, die een positieve invloed zou kunnen hebben op de mens en het milieu. De top dertien (13) projecten werden geselecteerd en gepresenteerd aan een onafhankelijk panel van experts. De slotavond van de Science Fair vond plaats in februari 2021 in hybride vorm met zowel fysieke als virtuele presentaties, waarbij de Minister President ook aanwezig was. De projectthema's waren gericht op recycling, afvalwaterzuivering en (nieuwe) energieoplossingen.

## EPI
## LEADERSHIP COLLABORATION

In april, mei en juni werkte Futura samen met EPI Hospitality Unit voor hun tweede- en derdejaars 'Leadership' opleiding. Futura heeft EPI-studenten een workshop gegeven als onderdeel van hun verplichte Leiderschapsprogramma. De studenten kregen de taak om innovatieve projecten te ontwikkelen voor IMMERSE Month (ook Supernova en Re-Tech) die in oktober 2021 heeft plaatsgevonden. Het idee was om van jongeren te horen wat er nodig was en verwacht wordt van de Innovation Week en welke ideeën in de activiteiten kunnen worden opgenomen. Studenten hebben programma’s ontwikkeld voor bewustwording van geestelijke gezondheid, voorlichting over seks en drugs, landbouw en nog veel meer. Futura heeft enkele projecten uitgevoerd tijdens de Immerse Innovation Month 2021.

## IMMERSE INNOVATION
## MONTH 2021

IMMERSE werd voor het eerst in 2019 georganiseerd als een weeklange viering van innovatie en creativiteit op het eiland. In 2021 lanceerde Futura 'Immerse Innovation Month', een maand lang viering van innovatieve initiatieven op het eiland. Immerse Innovation Month begon officieel op 1 oktober met een online aankondiging, gevolgd door fysieke evenementen op 4 oktober en eindigde met een evenement op 29 oktober 2021.

Immerse bestond onder andere uit hoofdevenementen zoals Innovation Week, Innovation Camp, Supernova, Re-tech en de Outstanding Innovator Awards. Hieronder een overzicht van de hoogtepunten:

**Innovation Camp (Oktober 4-8, 2021]**

IMMERSE 2021 begon met het Innovation Camp, gericht op het ontwikkelen van 21st century skills voor kinderen van 8 tot 12 jaar. Het curriculum van de Innovation Camp was gericht op de ontwikkeling van samenwerkings- en analytische vaardigheden en het opbouwen van kwaliteiten zoals doorzettingsvermogen, empathie, goede communicatie, en creativiteit bij de deelnemers. In totaal namen 35 kinderen deel aan het Innovation Camp met activiteiten zoals, SDG-games, Tie-Dye-shirt maken, Zjeito Workshop (met het ACP-programma), Healthy Smoothy Bowls, Microscopie, 3D-printworkshops, Engineering Project, Coral Research, VR Experience, Stop Motion Animation en eindigde met een project presentatie.

**Supernova: Experimental Studio for Girls (Oktober 4-8 & 23, 2021)**

Als onderdeel van IMMERSE 2021 heeft Futura en partners een Supernova evenement georganiseerd. Supernova is een platform dat tot doel heeft jonge vrouwen aan te moedigen vaardigheden op te doen als doelgerichte innovators van de volgende generatie. In 2021 organiseerde Futura een Supernova Camp voor tienermeisjes tussen 13 en 16 jaar met vergelijkbare activiteiten als het Innovation Camp, maar dan afgestemd op een oudere leeftijdsgroep. Bovendien organiseerde Supernova zijn evenement voor volwassen vrouwen over het onderwerp 'Self Love' of zelfliefde. Het was een evenement van een halve dag met meer dan 60 vrouwen. Het evenement bestond uit verschillende workshops en presentaties over welzijn, zelfliefde en empowerment.

**IMMERSE: Innovation Week 2021 (Oktober 25-29, 2021)**

IMMERSE 2021 werd afgesloten met IMMERSE: Innovation Week 2021. Naast evenementen georganiseerd door Futura, hebben belanghebbenden en partners informatieve bijeenkomsten en workshops georganiseerd over onderwerpen die verband houden met innovatie en duurzame ontwikkeling (bijv. eGovernment, gendergelijkheid, circulaire economie, klimaatverandering, 21st century skills, ondernemerschap, creativiteit enz.). In totaal werden er 18 evenementen samen met partners in de publieke en private sector georganiseerd. ***Deze evenementen waren onder andere:***

- Immerse Opening Event & Outstanding Innovator Awards - Futura
- Working in the Political Sphere – University of Aruba
- Using Tech in Education – ISAonline
- Use of “Platformification” and AI in Banking – Aruba Bank
- Entrepreneurship and Fundraising – Tom Buchmann
- Education System and The Future – Colegio Sagrado Curason
- 3D Printing and Digital and Design – Makerpedia
- Self-Love Event – Futura and Paper Sisters
- 12 Steps to reach the SDGs – Joase-Anne van der Biest
- SDG Break Out Session – Joase-Anne van der Biest
- Smartphone Photography – WOWO Creative
- Podcast and Entertainment – Elite Studios
- Start-up with Qredits: The Five Ps of Leadership Brand – Qredits Aruba
- The Benefits of a Virtual Brand Multiverse – Matevo
- Staying Creative in Tough Times with Photography – WOWO Creative
- The Future of Work is Hybrid – Workspace
- Audio Visual Storytelling & social media (Tik Tok) – Ken Wolff and Michael Fowler
- Immerse Closing Event - Futura

## RE-TECH

In 2021 werd Re-Tech gelanceerd. Het 'Re-Tech' project biedt de mogelijkheid voor organisaties of individuen om ongebruikte of afgedankte apparaten die nog in werkende staat zijn, te doneren.

Deze apparaten worden dan voorbereid, opgeknapt en gedoneerd aan scholen en maatschappelijke organisaties om hun lopende projecten en werkzaamheden te ondersteunen. In totaal zijn er tot heden over 200 apparaten verzameld en gedoneerd.

## 100 INNOVATIONS ACADEMY

Begin 2020 lanceerde het Futura, het 100 Innovations project om de Arubaanse gemeenschap te inspireren om samen te werken aan het bouwen van een innovatief ecosysteem. Na het project te hebben afgerond met meer dan 112 inzendingen, wilde Futura het project uitbreiden om deelnemers te helpen met het realiseren van hun ideeën.

Naar aanleiding hiervan begon Futura met een nieuw project genaamd 100 Innovations Academy, een online e-learningplatform. Futura lanceerde de e-learning platform met vier (4) cursussen met essentiële basisinformatie die nodig is voor het starten van een bedrijf of project.

De onderwerpen die in de eerste presentaties aan bod kwamen, varieerden van marketing, financiën, bedrijfsvoering, en hoe je waarde kan toevoegen aan een bedrijf. De website is gratis en is voor iedereen toegankelijk.

## DISTRICT 297

In januari 2021 lanceerde Futura de nieuwe District 297-website. Het doel van deze website is om als platform te dienen voor het faciliteren en bevorderen van samenwerking tussen Arubanen in het buitenland en Arubaanse bedrijven en instellingen. Hierdoor, kan de sociaaleconomische ontwikkeling van Aruba bevorderd worden.

Gedurende het jaar 2021, voerde Futura een sociale mediacampagne genaamd ‘Innovative Arubans Abroad’ die bestond uit het publiceren van verschillende artikelen over Arubanen die in het buitlandland wonen. In de tweede kwartaal organiseerde Futura in het kader van District 297 een Webinar over Job Hunting en het plande netwerkbijeenkomsten in het buitenland.

Verder heeft Futura een UX-onderzoek laten uitvoeren om de website meer gebruikersvriendelijk te maken.

## OUTSTANDING INNOVATOR AWARDS 2021

De Outstanding Innovator Award is bedoeld om Arubanen en Arubaanse organisaties te erkennen die een positieve impact op het eiland en/of in het buitenland hebben. Tijdens de openingsavond van Immerse 2021 heeft Futura drie organisaties erkend met de Outstanding Innovator Award voor hun inspanningen en projecten op het gebied van duurzaamheid, milieu, technologie en innovatie. Deze organisaties:

- Makerpedia – Tess Monteranello and Pieter Verduijn
- Metabolic Foundation – Christie Mettes and Tony Sevold
- Scubble Bubbles – Nichole Danser

## ARUBA ACTIVA

Futura lanceerde in 2021 Aruba Activa (www.arubaactiva.com), een online crowd-funding platform voor ondernemers. Aruba Activa biedt Arubaanse ondernemers (startups) en projectuitvoerders een kans om hun projecten of bedrijf een 'kickstart' te geven door het faciliteren van kleinschalige financiële ondersteuning van maximaal Afl. 5,000. Het platform staat open voor particulieren en bedrijven die initiële financiering zoeken om hun project of bedrijf te realiseren.

## AREA

Het project werd in de loop van het jaar afgerond en het werd in oktober 2021 officieel aan het Ministerie van Economische Zaken overgedragen.

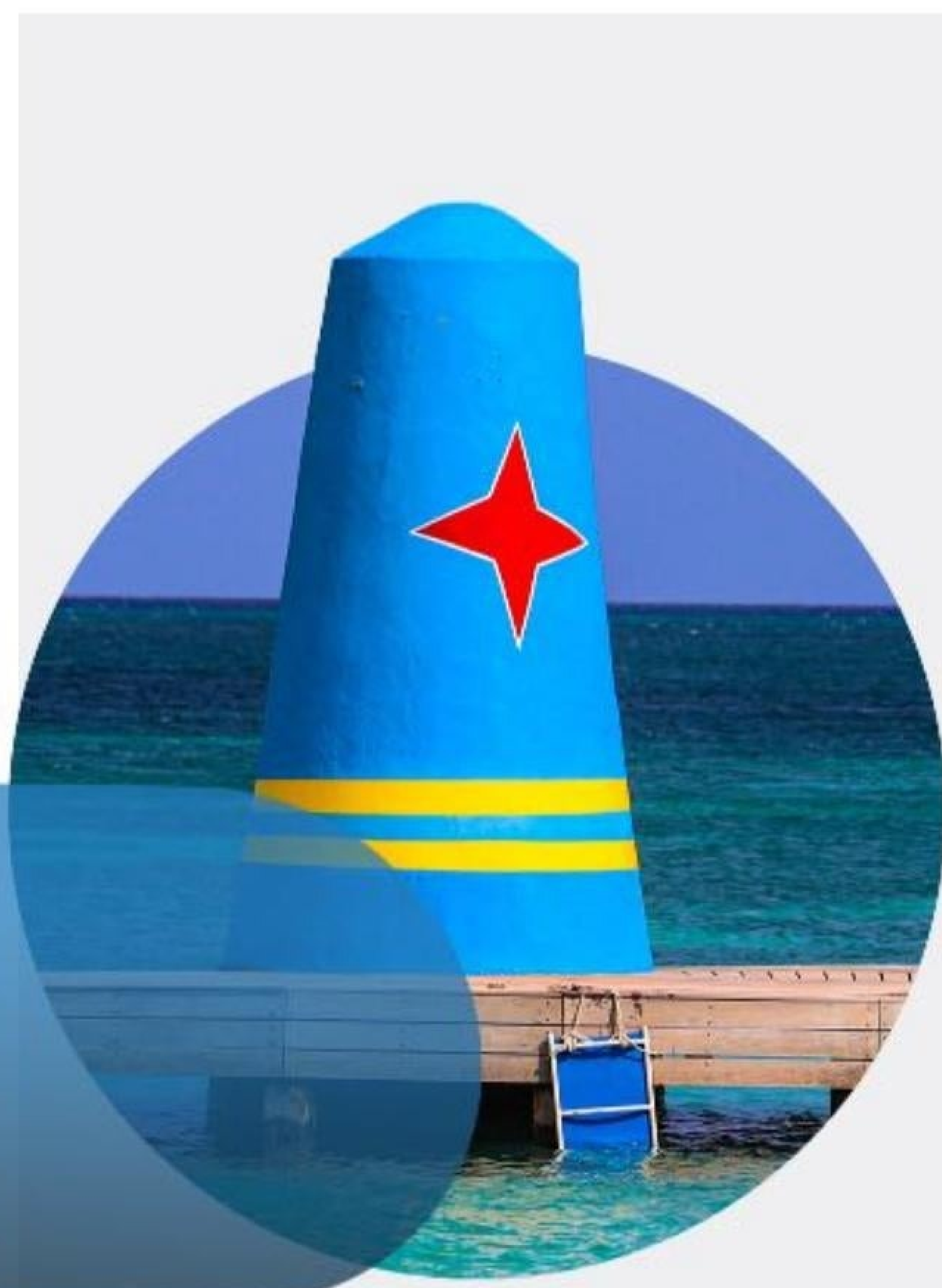
## FUTURA & INNOVATIE - VOORUITZICHTEN VOOR 2022

Voor 2022 zal Futura doorgaan met het projectmanagement van lopende projecten, en daarnaast streven we ernaar om te blijven samenwerken met belanghebbenden, en mogelijk bepaalde projecten/platforms over te dragen aan andere organisaties voor de continuïteit en duurzaamheid van projecten en initiatieven.

**Verder kijkt Futura in 2022 uit naar onder andere:**

- De herstart van het Mo-B Lab programma - gelanceerd in 2018 en sinds 2020 tijdelijk gestopt (vanwege COVID beperkingen) - in een andere capaciteit om te voldoen aan de regelgeving en het 'nieuwe normaal'

- Onze inspanningen voortzetten om te innoveren en voort te bouwen op het succes van onze diverse initiatieven en 'pilots' in de onderwijssector
- Het organiseren van SuperNova-evenementen in elk kwartaal van het jaar
- Omvorming van de Futura 'Science Fair' tot een 'National Science Fair'
- Organiseren van de derde editie van de 'Innovation Summit'
- Samen met Start Up Guide, publiceren van 'Start Up Guide Aruba', een primeur voor het Caribisch gebied
- De lancering van een innovatief 'Bio/Science/Agri' Lab in Santa Cruz, Aruba.



**"More than half of the students in primary school today, will be working in jobs tomorrow that have not been created yet. The best thing we can do is to equip them with the skills necessary.**

# 5

# ENERGIE

Tot de regeringswisseling in september 2021, behoorde 'Energie" tot een van de aangelegenheden van dit ministerie. In het Kabinet Wever-Croes 2 zijn deze aangelegenheden overgedragen aan de Minister van Arbeid, Energie en Integratie.

## 5.1 NATIONAAL ENERGIEBELEID

Energie is van vitaal belang voor Aruba vanwege haar grote invloed op de samenleving en de economie. Energie en drinkwater (geproduceerd met energie) zijn basisbehoeften en spelen een rol in bijna alle maatschappelijke en economische activiteiten De kostprijs van energie is een sterke bepalende factor voor de macro-economische en sociaal-economische ontwikkeling van het eiland.

Aruba maakt voor 82% van haar elektriciteitsopwekking en vrijwel al het wegtransport gebruik van fossiele brandstoffen. De resterende 18% aan elektriciteit wordt opgewekt met behulp van windmolens en zonnepanelen.

De afgelopen jaren had de lokale brandstoffenimport een waarde van Afl. 250 tot 300 miljoen per jaar. De totale emissie van de energie- en transportsector over de afgelopen jaren was ruwweg 8 mTton $CO_2$ per capita/jaar.

De grote afhankelijkheid van fossiele brandstoffen heeft tal van consequenties zoals negatieve effecten voor energiezekerheid, de betalingsbalans, de deviezenreserves, de noodzaak om de volatiliteit in de inkoopprijs van fossiele brandstoffen te mitigeren en de uitstoot van broeikasgassen zoals $CO_2$ die nadelig zijn voor het milieu. Het is evident dat Aruba haar afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zo snel mogelijk dient te verminderen door een transitie naar lokaal opgewekte hernieuwbare energie.

In 2021 is het draagvlak gevonden voor het Nationaal Energiebeleid. Hierin staat de vraag centraal "hoe Aruba nu en op de lange termijn zoveel mogelijk onafhankelijk van externe factoren kan voorzien in haar eigen energiebehoefte en welke afwegingen hiertoe gemaakt dienen te worden om te komen tot een betaalbare en zoveel mogelijk betrouwbare en duurzame energievoorziening; en waarbij wordt bijgedragen aan een schoner milieu, mitigatie van klimaatverandering en bestendigheid van de economie".

**Het nationale energiebeleid werd verankerd in de volgende visie:**

• Het waarborgen van toegang tot betaalbare, betrouwbare en schone energie voor alle Arubaanse burgers, bedrijven en bezoekers;

• De energievoorziening van Aruba wordt uiterlijk per 2050 klimaatneutraal en zelfvoorzienend middels lokaal opgewekte hernieuwbare energie zonder concessies te doen aan betaalbaarheid en betrouwbaarheid. De kritische succesfactoren hiervoor zijn technologische innovaties en het bereiken van sociaal- en ecologisch acceptabele oplossingen voor de inpassing van hernieuwbare energie;

• Aruba ondergaat een inclusieve energietransitie waarin burgers en bedrijven zeer bewust omgaan met elektriciteit en water, er sprake is van verduurzaming van de bebouwde omgeving en er een verschuiving plaatsvindt naar elektrische mobiliteit. Bij nieuwe industriële ontwikkeling is er sterke aandacht voor energie-efficiënte en het beperken van emissies;

• De energiesector draagt hiermee bij aan de algehele duurzame ontwikkeling van Aruba en in het bijzonder aan verbetering van de koopkracht, bestendigheid van de economie, de deviezenvoorraad en een schoner milieu.

**Nationale doelstellingen en streefcijfers:**

• Reductie CO2-uitstoot met ten minste 45% (peiljaar 2010 tot aan 2030, excl. Raffinaderij- effecten); dit in aansluiting op het doel van de VN om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C Celsius. Streven naar klimaatneutraliteit per uiterlijk 2050 in aansluiting op de Overeenkomst van Parijs;

• Verhoging aandeel hernieuwbare energie van ongeveer 20% in 2020 naar 35% per 2024 en minimaal 50% per 2030;

• Verhoging energie-efficiëntie bedrijven,  en huishoudens en andere organisaties met 15% vanaf 2020 tot aan 2030; en

• Verhoging aandeel elektrische voertuigen naar minimaal 15% van het aantal personenauto's  per 2030.

Er wordt in 2022 een uitvoeringsprogramma ingesteld voor implementatie van het energiebeleid. Tevens wordt er een monitoring functie gedefinieerd aangaande de voortgang van de energietransitie conform methodieken van de SDG's. Dit zijn de minimaal te behalen doelen; vanuit de sector worden reeds meer ambitieuze plannen uitgewerkt, om zelfs sneller te kunnen voldoen aan de beschreven doelstellingen.

## 5.2 RAFFINADERIJ

Op 30 april 2020 werd eindelijk een beëindigingscontract met Citgo ondertekend, en is RdA in 2020 onder instructie van de Regering van Aruba, op zoek gegaan naar een nieuwe investeerder middels een openbaar proces, 'public tendering', volgens de uitgangspunten van de WTO.  De bedoeling was om het proces zo spoedig mogelijk te starten om tot de toekomstige bestemming te komen en het terrein rond de raffinaderij te. **De regering en de RdA presenteerden drie opties:**

1) hervatting van de olieverwerking met bestaande installaties en/of modernisering daarvan;

2) aanvullende gerelateerde industriële ontwikkelingen op locaties die nog beschikbaar zijn op het terrein van de raffinaderij, zoals LNG-overslag, petrochemische faciliteiten, alternatieve schone industrie, hernieuwbare energie, enz.;

3) nieuwe industriële ontwikkelingen ter vervanging van bestaande installaties.

Voor het verkennen van de drie bovenstaande opties werden er twee parallelle Requests for Expression of Interest (REOI) processen uitgeschreven:

- REOI voor optie 1) en 2): de doelgroep voor deze REOI zou de wereldwijde olieraffinage industrie en andere aanverwante industrieën zijn. Deze REOI zou in de wereldwijde olie-industrie media gepubliceerd.

- REOI voor optie 3): de doelgroep voor deze REOI zou het bredere bedrijfsleven zijn (d.w.z. niet alleen de olie-industrie). Deze REOI zou worden gepubliceerd in algemene zakelijke media.

De twee REOI-processen werden gelijktijdig gehouden om een weloverwogen beslissing mogelijk te maken door rekening te houden met de uitgesproken belangstelling voor alle drie de bovenstaande opties.

**Beleidsuitgangspunten**

Als uitgangspunt had de regering voor het volgende beleidsposities gekozen:

**- Economie en Arbeid:** de toekomstige activiteiten op korte en lange termijn moesten gericht zijn op het leveren van een belangrijke bijdrage aan de Arubaanse economie op het gebied van de groei van het BNP, arbeidsmarktontwikkeling en verbetering van de betalingsbalans; aldus zoveel mogelijk bij te dragen tot economische diversificatie en economische veerkracht. Economisch herstel en groei worden zeer noodzakelijk geacht om de overheidsinkomsten te verhogen, de staatsschuld af te lossen en de last van de aflossing van leningen te verminderen en uiteindelijk een evenwichtige begroting te realiseren om nieuwe duurzame overheidsinvesteringen mogelijk te maken in het belang van het maatschappelijk welzijn.

**- Milieu, gezondheid en veiligheid:** toekomstige activiteiten moesten de bestaande milieuwetgeving en -voorschriften in acht nemen, anticiperen op milieuwetgeving in ontwikkeling (bijvoorbeeld ROPV) en de beste praktijken van de industrie op het gebied van gezondheid, milieu en veiligheid (HSE) in acht nemen. Een algemene doelstelling hierbij was het nastreven van "Clean GDP".

**- Buitenlands beleid:** de toekomstige activiteiten moesten te allen tijde het buitenlands beleid van het Koninkrijk der Nederlanden in acht nemen en rekening houden met de economische en handelssancties die gehandhaafd werden door het Amerikaanse Office of Foreign Assets Control (OFAC). De toekomstige investeerders zouden ook worden gescreend door de nationale veiligheidsautoriteiten (VDA, Interpol) van Aruba.

**- Energiezekerheid:** het waarborgen van brandstofzekerheid (lokale levering van benzine, diesel, vliegtuigbrandstoffen en HFO) werd van cruciaal belang geacht voor de werking van de Arubaanse economie en samenleving. De regering en de RdA zouden daarom streven naar een brandstofinvoerketen die zoveel mogelijk onafhankelijk was van toekomstige buitenlandse investeerders.

**Procesverloop**

Op 18 juni 2020 werden REOI's gepubliceerd, lokaal en in het buitenland. De oorspronkelijke datum voor de sluiting van het REOI-proces was gesteld op 17 juli 2020. Dit werd echter verlengd tot 31 juli 2020 als gevolg van de COVID-19-pandemie. Op 31 juli 2020 werden de elektronische bestanden zoals naar een notariskantoor ge-e-maild geopend. Dit werd via de sociale media, een live uitzending van TeleAruba en de webpagina van Kabinet Wever-Croes aan de wereld bekend gemaakt.

**Evaluatiewerkzaamheden**

De evaluatiewerkzaamheden werd gedaan door een Advisory Branch Committee, zoals ingesteld bij Ministeriële Beschikking van 30 juni 2020. Op 10 september 2020 bracht de Advisory Branch Committee een evaluatierapport uit waarin aanbevelingen werden gedaan inzake Fase 1 voor zowel REOI-1 als REOI-2.

Voor REOI-1 hebben zich 26 geïnteresseerden ingeschreven voor optie a en optie b. Voor REOI-2 waren er 22 geïnteresseerden. Het leek erop dat op het eerste gezicht in totaal 48 partijen aan de vereisten van beide REOI's hebben voldaan.

Bij de evaluatie van de geïnteresseerden in REOI-1, hebben er vanaf het eerste moment 10 geïnteresseerden volledig voldaan aan de vereisten. 16 voldeden niet aan de vereisten en zijn niet overgaan naar Fase 2 van het proces.

Voor REOI-2 waren er 7 geïnteresseerden die aan alle vereisten hebben voldaan. 15 geïnteresseerden voldeden niet aan deze vereisten en zijn afgevallen en niet overgaan naar Fase 2.

Op 21 september 2020 is een Data-room gemaakt waar de geïnteresseerden alle technische informatie van de raffinaderij en de installaties konden bestuderen. Om toegang tot de installaties en de Dataroom te krijgen moet een toegangsprijs worden betaald van US$ 150.000. Op 28 november 2020 heeft de Advisory Branch Committee ter sluiting van Fase 2 haar bevindingen in een rapport aan de regering aangeboden. Voor track a van REOI-1 heeft de Advisory Branch Committee Quanten LLC voorgesteld en voor track b Eagle LNG.

Belangrijk is in deze is te melden dat de Dienst Economische Zaken Handel en Industrie (DEZHI) door de Advisory Branch Committee erbij betrokken werd om de nodige macro-economische berekeningen de doen van de impact dat REOI-1 op Aruba zou kunnen hebben. DEZHI stelt ondubbelzinnig het volgende vast: "REOI-1 zal een belangrijke impuls geven aan voor onze economie tijdens de bouwfase in 2021 en 2022 welke hard nodig zijn vanwege de economische situatie waarin Aruba bevindt als gevolg van de effecten van COVID-19. Nadat de bouwfase is voltooid zal deze industrie een positieve invloed op de economie blijven uitoefenen. De behoefte aan diversificatie staat al jaren hoog in het vaandel en het terugbrengen van de olie-industrie naar Aruba is een van deze mogelijkheden."

Zowel met Quanten Consortium Aruba LLC en Eagle LNG is op 7 december 2020 een Letter of Intent ondertekend. Quanten LLC heeft zich voorgenomen om 3,5 miljard in Aruba te investeren.

Eagle LNG zal zich richten op transshipment van LNG naar de eilanden in het Caribisch gebied en zal 185 miljoen investeren om de overslagfaciliteiten aan te leggen. Noemenswaardig in deze is dat beide bedrijven geruggesteund zijn door de regering van de Verenigde Staten. Voor de Arubaanse arbeidsmarkt betekent dit, dat deze 2 bedrijven samen voor meer dan 2.000 werkplekken zullen zorgen.

Met betrekking tot REOI-2 kan gesteld worden dat de belangstelling zeer divers was. De verschillende geïnteresseerden hebben plannen gepresenteerd voor onder meer: de ontmanteling van de raffinaderij, het ontwikkelen van verschillende types van duurzame industrieën, van Aruba een duurzaam circulair eiland maken, het ontwikkelen van jachthavens, residentiële zones en luxe appartementencomplexen ontwikkelen, hotels, grote opslagplaatsen bouwen, sportvelden aanleggen. Ondanks het feit dat de RdA nu met de 2 bovengenoemde bedrijven aan slag gaat, kunnen deze plannen altijd als plan b dienen. De plannen die hier naar voren zijn gebracht, indien geïmplementeerd, zullen pas na een periode van 5 à 10 hun eerste bijdrage leveren aan het versterken van de Arubaanse BNP. De 2 hierboven genoemde bedrijven zullen reeds in 2021 een forse bijdrage leven aan de Arubaanse BNP.

In  het kader van de “Energy Roadmap” van W.E.B. Aruba N.V. met als beleid, het elimineren van gebruik van HFO (Heavy Fuel Oil) als brandstof voor de elektriciteitsproductie en het verhogen van het aandeel van hernieuwbare energie (wind en zon), teneinde te kunnen voldoen aan het decarbonization traject van Land Aruba, wordt Natural Gas als transitie brandstof toegepast in de elektriciteitsproductie.

Eagle LNG en W.E.B. Aruba N.V. hebben in 2021 een gasleveringscontract onderhandeld voor de komende 20 jaren, waardoor in het jaar  2024 Regasified LNG beschikbaar zal zijn voor de motoren in de elektriciteitsproductie. In 2025 zal HFO (Heavy Fuel Oil) helemaal vervangen zijn door gas.

Het gascontract zal de elektriciteitstarieven voor ruim 20 jaar stabiliseren, terwijl introductie van meer hernieuwbare energie voor verlaagde tarieven zorgen. Hiermee wordt ook voldaan aan de doelstellingen van het Nationaal Energie Beleid.

## 5.3 COMPANIA ARUBANO DI PETROLEO (CAP)

In 2021 is gestart met het geactualiseerde “Prospectivity Report” voor Aruba” samen met Geospec, op basis van een brokerage agreement gellig van 2020-2025. Daarin wordt meegenomen alle data die verzameld is tijdens de exploratie werkzaamheden van Repsol in de afgelopen jaren, ook uit de jaren ’70. Met behulp van deze data is Geospec bezig met een geactualiseerde “Prospectivity Report” voor Aruba. De update zal in 2022 gereed zijn.

Er is een dialoog geopend met de Kompania di Petroli i Gas Korsou NV (KPG) van Curaçao. Het doel is om een samenwerkingsverband op te zetten, zodat strategische licentieblokken kunnen worden gevormd. Hiermee wordt getracht om het aantrekkelijker te maken voor petroleumondernemingen om de offshore gebieden van beide landen te exploreren. Beoogd wordt om begin 2022 een NDA te tekenen vervolgd door een samenwerkingsovereenkomst. De mogelijkheid en de manier waarop we onze twee eilanden gezamenlijk kunnen promoten zal verder worden besproken.

Onder begeleiding van Repsol heeft een Spaanse Master student de arubaanse 3D seismische data bestudeerd. Hij heeft hierop zijn Master thesis geschreven betiteld: “Seismic stratigraphy and depositional model for the Mid-West Bon Bini Contourite Drift (Oligocene, Aruba Basin, Caribbean Sea). In deze thesis is het voorkomen en ontstaanswijze van ‘contourites’ in het Arubaanse context onderzocht. Contourites zijn sedimentaire structuren die mogelijke waterkoolstoffen kunnen bevatten. Het onderzoek is interessant voor eventuele toekomstige oliemaatschappijen die offshore Aruba verder willen onderzoeken.

In het afgelopen jaar zijn de eerste stappen gezet in de verkenning van 2 nieuwe mogelijke industrieën voor Aruba, één is geothermische energie en de andere het opvangen en opslaan van koolstof (in het engels “Carbon Capture, Utilization and Storage” of CCUS). Om succesvol te zijn dienen voor beide technologieen een aantal factoren vereist. Vooralsnog lijken deze factoren aanwezig te zijn in het territoriaal gebied. De mogelijkheden zullen in 2022 verder worden uitgewerkt.

Ondanks de “dry-hole” van Repsol in 2018 zijn er nog steeds aanwijzingen voor de aanwezigheid van olie en/of gas offshore Aruba. Dit in acht nemende, alsook gekoppeld aan een gevestigde petroleumwet en voordelige fiscale normen, blijft Aruba een goed adres voor olie-exploratie. De mogelijke heropening van de olieraffinaderij draagt hierbij aan als potentiële afzetmarkt.



“

**Decarbonization of the energy sector requires urgent action on a global scale, and while a global energy transition is underway, Aruba is committed to further action needed to reduce carbon emissions and mitigate the effects of climate change.**



6

# RUIMTELIJKE ORDENING, INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Ook in 2021 bleven integriteit en transparantie voorop staan in het regeringsbeleid en vormt het mensgericht handelen de basis voor de besluitvorming. Ook het financieel kader van het Land speelde een belangrijke rol aangezien er ook in 2021 voldaan moest worden aan begrotingsnormen. Het Ministerie en de daaronder ressorterende diensten moesten dan ook efficiënter en slagvaardiger opereren.

In dit kader werd hard gewerkt aan het (verder) digitaliseren van processen en aan het creëren van duurzame interdepartementale partnerschappen. Ook het bevorderen van de leefbaarheid bleef prioriteit. Leefbaarheid en kwaliteit van leven vormen de basis van de besluitvorming bij het Ministerie waarbij de levensbehoeften van de burger voorop stonden.

Het verder nastreven van het behalen van de duurzaamheidsdoelen (SDG's) was ook een kompas voor het Ministerie. De SDG's worden namelijk als krachtig raamwerk beschouwd voor het stroomlijnen van de voornemens van het Ministerie met die van landen in de regio alsook op koninkrijk niveau. De SDG's vormen het aanknopingspunt voor het sluiten van grensoverschrijdende partnerschappen.

Daarnaast worden de doelen ook als krachtig raamwerk beschouwd voor het monitoren van de voortgang van de geformuleerde voornemens waarbij tijdig geëvalueerd kan worden of acties wel leiden tot het daadwerkelijk behalen van de geformuleerde doelen. Naast de globale SDG's zal Aruba zich sterk maken om lokale doelstellingen en indicatoren te ontwikkelen en uit te werken voor een duurzame ontwikkeling van ons eiland.

Het digitaliseringsprogramma van de overheidsprocessen alsook het implementeren van het e-Government-project bleef een centrale rol innemen in 2021. Dit werkt ook bevorderlijk om de integriteit binnen overheidsdiensten verder te bevorderen en de dienstverlening richting de burger te verbeteren.

Infrastructurele diensten spelen een belangrijke rol bij het behalen van gestelde overheidsdoelstellingen, in het bijzonder in het kader van het behalen van leefbaarheid- en kwaliteitsdoelen en economische herstel. In 2021 was hun rol dan ook cruciaal.

## 6.1
## DIENST OPENBARE WERKEN (DOW)

De DOW heeft tot taak, het op beleids- en planmatige wijze zorgdragen voor en/of bijdragen aan een goed geordende en een kwalitatief hoogwaardige fysieke leefomgeving van Aruba. Dit gebeurt met de vereiste juridische instrumenten en de beschikbare financiële ruimte. Daarnaast ondersteunt de dienst de regering en overige overheidsdiensten in het nemen van beleidsmatige beslissingen en in het verzorgen van vervoers- en werkcapaciteit (zwaar materieel), het (doen) ontwerpen, het (doen) uitvoeren, het (doen) onderhouden en het regelen van het gebruik van werken betreffende infrastructuur, voorzieningen ten behoeve van afvalwaterafvoer en waterbeheersing, bouwkundige werken en is verantwoordelijk voor het onderhoud van de natuurlijke afwateringskanalen.

**In het kader hiervan heeft de DOW diverse projecten gerealiseerd, waaronder:**

**Afdeling P&O:**

Gedurende dit jaar heeft de afdeling P&O diverse projecten opgestart ter verbetering van de HR-processen binnen de DOW. Hieronder een lijst van de projecten gedaan over het jaar 2021:

• **Digitalisering en Automatisering;**
o Fase 1: Introductie AFAS Systeem
o Fase 2: Digitalisering Archief en automatisering werkprocessen (verzoeken)
o Fase 3: Digitalisering Personeelsinstrumenten (beoordelingssysteem, ziekteverzuim, overwerk en toelage(n)
o Fase 4: Digitalisering Ontwikkelings- en Opleidingsplan
o Fase 5: Digitalisering en Automatisering van bedrijfseigendommen (uniform, mobiel, laptops etc.)
o Fase 6: Werving en Selectie (vacaturebank en sollicitantenbank).

• **Introductie Nieuwe Beoordelingssysteem;**
o Herzien huidig beleid
o Aanpassing beleid
o Handboek beoordelingssysteem
o Competentieprofiel handleiding
o Workshop

• **Ziekteverzuim Beleid;**
o Ziekteverzuim Beleid (nogmaals) bekendmaking
o (Her-) Introductie van ziekteverzuimgesprekken
o Workshop

• **Workforce Planning;**
o Succession Management
o Opleidingsplan

• **Procesmanagement**
o Procesbeschrijving

• **Reorganisatie;**
o FUBE
o Organisatie Structuur

**Afdeling Beleid:**

Afdeling Beleid is belast met uiteenlopende dienst gebonden beleidsonderzoeken en –adviezen en het afhandelen van bezwaar- en beroepsschriften op grond van de Landsverordening Administratieve Rechtspraak en andere juridische vraagstukken binnen en buiten de dienst. De taken en werkzaamheden behorende bij de afdeling Beleid zijn doorlopend en hoofdzakelijk gericht op het coördineren van de ontwikkeling

- en formulering - van het (Arubaanse) beleid en de wet- en regelgeving op het gebied van openbare werken, door:
- het evalueren en adviseren van het gevoerde beleid van de DOW;
- het opstellen van beleidsvoorstellen die de DOW aangaan;
- het ondersteunen, informeren en adviseren van alle afdelingen van de DOW maar ook de ministers en andere diensten buiten de DOW;
- het leveren van een bijdrage in verschillende commissies;
- het leveren van een bijdrage aan de opstelling van de DOW-begroting;
- het redigeren van wijzigingen c.q. vernieuwen van o.a. de Bouw- en woningverordening;
- het afhandelen van klachten en/of bezwaarschriften c.q. beroepschriften.

**Daarnaast heeft de afdeling Beleid mede zorg gedragen voor:**

- diverse (juridische) vraagstukken PPP's
- Implementatie, interne presentatie en uitvoering ROPV;
- Afronding ontwerp Bouw- en Sloopverordening ter aanbieding aan de Staten;
- Verschillende LB-Hams, behorende bij het ontwerp Bouw- en Sloopverordening, in concept aangeleverd bij de DWJZ;
- Richtlijnen Welstandscommissie en aanvang Welstandsnota;
- Bijdrage geleverd aan de voorbereidingen en aanvang reorganisatie;

**Afdeling Toezicht:**

De DOW heeft o.a. de taak om bouwplannen goed te keuren op grond van esthetische, juridische en technische aspecten voortvloeiend uit de Bouw- en woningverordening en het Bouw- en woningbesluit. Afdeling Toezicht is belast met het toezicht op - en de naleving van- de Bouw- en woningverordening, graafwerkzaamheden door utiliteitsbedrijven en explosieven c.q. vuurwerk.

Het zo spoedig afhandelen van bouwaanvragen heeft de hoogste prioriteit van deze hoofdafdeling, gezien het beleid van de regering om economische ontwikkeling te stimuleren in de private sector. Ook houdt de afdeling bouwcontroles om toezicht te houden op de naleving van de vergunningsvoorwaarden en de wet- en regelgeving betreffende het bouw- en woongebeuren in het algemeen. Op de afdeling zijn tot en met 31 december 2021:

- 947 bouwaanvragen binnengekomen;
- 815 bouwaanvragen verleend;
- 126 bouwaanvragen afgewezen;
- 779 bouwaanvragen afgehaald.

**Met een totale bouwwaarde van Afl. 777.346.491,=, en een totaal aan leges Afl. 2.371.908,=.**

**Afdeling Beheer en Infra:**

- Gedurende het jaar zijn er totaal van 572 aanvragen binnengekomen, waarvan er 445 zijn afgehandeld. Dit komt neer op 78% van de totale aantal aanvragen dat is afgehandeld. De aanvragen zijn uiteenlopend van verzoeken om te snoeien, maaien, schoonmaken (grofvuil ophalen). Op de afdeling is zwaar materieel aanwezig/in gebruik om de zwaardere werkzaamheden m.b.t. het opruimen van grofvuil te kunnen realiseren.

- Herinrichting van de kleine aannemers voor een meer strategische aanpak om de werkzaamheden efficiënter en effectiever te kunnen uitvoeren;

- Registratie van de uitgevoerde werkzaamheden via TEAMS.

- Aruba is verdeeld in 8 regio's, conform de Geografische Adressen Classificatie (GAC). De kleine aannemers zijn nu in groepen verdeeld over de regio's in plaats van zones voor een efficiëntere en effectievere aanpak.

- Implementatie van het ticket systeem (bucketlist) in TEAMS. Dit systeem zorgt ervoor dat de werkzaamheden worden gepland en uitgevoerd, inclusief de aanvragen, op volgorde geschiedt, hetgeen weer leidt tot een snellere, efficiëntere en effectievere afhandeling. Tevens werkt het als registratiesysteem voor de geplande en uitgevoerde werkzaamheden.

**Afdeling Beheer Waterschappen (Riool):**

- Gedurende het jaar 2021 zijn er in totaal 8 riolering gebieden gesaneerd;

- V.w.b. grote projecten m.b.t. regenwaterafvoer zijn er 6 grote projecten afgerond in de gebieden Arashi, Monte Verde, Palm Beach, Noord MFA, Sun Plaza;

- In totaal zijn er 23 nieuwe rioolaansluitingen geweest.

**Vooruitblik 2022:**

**Afdeling P&O:**

- Voorzetting HR-management;

- Voortzetting en implementatie reorganisatie;

- De afdeling P&O is bezig met de inrichting van de Werving en Selectie module. Dit gedeelte wordt verschoven als jaardoel voor volgende jaar (lees: 2022).

- Begin januari 2022 zullen de verzuimgesprekken starten en kunnen deze volledig in BiTOP worden geregistreerd.

- Begin juni zal de afdeling Personeel en Organisatie een bedrijfsprogramma starten.

- Workforce planning.

**Afdeling Beleid:**

- Voortzetten werkzaamheden afdeling Beleid & Toezicht als het opstellen van algemene- en juridische beleidsadviezen, het verrichten van (interne) (beleids)onderzoeken, het opstellen van beleidsrapportages, het afhandelen van diverse bezwaar- en beroepschriften naar aanleiding van het handhaven van de Bouw- en Woningverordening, optreden als vraag- en adviesbaak voor collega's, klanten en werkrelaties van de dienst, afhandeling/behandeling bezwaren, rechtszaken en juridische vraagstukken, alsmede diverse (juridische) vraagstukken PPP's;

- Implementatie en uitschrijven beleid bestuursrechtelijk handhaven m.n. Last onder dwangsom, Last onder bestuursdwang en Bestuurlijke boete (de cursus Bestuursrechtelijke handhaving heeft in januari 2022 plaatsgevonden);

- Afronding Welstandsnota;

- Afronding en implementatie Bouw- en Sloopverordening en de verschillende LB-hams die daaraan verbonden zijn;

- Reorganisatie;

- Reorganisatie DOW.

**Afdeling Toezicht:**

- het toezicht op - en de naleving van- de Bouw- en woningverordening, graafwerkzaamheden door utiliteitsbedrijven en explosieven c.q. vuurwerk en het toezicht houden op de naleving van de vergunningsvoorwaarden en de wet- en regelgeving over het bouw- en woongebeuren in het algemeen wordt voortgezet;

- Voortzetten afgeven 1000 bouwaanvragen per jaar afdeling Toezicht, voor zover haalbaar is;

- Voortzetten aanpak illegale bouw;

- Digitalisering en automatisering afdeling Toezicht;

**Afdeling Beheer en Infra:**

- Verbetering van de verwerking van de aanvragen voor een hoger percentage die kunnen worden afgehandeld op effectieve, strategische en efficiënte wijze;

- Verbetering van de werkzaamheden van de klein contractors door met de normen van CROW23 te werken;

- Introductie van het Arcgis programma om een beter inzicht te krijgen in de verschillende regio's en terreinen waar zij werken, ook verbetering van de planning omdat met dit programma de spanwijdte per m2 van de werkzaamheden beter ingecalculeerd kunnen worden;

- Personeelstrainingen om beter inzicht te krijgen in het bij de DOW toegepaste beleid zeker op het gebied van groenonderhoud.

**Afdeling Beheer Waterschappen (Riool):**

Voor de afdeling BWS Riolering is Afl. 500.000,= begroot waarmee de volgende grote projecten zullen worden uitgevoerd gedurende het jaar 2022.

## 6.2 COMMISSIE OUTDOOR AMMENITIES

Onder leiding van DOW is deze multi disciplinaire commissie ingesteld die werkt aan het upgraden van toeristische trekpleisters in Aruba.

• In 2021 is het verfraaiingsproject Ayo gestart. De omheining is hersteld, en 3 hutjes zullen worden hersteld. Vervolgens zal het pad verbouwd worden zodat het ook toegankelijk is voor kinderwagens en rolstoelen. Er zal tenslotte een mooie hut worden gebouwd waar artiesten hun souvenirs "made in Aruba" kunnen maken en verkopen.

• Er is ook gewerkt aan herstel van onze stranden. Dit is iets dat sporadisch plaatsvindt. Bij Barcadera is zand gebaggerd, gezeefd en dit nieuw zand is geplaatst bij Arashi Beach, Boca Catalina en Eagle Beach. Hier is met name de gebieden onder de druifbomen hersteld zodat er meer ruimte is voor bezoekers om ook in de schaduw te genieten van onze stranden.

• Deze multi-disciplinaire commissie, uitgebreid met meerdere diensten, heeft zich - op verzoek van de Minister President - gebogen over de problematiek van UTV-ATV's, en hebben voorstellen aangedragen voor mitigatie van de overlast die de UTV-ATV's veroorzaken aan de mens en het natuur. In 2022 zal verder worden gewerkt aan de uitwerking van de adviezen.

• Er is in 2021 ook gewerkt aan een plan om een historische tour te organiseren te Seroe Colorado, en een monument te plaatsen ter herinnering aan de tweede wereld oorlog en de rol die Aruba daarin heeft gespeeld. Het doel is om meer bezoekers naar San Nicolas te trekken. In 2022 zal het plan verder uitgewerkt worden.

## 6.3 DIENST LANDMEETKUNDE EN VASTGOEDREGISTRATIE (DLV)

De DLV is belast met het beheren en bijhouden van de diverse openbare registers in de zin van het Burgerlijk Wetboek van Aruba waarin feiten die voor de rechtstoestand van onroerende goederen van belang zijn worden ingeschreven, houdt – als hypotheekbewaarder – die openbare registers ter inschrijving van hypotheken, overschrijving van akten van eigendomsovergang van onroerende goederen, en van akten waarbij zakelijke rechten op onroerende goederen worden gevestigd of overgedragen en is ook belast met de uitvoering van de Landsverordening grensregeling, het bijhouden van de registratie voor luchtvaartuigen, de registratie voor schepen, van de kadastrale registratie, de kadastrale kaart en het grondslagpuntennet.

Daarnaast komt de DLV toe het onderhoud en de beschikbaarheid van de Grootschalige basiskaart van Aruba en het hoogtepuntennet. In het kader van zijn taken en ten behoeve van de overheid en particulieren, voert de DLV landmeetkundige werkzaamheden uit en verschaft informatie.

In 2021 was de rode draad in de bedrijfsvoering van de DLV de hoge vergrijzingsgraad binnen de organisatie en hetgeen de bedrijfsvoering over het jaar 2021 ernstig beïnvloedde. Het personeelsbestand van de organisatie daalde, dit vanwege de uitdiensttreding op basis van het (al dan niet vervroegd) gaan met pensioen, door gebruik te maken van de VUT-regeling of een combinatie hiervan. Als uitvloeisel hiervan draaiden de afdeling Hypotheekkantoor en de afdeling Buitendienst met verminderde krachten.

**Behaalde resultaten in 2021:**

• Het gunnen van Deloitte Aruba en Kadaster International te Nederland om gezamenlijk een lijst met vereisten te gaan opleveren die het informatiesysteem die de Registracion Automatisa Kadaster Aruba (RAKA-informatiesysteem) zal vervangen aan zal moeten voldoen. Het eerste concept van de gehele lijst volgt nog.

• Met de hulp van de Centrale Accountantsdienst, het introduceren van een efficiënte geautomatiseerde applicatie voor het administreren van cash ontvangsten van de DLV. Aan de hand van deze applicatie kan managementinformatie worden gegenereerd.

• Het introduceren van een POS-machine als betalingsmiddel.

• Met de toepassing van het RAKA, leverde het systeem productie met betrekking tot de Openbare Registers en kadastrale registratie op die bestaat uit de verwerking van 4045 aangeboden stukken en de levering van 20.518 inzages en kopieën van ingeschreven stukken tezamen.

• De geleverde productie betreffende het uitzetten en kadastraal inmeten van percelen omvat 402 kavels en waarvan 300 bouwkavels. Van deelpercelen kreeg één een kadastrale aanduiding en werden acht omgezet in kadastrale percelen.

• Het opvoeren, vullen en bijhouden van de GIS-laag bevattende de grenzen van al de in kadastrale registratie opgenomen (deel)percelen welke laag toegankelijk is voor de op de Infra-ArcGis aangesloten afdelingen.

**Doelstelling 2022:**

• het komen tot en vaststellen van een formatierapport voor de DLV;

• het afronden van de lijst met vereisten voor het nieuwe informatiesysteem ter vervanging van het RAKA. Het gunnen van het werk voor het leveren van dit informatiesysteem;

• het realiseren van een tweede, vast GPS-station bij de Multifunctionele Accommodatie (MFA) in Savaneta. De hiervoor nodige voorbereidingen zijn al in een vergevorderd stadium maar liepen met betrekking tot het verankeren van de installatie aan het gebouw erge vertragingen op;

• het realiseren en borgen van continuïteit in het verrichten van werkzaamheden;

• het zorgvuldig vaststellen van kaders rondom het verzamelen en beheren van gegevens (data) en vaststellen van kwaliteitseisen als volledigheid, actualiteit, nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van de data;

• het vervullen van de openstaande vacatures bij de DLV.

## 6.4 DIENST TECHNISCHE INSPECTIES (DTI)

Het doel van de DTI is het bevorderen van de veiligheid (van de arbeid, van werktuigen, toestellen, installaties, en motorrijtuigen) in de ruimste zin des woord, het optimaliseren van de arbeidsomstandigheden van de werknemers in bedrijven en het onderzoeken van onveilige situaties en ongevallen, het beschermen van de burgers tegen het gebruik van onjuiste maten, gewichten en weeg- en meetwerktuigen het beschermen van arbeiders, burgers en omgeving tegen het onveilige gebruik van stoomketels en drukvaten en het beschermen van de burgers tegen onveilige aanleg van elektrische installaties en gasinstallaties. Daarnaast is de dienst nauw en actief betrokken bij het milieutechnische beleid van het land Aruba.

**Behaalde resultaten in 2021:**

• De introductie van een keuringssticker voor diverse werktuigen ((hijs-)kranen, liften enz.), hetgeen de zichtbaarheid van het keuringsbewijs verbetert;

• Verdere uitbreiding van straatverlichting in diverse districten om de veiligheid in de woongebieden en voor het verkeer te verhogen;

• Het introduceren van een afsprakensysteem ter verbetering van interne administratieve processen en om het handmatige kwitantiesysteem te elimineren;

• De gas- en elektra installateurs zijn officieel erkend, en tijdens een bijeenkomst is het erkenningsbewijs overhandigd.

**Doelstellingen 2022:**

• Inzetten van het digitaliseringsproces binnen de DTI;
• Afhandelen van de infrastructurele aspecten bij de DTI;
• Vervangen van een tweetal applicatiesystemen (RTIK en RAK);•

Het investeren in het opleiden en motiveren van het personeel door het (doen) aanbieden van opleidingen, trainingen en cursussen;

• Verbetering van de interdepartementale samenwerking met andere diensten om de processen te verbeteren/vergemakkelijken;

• Voorzien wordt een toename van het aantal keuringen en inspecties.

## 6.5 DIRECTIE INFRASTRUCTUUR EN PLANNING (DIP)

De DIP heeft als doelstelling het bijdragen aan een duurzame ontwikkeling en de verbetering van de kwaliteit van leven in Aruba. De hieraan gerelateerde taken zijn, (a) het voorbereiden en uitvoeren van een integraal beleid met betrekking tot de volkshuisvesting en de ruimtelijke ontwikkeling; (b) het uitvoeren van het beleid middels voorbereiding van projecten, aanleg en onderhoud van infrastructurele werken, toezicht op de uitvoering van infrastructurele en bouwkundige werken en het onderhoud van gebouwen en vervoerscapaciteiten van de overheid; (c) het beheren en exploiteren van overheidsdomeinen en (d) adviseren van de minister belast met infrastructuur.

In het kader van het verder depolitiseren en versnellen van het uitgifteproces zijn een aantal bevoegdheden, voortvloeiende uit de Landsverordening uitgifte eigendommen, het Retributie- en legesbesluit DIP en de Landsverordening ruimtelijke ontwikkeling, die aan de bevoegde minister zijn toebedeeld, aan de directeur DIP gemandateerd, dit met toepassing van bijzondere toezicht eisen, zoals o.a. het zogenaamde 'vier-ogen-principe'.

**De DIP heeft in het kader van haar takenpakket in 2021 de navolgende resultaten behaald:**

**Innovatie en versnelde processen:**

• Afdoening mandaat: verbetering van besluitvorming processen;
• Digitalisering en automatisering van diverse modules, zoals het afsprakensysteem, gronduitgifteproces en een geautomatiseerd betalingssysteem;
• Materiaal ter beschikking gesteld aan het personeel, om efficiënter te kunnen werken, tablets en drones;
• Website is vernieuwd;

**Personeel**

• periodieke gesprekken met personeel;
• trainingen om het personeel te motiveren;
• cursussen compliance om effectiever op te treden;

**Ruimtelijke ontwikkeling en beleid:**

• ROPV is aangenomen;
• Processen commerciële eigendommen zijn vernieuwd;
• Het werken aan de 'six promising sectors' binnen het economische beleid;
• Toezichthouders zijn beter geëquipeerd om effectiever op te treden.

In 2022 zal worden gewerkt aan de inhaal van de achterstanden van verschillende producten waar DIP voor verantwoordelijk is. Het inhaalaktieplan is reeds in september 2021 opgesteld, maar in 2021 kon niet direct aan alle randvoorwaarden worden voldaan.

**Bijzondere aandacht verdienen:**

## 6.6 RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGSPLAN (MET VOORSCHRIFTEN):

In het kader van de ruimtelijke ontwikkeling van Aruba is het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan (ROP) ontwikkeld en ingesteld. Het ROP bevat het ruimtelijk beleid van Aruba en is een instrument om op transparante en integere wijze mensgerichte ruimtelijke besluiten te kunnen nemen.

In 2021 is op basis van de Landsverordening ruimtelijke ontwikkeling en ROP, het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan (met voorschriften) (ROPv) ingevoerd. Voorafgaand aan de invoering hiervan is een scrutineus proces gevolgd met diverse overleg- en inspraak momenten. Hier deden zowel overheidsorganisaties en -instanties als externe partners aan mee.

## 6.7 VLEKKENPLAN

In het kader van het Ruimtelijke Ontwikkelingsplan (met voorschriften) die in 2021 is ingevoerd, is bijzondere aandacht besteed – uiteengezet in vlekkenplannen – aan twee stedelijke gebieden, namelijk Oranjestad en San Nicolas. Uitgangspunt was het ontwikkelen en/of creëren van bijzondere gebieden.

In Oranjestad werd de nadruk gelegd op monumenten en stadsgezichten, universiteit- en overheidsvoorzieningen en kantoren. Ook zijn er gebieden aangewezen voor nieuwbouw, parken, parkeerplaatsen, woningbouwprojecten en uitgaansgelegenheden. Tevens is bijzondere aandacht geschonken aan het havengebied, in het bijzonder aan het havenfront: Port City Oranjestad.

In San Nicolas lag het accent op de ontwikkeling van Seroe Colorado door het ontplooien van een hoogwaardig toeristisch project, met weinig impact (High Value, Low Impact). Voor het centrum van San Nicolas is ruimte gereserveerd voor o.a. amusement, parken en gebieden voor toeristische bedrijvigheden, met inachtneming en behoud van de culturele identiteit van San Nicolas.

## 6.8 PORT CITY ORANJESTAD [6]

In het kader van een betere stroomlijning van diverse projecten en processen, is door het Ministerie nauw samengewerkt met APA. Bijzondere aandacht is uitgegaan naar het Havenfront-project, Port City Oranjestad. In het ruimtelijk ontwikkelingsplan is rekening gehouden met dit project. Grondgedachte is het bieden/creëren van ruimtes voor huisvesting, toerisme en amusement. Met de havenautoriteiten (APA) wordt de langetermijnplanning uitgewerkt.

[6] Zie verder: https://www.arubaports.com/main/port-city-oranjestad/

## 6.9
## SEROE COLORADO

Voor het gebied van Seroe Colorado zijn door de DIP, DOW en Directie Natuur en Milieu (DNM), plannen gemaakt voor de verdere ontwikkeling van Seroe Colorado, waarbij het uitgangspunt is het behoud van de identiteit van het gebied, en waarbij tevens ruimte wordt geboden aan de exploitatie van hoogwaardig toerisme met een lage impact.

In het verlengde hiervan zijn de diverse ontwikkelingsverzoeken van verschillende projectontwikkelaars gepeild, geïnventariseerd en geselecteerd op basis van kennis en impact op natuur, stedenbouw en infrastructuur. De beste kandidaten zullen vervolgens een optie kunnen krijgen om in het gebied projecten te ontwikkelen, in overeenstemming met de aldaar geldende regels en voorschriften.

## 6.10
## INNOVATIE/LANDSPAKKET B1

Ondertussen heeft de DIP ook grote investeringen gedaan op het gebied van innovatie om het innovatieniveau binnen de organisatie naar een hoger niveau te tillen. De website van de DIP is vernieuwd en ook zijn er 3 processen gedigitaliseerd waarbij de burger de mogelijkheid heeft om een verzoek online te kunnen doen. Het betreft in deze verzoeken voor het verkrijgen van een zgn. Precario-vergunning en voor het verkrijgen van een erfpachtperceel (voor residentiële of commerciële ontwikkeling).
Dit is bedoeld om het verzoek-/verleningsproces beter te stroomlijnen en zodat de burger het verzoek op eenvoudige wijze kan doen en bovendien meer controle heeft over zijn verzoek. Dit is tevens conform het Landspakket.

De DIP investeerde ook in de aankoop van drones, iPad, Smart Tv's en andere software licenties, zodat de medewerkers over adequate tools kunnen beschikken om hun werkzaamheden beter te kunnen uitvoeren en om in een meer gedigitaliseerde sfeer te kunnen werken, met als doel de verbetering van de klantenservice en het optimaliseren van de interne communicatie. Dit proces is nog niet afgerond maar was een aanzet naar de nieuwe richting – weerbaar (agile), modern en professioneel – van de organisatie.



> **"We can no longer afford to side-line nature for financial gains, however, to recover after the pandemic we need economic development. We need to do this in a responsible manner, and seek the balance between development and nature.**



# VOORUITBLIK 2022

COVID-19 heeft Aruba hard getroffen. In 2021 was het effect nog dermate groot dat de plannen van herstel van de economie bijna niet van de grond konden komen.
2022 is daarom uitgeroepen tot het jaar van investeringen en kansen. Investeer in jezelf, investeer in je bedrijf, investeer in Aruba. En creeer meer kansen, voor jezelf, voor je bedrijf en voor Aruba.

Dit zal ook dit jaar nog gepaard gaan met de inspanningen om de Covid-19-pandemie onder controle te houden, en tegelijkertijd zal er gewerkt worden aan de economische wederopbouw. Uiteraard is het vaccinatieprogramma in deze cruciaal. Wij zullen Aruba sterker en weerbaarder maken.

Hoe? Met een gediversificeerde economie, bestaande uit meerdere economische pijlers, waarbij gezegd moet worden dat het toerisme DE belangrijkste economische pijler van Aruba zal zijn, naast industrie en landbouw. Daarnaast worden andere pijlers ontwikkeld op basis van de economische visie van het Kabinet Wever-Croes, en de zes veelbelovende sectoren.

Door de bureaucratie rondom overheidsprocessen te verminderen of zelfs te elimineren, door de arbeidswetgeving te flexibiliseren, door een belastinghervorming, door digitalisering van overheidsprocessen en door uitbreiding van de wetgevingscapaciteit. Dit zal de overheid flexibeler en behendiger maken in het aantrekken van (buitenlandse investeringen), dus sneller en met zoveel mogelijk resultaat. Dit zal Aruba ook weerbaarder maken tegen toekomstige schokken, zoals vervat in het masterplan “Repositioning Our Sails”.

In 2022 zullen de in 2020 gemaakte afspraken met Nederland in het kader van het Landspakket, de liquiditeitssteun en hervormingen, nadere gestalte krijgen, en zullen de eerste vruchten van de hervormingen gezien worden. Zo zal er gezamenlijk gewerkt worden aan de wederopbouw.

Ook in het jaar 2022 zal het Kabinet Wever-Croes, dat in de goede tijden en in de minder goede tijden, het schip varende heeft weten te houden, Aruba verder brengen in de richting naar het creeren van welvaart en welzijn voor de burgers van Aruba.

“

**After the pandemic Aruba will not only bounce back, but we will also bounce forward.**

Evelyn Wever-Croes, **Prime Minister of Aruba,**
United Nations, 2020

# JAARVERSLAG 2021



**Ministerie van Algemene Zaken**

De Minister President van Aruba

*Evelyn Wever-Croes*